

ZBERATEĽ

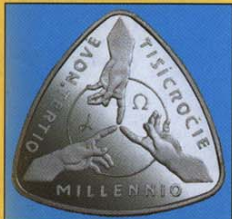
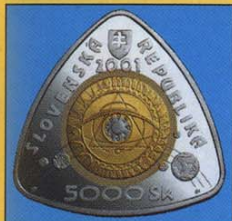

2003

4

Ročník IX.
Cena 44 Sk
ISSN 1335-8693

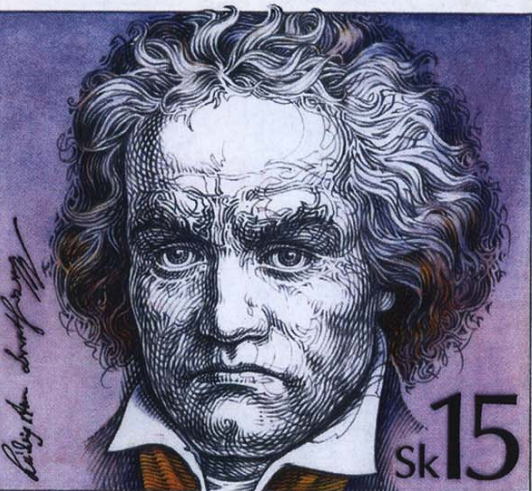
MESAČNÍK PRE ZBERATEĽOV • ODBORNÉ ČLÁNKY • INFORMÁCIE • INZERCIA

Výsledok ankety: Najkrajšia slovenská pamätná minca – čítajte na strane 36

SLOVENSKO

LUDWIG VAN BEETHOVEN 1770-1827

sk15

Výtvarný návrh Karola Felixu na novú slovenskú známku s portrétom Ludwiga van Beethovena, ktorá bude vydaná 24. apríla 2003

Novinka na trhu telefónnych kariet – str. 23

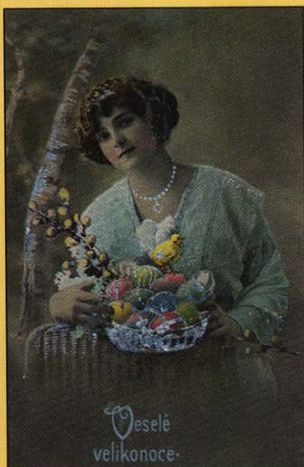
**Z PONUKY FIRMY
ZBERATEĽ**

Dnes firma Zberateľ pokračuje v ponuke známok Slovenska – ročník 1995 (str. 42)

Hore – FDC emisie Kroje I. so známkami 60 h a 2 Kčs II. typu – k článku P. Malíka: FDC – zbierať alebo nezberať? (str. 13–14)
Vpravo – Švajčiari želajú si lienkou šťastie (str. 36)

Vinšovanie príjemného prežitia Veľkonočných sviatkov s peknou pohľadnicou má už svoju dlhú tradíciu. O tomto krásnom sviatku píše A. Urminský v článku Pohľadnice s veľkonočným námetom na str. 30 – 31 (zľava obr. 9, 10 a 11)

Dnešné Okienko Specialistu M. Gereca – známka „Blahoželanie“ (str. 11): Dosková chyba ZP 1/30 pred opravou (vľavo) a po oprave (vpravo)

Dosková chyba ZP 2/25 pred opravou (vľavo) a po oprave (vpravo)

Dosková odchýlka ZP 2/49 pred opravou (vľavo) a po oprave (vpravo)

Averz a reverz XV-grajciara Leopolda I. (1657 – 1705) z roku 1662. Okrem iného je zaujímavý tým, že na averze mince je chyba v označení nominálnej hodnoty. Namiesto XV je na minci VX – o chybách a omyloch na starovekých a stredovekých minciach píše E. Minarovičová na str. 15 – 16

Poštový lístok prepravovaný príležitostným letom Trenčín – Trnava 2. marca 2003 v rámci výstavy LAUGARICIO 2003 (str. 26)

Z OBSAHU / CONTENTS INHALT

- **D. Soóky: Dofrankované poštové lístky vydané z rokov 1869 a 1871 / Postal cards of issues from 1869 and 1871 with added postage / Die Zusatzfrankaturen auf den Korrespondenzkarten aus den Jahren 1869 und 1871 (8-10)**
- **Okenko špecialistu: Známka „Blahoželanie“ / The stamp „Congratulations“ / Die Briefmarke „Glückwunsch“ (11)**
- **P. Malik: FDC - zbierať alebo nezberať? / FDC - to collect or not to collect? / Die FDC - Sammeln oder nicht? (13-14)**
- **E. Minarovičová: Chyby a omyly na starovekých a stredovekých minciach / Flaws and errors on ancient and medieval coins / Die Fehler und Irrtümer an den Münzen aus dem Altertum und Mittelalter (15-16)**
- **A. Fiala: Pamätne medaily z roku 1865... / Commemorative medals from 1865... / Die Andenkenmedaillen aus dem Jahre 1865... (17-18)**
- **L. K.: Rakúske celiny / 120 rokov poštových sporiteľní v rakúskej časti monarchie / 120 years of Post Office savings banks in the Austrian part of the monarchy / 120 Jahren der Postsparkasse in österreichischen Teil der Monarchie (19-20)**
- **Malé okienko telekartistu: České telefónne karty (IV) / Czech phone-cards (IV) / Die tschechischen Telekarten (IV) (23-24)**
- **V. K. Németh: Cez Atlantik nielen na vode / Across the Atlantic not only on water / Über Atlantik nicht nur auf Wasser (28-29)**
- **A. Urminský: Veľkonočné pohľadnice / Easter postcards / Die Osternsichtkarten (30-31)**
- **Čo neodviň čas: Premeny jednej fotografie / Alterations of one photograph / Die Veränderungen einer Photographie**

Vážení čitatelia, do dnešného úvodníka sme sa rozhodli napísať pár viet o výlete priateľov Zberateľa. Nižeby nebolo vhodnejších, závažnejších alebo aktuálnejších tém, na ktoré by bolo žiaduce upriamiť pozornosť zberateľskej verejnosti. Výlet sme si sami „navarili“, a tak je potrebné sa o ňom nejakým spôsobom zmieniť.

Hneď úvodom sa žiada dať odpoveď na otázku, prečo sme zvolili trasu výletu náučným chodníkom z Devínskej Novej Vsi do Devína. Naša odpoveď znie takto: Národná prírodná rezervácia Devínska Kobyla patrí medzi skvosty našej prírody, ktorú mnohí botanici označujú ako „prírodnú perlu v srdci Európy“. V tejto lokalite je približne 1050 rastlinných druhov, z toho napríklad tri druhy vyšších rastlín, ktoré sa inde na Slovensku nevyskytujú a 19 druhov unikátnych orchideí. Táto lokalita je stredobodom výskumu odborníkov už mnoho rokov. Prvá botanická práca, dotýkajúca sa tohto územia, je z pera známeho botanika K. Clusia ešte z roku 1583. Významné dielo pochádza aj od bratislavského botanika S. Lumnitzera z roku 1791. Na jeho počesť rakúsky botanik J. Wiesbauer pomenoval a opísal práve z Devínskej hradnej skaly nový rastlinný druh pre svetovú vedu - preslávený klinček Lumnitzerov. Teda je tu čo obdivovať.

O našom výlete a ako máme radi prírodu

Druhá otázka, prečo v termíne, keď jar podľa kalendára ešte ani nezačala a počasie na výlety nie je príliš príjemné? Opäť odpovieme priamo: Pretože v tomto období, keď sotva zmiznú posledné zvyšky snehu, môžeme vidieť zázrak prebúdajúcej sa prírody v podobe nevšedných a krásnych kvetov. Už len skutočnosť, že na holičoch, vlní vyschnutých trávnatých svahoch, za chladného počasia a neraz spojeného s mrazivým vetrom, sa možno stretnúť s nežným kvietkom, v človeku vyvoláva obdiv a pokoru pred krásou a nesmiernou silou prírody. Aj účastníkov nášho výletu potešili prvé pozdravy jari - sneženka jarná a pečenovník trojaločný. Ale aj prvé rozkvitnuté hlaváčky jarné. Najväčšou „odmenou“ bolo vidieť prvé trsy zákonom chráneného Ponikleca veľkokvetého. Navyše, vidieť z výšky starobylý Devín so sútokom Dunaja a Moravy, má tiež svoje čaro v každom ročnom období...

Najnevďarenejší bol výlet po stránke malého počtu účastníkov. Bolo nás ešte menej, ako málo. Táto skutočnosť nie je prekvapujúca, skôr „normálna“. Nepoznáme síce percento obyvateľov hlavného mesta, ktorí v tomto ročnom období aspoň sporadicky chodia do prírody, ale bude to veľmi nízke číslo. Je to paradox. Na jednej strane prírodu čoraz dôvernejšie poznáme z kníh, televízie, prekrásne vybavených encyklopédií a náučných slovníkov, CD-ROM-ov, internetu, videokaziet a ktovieho z čoho ešte (aj z zberateľských materiálov), ale do prírody chodíme čoraz menej. A keď už, tak väčšinou len na lyžovačku autom až k vlekem alebo v lete do zákrutí, kde sa naša predstava o krásach prírody často zúži len na slasné opekanie špekáčikov.

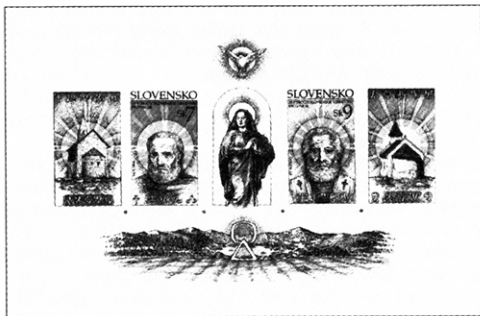
V súvislosti s výletom sme si spomenuli na rakúskeho literáta P. Altenberga, ktorý niekedy pred sto rokmi bol napísal: „...dunajské lúky, ktoré sú od Viedne na hodinu cesty, skrývajú pre ozajstného milovníka prírody za korunu dvadsať ta i späť poklady celého sveta! Už som raz napísal: Odchádzate?! A kam? Azda len nie preč od seba samého?! Načo teda? I v najmensej chýzke je miesta dost - - - na vychutnávanie prírody. Nezáleží na kilometroch! Len filistrom, bezduchým ľudom a ľuďom bažiacim po falošných zážitkoch idiota! Azda by som v Austrálii nebol takým úbohým, ničomným a prázdny hoviadkom ako vo Viedni? Mýliš sa, priateľ, priateľka! Zostaňte s nimi!“ Dnes je už všeličo iné, ale tým sa nedajte rušiť. Urobte si pohodu a začítajte sa do vášho Zberateľa. Vaša redakcia

NOVÉ VYDANIA ZNÁMOK SR

■ 25. výročie Slovenskej cirkevnej provincie - Sv. Cyril, Sv. Metod

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR schválilo s platnosťou od 6. 4. 2003 vydanie príležitostných poštových známok emisie 25. výročie Slovenskej cirkevnej provincie: Svätý Cyril s nominálnou hodnotou 17 Sk a Svätý Metod s nominálnou hodnotou 22 Sk ako hářček (reprodukuje pôvodný návrh na hářček, kde sú iné nominálne hodnoty známok). Na známkach sú zobrazené portréty svätcov, spolupatrónov Európy, našich vierozvestcov, ku ktorým sa viažu počiatky samostatnej cirkevnej organizácie na našom území z roku 870. Na kupónoch sú zobrazené románske kostolíky v Dražovciach a v Párovciach (dnes na území Nitry), obidva z územia veľkomoravského Nitrianska. Portréty i kostolý sú doplnené nápismi v hlahlolike: Pod portrétom Sv. Cyrila sú začiatocné písmená hlahloliky „a(az) - b(buky) -v(védi) -g(glagol) -d(dobro)“ a Sv. Metoda písmená hlahloliky „ch(chěr) -o(ot) -f(pe) -c(cí) -č(črv)“. Na doplnujúcej kresbe hářčka je zobrazená Panna Mária a symbol Ducha Svätého, v dolnej časti symbolická krajina pod Tatrami a písmeno hlahloliky „s - slovo“.

Autorom výtvarných návrhov emisie je Karol Felix, rytníky vytvoril František Horniak. Hářček (formát 165 x 105 mm, na šírku) vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a.s., ocelotlačou z plochých dosiek kombinovanou s ofsetom v náklade 120 tisíc hářčekov. Súčasne boli vydané 2 obálky prvého dňa vydania s príležitostnými pečiatkami - domicyli Nitra a Trnava. Na FDC je vyobrazený Pán Ježiš, na druhej obálke je Panna Mária. FDC vytlačila tlačiareň TAB, s.r.o., Bratislava, jednofarebnou ocelotlačou z plochej dosky v náklade po 6 tisíc kusov. © MDPT SR a Slovenská pošta, š.p., 2003. Poradové číslo hářčka je H 289 - 290.

Vydanie hářčka vydavateľ uviedol slovami Prof. Viliama Judáka: Počiatky samostatnej cirkevnej organizácie na našom území patria do cyrilo-metodského obdobia už vymenovaním sv. Metoda za arcibiskupa panónsko-moravského roku 870.

Pápež Ján VIII. roku 880 zriadil na žiadosť kniežata Svätopluka diecézu v Nitre, ktorá tiež patrila pod právomoc arcibiskupa - metropolitu Metoda. K Nitrianskemu biskupstvu patrilo územie dnešného Slovenska ako aj severnejšia časť v Panónii. Po vojenských nepokojoch sa Mojmir II. usiloval o obnovu cirkevnej organizácie vo svojej ríši. Na jeho žiadosť (roku 899) dal pápež Ján IX. vysvätiť arcibiskupa a troch biskupov - sufragánov. S najväčšou pravdepodobnosťou nástupcom na Metodovom stolci sa stal jeho blízky spolupracovník sv. Gorazd, pochádzajúci z nášho územia. Osudy prvej cirkevnej provincie na našom území sú poznačené politickými nepokojmi tých čias. Predpokladá sa, že cirkevná organizácia zanikla pádom Veľkomoravskej ríše.

„Trnavskú apoštolskú administratúru povyšujeme na stupeň diecézy a zároveň ju vyzdvihujeme na hodnosť metropolitného sídla“ - na toto rozhodnutie Svätej Stolice čakali Slováci viac ako tisíc rokov. Pápež Pavol VI. bulou *Qui Divino* zo dňa 30. decembra 1977 zriadil *Slovenskú cirkevnú provinciu* a ďalším dokumentom *Praescrptionum sacrosancti* určil hranice diecéz, ktoré sa zhodujú so štátnymi. Slávnostné vyhlásenie Slovenskej cirkevnej provincie sa uskutočnilo 6.7.1978 v Chráme sv. Jána Krstiteľa v Trnave, ktorý bol povýšený na metropolitný. Svätá Stolica tak uznala suverenitu Slovenska ešte pred vznikom samostatného štátu. Význam provincie ešte viac vzrástol, keď po roku 1989 boli vymenovaním nových biskupov obsadené všetky slovenské diecézy.

■ Osobnosti: Ludwig van Beethoven

Dňa 24.4.2003 bude vydaná príležitostná poštová známka s portrétom Ludwiga van Beethovena v nominálnej hodnote 14 Sk. Reprodukcii výtvarného návrhu na známku, ktorého autorom je Karol Felix, uverejňujeme na 1. strane obálky. K vydaniu známky sa ešte vrátíme.

□ Pripravil vkn

COB · CDV

■ COB: Úmrtie Kolomana Sokola

Začiatkom tohto roka kultúrna verejnosť prijala s hlbokým zármutkom smutnú správu o úmrtí významného slovenského umelca Kolomana Sokola. Ešte pred niekoľkými týždňami bola k jeho storočnici vydaná poštová známka v emisnom rade Umenie s jeho obrazom „V atelieri“. Skon tejto významnej osobnosti slovenskej kultúry je pripomenutý vydaním celinovej obálky (COB 1) s prílohou portréty zosnulého umelca. Portrét dopĺňuje stručný text: Koloman Sokol 1902-2003.

Koloman Sokol
1902 - 2003

■ CDV: 2. filatelistický ples Nitra 2003

Pri príležitosti 2. filatelistického plesu v Nitre, ktorý sa uskutočnil 7. 2. 2003, Slovenská pošta, š.p., vydala poštový lístok Zobor s prílohou na ľavej strane (symbolická kresba) v modročiernej farbe. Žiadalo by sa odpovedať aj

na otázku, či filatelistický ples je takou významnou udalosťou, že si zaslúži vydanie poštového lístka. Treba konštatovať, že po počiatkových nevyužívaných možnostiach propagácie významných akcií a výročí formou prítláčí na poštových lístkov sa dostávame do druhého extrému, keď prítláčí na celinách začína byť zbytočne priveľa. Tento nepriaznivý

2. FILATELISTICKÝ PLES NITRA 2003

trend zvýraznila aj výstava Slovensko 2002, keď rovnaké prítláče boli na obálkach aj na lístkoch. Dúfajme však, že výstava Nitrafilia 2003 sa nebude snažiť toto množstvo ešte pretromfnúť. Bolo by to na škodu filatelie, pretože menej je niekedy viac. Viacerí zberatelia sa totiž už nechali počuť, že vzhľadom na uvádzané skutočnosti prestanú odoberať celiny s prítláčou. Odozva trhu na infláciu vydaní nenechá na seba dlho čakať. Treba však kvitovať, že vydavateľ v tomto roku začal používať nové číslovanie poštových lístkov s prítláčou - namiesto doterajšieho PL teraz používa filatelistami používanú skratku CDV. V ľavom dolnom rohu lístka je vytlačené logo Slovenskej pošty a od neho vpravo je v troch riadkoch nasledujúci text: Cena: 10,00 Sk / © Slovenská pošta / 094 CDV 093/03. Dúfajme, že číslovanie vydavateľa bude súhlasné s označovaním poštových lístkov vo filatelistickej literatúre, najmä v katalógoch □ vkn

NEÚRADNÉ PRÍTLAČE

* DEŇ MESTA KOŠICE 2003 *

KOŠICKÁ DETSKÁ ŽELEZNICA

Filatelistický máj Košiciach

Tohtoročný máj bude v Košiciach mimoriadne bohatý na filatelistické podujatia ako aj kultúrno-spoločenské akcie, na ktorých budú aj filatelisti participovať zabez-

pečením príležitostných poštových pečiatok a prítláčí. Dni mesta Košíc tradične začínajú otvorením sezóny detskej železnice. K tejto príležitosti bude na poštovom lístku „Zobor“ prítláč s pohľadom na rušeň typu U 36.003 „Katka“. Pri pohľade na príležitostnú poštovú pečiátku k 4. mestskému filokartisticko-filatelickej výstave nám mimovoľne prídu na um slová populárnej českej pesničky: „Jede, jede mašinka, kouří se jí z komínka...“ Milá kresbička vláčika z Košickej detskej železnice je od 12 ročnej Luciky Čorbovej z minuloročnej výstavy detských návrhov na poštových znám-

4. mestská filatelistická filokartistická výstava KOŠICE 2003 SVK KOŠICE MÁJ 2003

Najstaršia železničná stanica v Košiciach

XX. DNI FILATELIE SLOVENSKA

Košice 10. - 11.5.2003

Košice. Bývalá železničná stanica 1896 - 1973

Slovenské filatelistické vedecké spoločenstvo, ktoré zabezpečuje príležitostnú poštovú pečiátku i prítláč na celinový obálku □ V. Gaál

K meškajúcej známke

V pôvodnom emisnom pláne slovenských známok na rok 2002 je stále voľné políčko v emisii Umenie - známka s dielom Ladislava Medňanského. Väčšina filatelistov však vie, že je to daň letnej povodni v Prahe. Táto známka bola preložená z emisného plánu roku 2002 na vydanie v tomto roku. Filatelistická verejnosť známku privíta jej inauguráciou 9. mája v galérii maliara Ladislava Medňanského v Strážkach.

Galéria sa nachádza v renesančnom kaštieľi z druhej polovice 16. storočia obklopeného nádherným anglickým parkom. Kaštieľ ako posledný do svojej smrti v roku 1972 obývala barónka Margita Czóbelová, neter maliara Ladislava Medňanského. Po jej smrti a rekonštrukcii celého objektu Slovenská národná galéria v ňom zriadila galériu so stálou expozíciou tvorby Ladislava Medňanského. Maliar Ladislav Medňanský (Mednyánszky) patrí medzi hlavných predstaviteľov stredoeurópskeho maliarstva poslednej tretiny 19. a začiatku 20. storočia. Narodil sa v šľachtickej rodine v Beckove 23. 4. 1852 a pri krste získal mená Ladislaus Josephus Balthasar Eustachius. Rodina sa v roku 1861 presťahovala do kaštieľa v Strážkach, ktorý spolu s podtatranskou prírodou mladého Medňanského navždy očaril. Maľovať začal od svojich detských rokov. Po súkromnom domácom maliarskom kurze, absolvovaní lýcea v Kežmarku a v Miškovci sa pri-

Inaugurácia známky Umenie Ladislav Medňanský

Ladislav Medňanský (1852 - 1919) Kristus (Tolstojec) - okolo roku 1895

pravuje na štúdium polytechniky vo Švajčiarsku. Pobyt mladého maliara u strýka v Chorvátsku v roku 1872 ho však motivoval k inej študijnej dráhe - štúdiu umenia a Mníchovskej akadémii a parížskej École des Beaux - Arts. V roku 1875 odchádza zo školy a otvára si ateliér v Paríži na Montmartri. Tu ho upúta krajinomalba. Tá ostáva jeho hlavným motívom aj počas pobytu doma v Strážkach. V krajinomalbe je jeho častým motívom ohyb rieky alebo cesty, ktorý sa stáva centrálnou osou obrazu. K tejto téme patrí aj dielo „Potok za humnami, na brehu“, ktoré je námetom vydávanej známky. Ďalšou jeho obľúbenou témou sú portréty, či už príslušníkov rodiny alebo neznámych jednoduchých ľudí, sedliakov, túlavcov či robotníkov. Koniec umelcovho života je spätý s prvou svetovou vojnou, do ktorej sa už ako 62 ročný dobrovoľne prihlásil za frontového novinára. V roku 1916 bol ranený, no už o rok na to znovu naplno pracuje na fronte. Na konci roka 1918 sa jeho zdravotný stav následkom zranenia a únavy z frontového napätia zhoršuje. Zomiera 19.4.1919 vo Viedni. S prierezom diela tohto umelca sa budú môcť zoznámiť aj účastníci inaugurácie tejto známky, pre ktorých klub filatelistov v Kežmarku v spolupráci s ostatnými organizátormi pripravil aj krásne prítláče na obálkach a poštových lístkoch opečiatkovaných príležitostnou poštovou pečiatkou, vydanou k inaugurácii. Na slávnosti by nemala chýbať ani autogramiáda tvorcu známky majstra F.Horniaka

Inaugurácia známky Umenie

Ladislav Medňanský

Ladislav Medňanský :
Priateľ z profilu - okolo roku 1888

LAUGARICIO '03

KRAJSKÁ FILATELISTICKÁ VÝSTAVA
s medzinárodnou účasťou
KaM OS SR Trenčín, 2. - 9. 3. 2003

a o jeho filatelickej a numizmatickej činnosti hovoril J.Koreny. Ku krajskej filatelickej výstave s medzinárodnou účasťou LAUGARICIO 2003 bola vyhotovená prítláč na poštovom lístku „Zobor“ 7 Sk. Prítláč šedozelenej farby tvorí kresba Trenčianskeho hradu a text s názvom, miestom a dátumom konania výstavy (symbolická kresba a text na bežnej necelínovej obálke pripomína 40 rokov Klubu filatelistov 52-19 Trenčín) □ k ý

Z NOVINIEK NAŠICH SUSEDOV

ČR: Veľká noc, Krajky, Ruže nad Prahou

Jarnú nádielku nových poštových známok a poštových lístkov Ministerstvo dopravy a spojov ČR pripravilo na 26. marec 2003. V ten deň bola vydaná **velkonočná známka** (6,40 Kč) s tradičnými symbolmi jara - kraslicou, zajačikom, motýľmi. Autorkou výtvarných návrhov emisie je Eva Natus-Šalamounová, rytiny vyhotovil Jaroslav Tvrdoň. Tlač rotáčnou ocelotlačou kombinovaná štvorfarebnou hlbkotlačou v TL po 50 ks známok. Kat. číslo 0351 ● V emisnom rade **Tradície ľudovej tvorby** boli vydané dve známky s námetom krajky. Na známke 6,40 Kč sietovaná krajka, na známke 9 Kč krajka paličkovaná. Autormi emisie sú Vladimír Suchánek (návrhy) a Miloš Ondráček (rytiny). Známkami boli vytlačené rotačnou ocelotlačou kombinovanou s hlbkotlačou v TL po 20 ks známok a v úprave s kupónmi pre známkové zošity (6 známok+4 kupóny s logom 2.česko-nemeckej výstavy poštových známok OSTROPA 2003 v Jihlave). Katalógové čísla 0352-0353 ● Pražské historické domi-

Topoľčiansky hrad

Informačné centrum mladých, Topoľčany, vyhotovilo prítláč na poštový lístok „Poštový motív“ 5,50 Sk s pohľadom na Topoľčiansky hrad. Nad reprodukciou farebnej fotografie je nadpis Výstup na 101 hradov. Bude centrum v tejto iniciatíve pokračovať aj pri výstupoch na ďalšie hrady? □ k ý

Výstup na 101 hradov

Informačné centrum mladých Topoľčany

Trenčín: V. Chovan a výstava LAUGARICIO

Pri príležitosti nedožitých 90 rokov Vladimíra Chovana, kníhkupca, člena Sokola, účastníka SNP, matičiara, filatelistu a numizmatika, dala jeho rodina vyhotoviť neúradnú prítláč na poštovom lístku „Slavkovský štít“ 5,50 Sk. Pri tejto príležitosti sa v Trenčíne uskutočnila prednáška o živote Vladimíra Chovana, na ktorej o jeho práci prednášal Ivo Veľký

Vladimír CHOVAN (1913-1999)
kníhkupec, sokol, účastník SNP, matičiar,
filatelist a numizmatik

nanty v kompozícii s ružami je motív ďalšej emisie vydanéj 26.3.2006. Známkou **Ruže nad Prahou** dostala názov podľa Seifertových veršov o Prahe. Známkou (6,40 Kč) bola vydaná s kupónom s textom KUPON PRO VÁS a časť nákladu bola vytlačená s prázdnymi kupónmi, na ktoré sa budú dodatočne vyhotovovať prítláče podľa želania zákazníka. Autorom výtvarného návrhu emisie je Karel Zeman. Tlač: Victoria security Printing, a.s., ofsetom

v TL s 9 známami a 9 kupónmi. Na pravom okraji TL je text **NOVA SLUŽBA ČESKEJ POŠTY**. Katalógové číslo 0354 • Súčasne boli vydané i dva príležitostné poštové lístky. Jeden k druhej česko-nemeckej výstave **OSTROPA 2003 v Jihlave**, ktorý má natlačenú známku 6,40 Kč s logom výstavy a na ľavej strane reprodukciiu obrazu A.Chittussi: Jihlava, 1885-6. Druhý lístok bol vydaný k **80. výročiu otvorenia pravidelného rozhlasového vysielania v českých zemiach**. Na známke a lístku sú symbolické kresby, nominálna hodnota 6,40 (predajná cena lístkov je 11,40 Kč) a opečiatkovaná jednou pečiatkou 11,70 Kč) □ vkn

Maďarsko: Stoličky, Porcelán Herend

Maďarská pošta aj v tomto roku pokračovala vo vydávaní výplatných známok emisného radu **Historické stoličky**. Dňa 30.1.2003 boli vydané tri hodnoty: 32 Ft Stolička so zadným operadlom z druhej polovice 19. storočia, 35 Ft Kreslo s bočnými operadlami a čalúnením z konca 18. storočia a 65 Ft Vyrezávané kreslo vyrobené okolo roku 1920. Autormi výtvarných návrhov sú P.Nagy a I.Eck • Svetoznámu značku porcelánových výrobkov **Herend** Maďarská pošta pripomenula vydaním hárčeka so štyrmi známami (každá známka má nominálnu hodnotu 150 Ft). Na známkach a okrajoch hárčeka sú zobrazené nádherné porcelánové výrobky ako sú kávové servisy, vazy a taniere, resp. ich fragmenty. Autorkou návrhov emisie je E. Doméová, hárčeky boli vytlačené ofsetom v náklade 300 tisíc kusov a vydané boli 12.2.2003. Na FDC je kompozícia dobových pohľadov na budovy továrne a v popredí váza s portrétom Moritza Fischera, zakladateľa firmy □ vkn

Rakúsko: Jubileum mesta Graz, Svadba, Billy Wilder

V marci boli v Rakúsku vydané tri príležitostné poštové známky. Prvá z nich pripomína vyše 2000 ročnú existenciu **Grazu**, tohto starodávneho mesta na rieke Mur. Obraz známky, ktorej autormi sú V.Acconci a R.Punkenhofer, je dosť prekvapivý: Časť kamenitého pobrežia rieky s vodou a rybárskym náradím. Nominálna hodnota je 0,58 €, deň vydania 14.3.2003 • Druhá známka je veľmi sympatická a ľúbezná, komponovaná z troch symbolov lásky: Dvoch holúbkov, dvoch prsteňov a ružového srdca. Návrh predložil P.Konkolis. Nominálna hodnota 0,58 €, tlač viacfarebná hlbokotlač kombinovaná s rytinou čiernej farby. Vydaná bola 21.3.

2003. Je venovaná na **svadobné oznámenia** • Na tretej známke je portrét slávneho rakúskeho filmového režiséra a scenáristu **Billyho Wildera** (1906-2001). Počádza z obce Suchá pri Krakove. Pôsobil v Rakúsku, Nemecku a od roku 1934 v New Yorku a Hollywode, kde pôsobil najdlhšie. Autorom aj tejto známky nominálnej hodnoty 0,58 € je P. Konkolis. Vytlačená je veľmi jemnou sivou hlbokotlačovou farbou, nápisy sú vyhotovené čiernou rytinou. Známkou bola aj vydaná v rovnaký deň, ako predchádzajúca - 21. marca 2003, v prvý jarný deň □ Zc

NOVÉ PEČIATKY

Uverejňujeme informácie o nových príležitostných poštových pečiatkach (z informácií získaných do 28.3.2003). Ďalšie informácie možno získať aj na webovej stránke Slovenskej pošty: www.pofis.sk

- 24.4.2003 Starý Smokovec: **80. VÝROČIE VZNIKU OSADY TATRANSKÉ ZRUBY**
- 30.4.2003 Nitra 1: **SLOVENSKÉ POĽNOSPODÁRSKE MÚZEUM - 80 ROKOV / NITRAFILIA 2003**
- 5.5.2003 Trnava 2: **MILAN RASTISLAV ŠTEFÁNIK**
- 8.5.2003 Košice 1: **4. MESTSKÁ FILATELISTICKO FILOKARTISTICKÁ VÝSTAVA / DEŇ MESTA KOŠICE 2003 / KOŠICKÁ DETSKÁ ŽELEZNICA**
- 9.5.2003 Spišská Belá - Strážky: **INAUGURÁCIA ZNÁMKY UMENIE / MEDNÁRSKÝ (faksimile podpisu)**
- 10.5.2003 Košice 1: **SLOVENSKÁ AKADEMIA VIED / 1953-2003**
- 10.5.2003 Košice 1: **XX. DNI FILATELIE SLOVENSKA / KOŠICE / 10-11. 5. 2003**

Pečiatky pripravované k výstave NITRAFILA 2003:

- 4.6.2003 Nitra 1: **VÝSTAVA G-BODU**
- 6.6.2003 Nitra 1: **DETSKÁ ZNAMKA 2003**
- 6.6.2003 Nitra 1: **R. CIGÁNIK - VOLNÁ TVORBA A POŠTOVÁ GRAFIKA**
- 11.6.2003 Nitra 1: **BALÓNOVÝ LET**
- 11.6.2003 Nitra 1: **VERNISÁŽ VÝSTAVY NITRAFILA 2003**
- 12.6.2003 Nitra 1: **DEŇ SLOVENSKEJ POŠTOVEJ ZNAMKY**
- 12.6.2003 Nitra 1: **ZASADENIE MUT (Deň múzejníctva)**
- 12.6.2003 Nitra 1: **DOŠTAVNÍKOVÁ POŠTA**
- 13.6.2003 Nitra 1: **DEŇ FILATELISTICKÝCH ZVÁZOV V 4**
- 13.6.2003 Nitra 1: **DEŇ MLÁDEŽNÍCKEJ FILATELIE**
- 14.6.2003 Nitra 1: **PALMARES**
- 11.-15.6.2003 Nitra 1: **MEDZINÁRODNÁ VÝSTAVA NITRAFILA 2003**

SPRÁVY · OZNAMY

■ Pozvánka na výstavu NITRAFILA 2003

Medzinárodná filatelistická výstava filatelistických zväzov krajín Višegrádskej štvorky a pozvaných exponátov z Európy a zo zámoria NITRAFILA 2003 sa uskutoční v dňoch 11. až 15. júna 2003 v priestoroch Výstaviska Agrokomplex v Nitre. Výstava sa koná pri príležitosti 10. výročia vzniku Slovenskej republiky a 10 rokov jej známkovej tvorby. Usporiadateľom výstavy je Zväz slovenských filatelistov a Slovenská pošta, š.p. Organizátorom výstavy je klub filatelistov 52-51 Nitra, Slovenská pošta, š.p. a mesto Nitra. Nad výstavou prevzal záštitu prezident Slovenskej republiky Rudolf Schuster.

Filatelistické exponáty budú vystavené v súťažných aj nesúťažných triedach v súlade s výstavným poriadkom. Súčasťou výstavy bude otvorenie nasledujúcich výstav: **4. júna 2003** v Nitrianskej galérii **Návrhy na slovenské poštové známky**, **6. júna 2003** v Ponitrianskom múzeu **Volná tvorba a známková grafika Rudolfa Cigánika a Detská známka 2003**.

Počas výstavy sa uskutoční Medzinárodný kongres mladých filatelistov krajín V4 a finále filatelickej olympiády na tému **10 rokov Slovenskej republiky**, ktorý sa uskutoční v dňoch 13.-15. júna 2003. Program výstavy:

- 11. jún** Balónový let - Deň krajín V4 • Otvorenie výstavy • Holubia pošta
- 12. jún** Deň filatelistických zväzov krajín V4 • Zasadnutie Prezídia Medzinárodnej únie technických múzeí • Zasadnutie predstaviteľov filatelistických zväzov krajín V4 • Diplomatický deň

- 13. jún** Deň slovenskej poštovej známky • Dostavníková pošta • Zasadnutie komisie slovenskej poštovej známky • Jednodňový výlet do Topoľčianok
- 14. jún** Deň mládežníckej filatelie • Otvorenie Medzinárodného kongresu mladých filatelistov krajín V4 • Palmáre výstavy • Vyhodnotenie verejnej ankety Najkrajšia slovenská poštová známka roka 2002 v Kostolanoch pod Trábečom • Filatelistická burza
- 15. jún** Filatelistická burza • Ukončenie výstavy

Každý deň sa bude používať príležitostná poštová pečiatka podľa programu výstavy a jedna výstavná. Zásielky si môže každý účastník zaslať každý deň podľa vlastného uváženia v stánku Slovenskej pošty, š.p., pošta NITRA 1, priamo na výstavnisku. Na balónový let si môžu záujemcovia zaslať vlastné zásielky alebo pripravovaný aerogram cez organizačný výbor výstavy s vypísanou adresou odosielateľa a adresáta ako obyčajnú zásielku. Slovenská pošta, š.p., podľa zmluvy s organizačným výborom výstavy vydá celinovú obálku a poštové lístky s prílohami k jednotlivým dňom výstavy. Na doporučené zásielky sa bude pod R-nálepku používať samolepka s logom Slovenskej pošty, š.p., Medzinárodnej filatelickej výstavy a názvom výstavy. Pigeogram pre holubiu poštu bude použitý pre potreby organizačného výboru a bude pripravený na predaj v stánku organizačného výboru výstavy. Podrobnejšie údaje o príprave a priebehu výstavy nájdete na stránke

www.nitrafila.sk,

ktoré budú priebežne dopĺňované o ďalšie aktuálne informácie. Adresa organizačného výboru výstavy: Nitrafila 2003, P.O.Box 1E, 949 01 Nitra 1.

□ Miroslav Nařšík, tajomník OV

SPOLOČENSKÁ KRONIKA

Jozef Baláž osemdesiatročný

Niet zberateľa československých a slovenských známok, ktorý by nepoznal meno akademického maliara, grafika, ilustrátora a tvorca poštových známok Jozefa Baláža, ktorý sa 14. marca tohto roku dožil významného životného jubilea - osemdesiatky. Známkovej tvorbe sa venuje vyše 45 rokov a za ten čas vytvoril 121 návrhov na československé a 32 návrhov na slovenské známky a okrem toho desiatky návrhov na rozličné celiny a príležitostné poštové pečiatky.

Narodil sa v Hlohovci, vyrastal v Pezinku, v súčasnosti žije a tvorí v Bratislave. Vyučil sa v Slovenskej grafii za reprodukčného grafika, potom študoval na SVST v Bratislave, pokračoval na VŠVU u prof. D. Millyho a na AVU v Sofii u prof. I. Beškova. Jeho umelec-

ký vývoj ovplyvnila tvorba K. Sokola. V roku 1957 navrhoval prvé poštové známky. Do majstrovstva tvorby ho zasväcovali viacerí vynikajúci českí rytcia (J. Herčík, J. Schmidt, R. Mráček, L. Jirka, M. Ondráček a ďalší) a po dlhé roky sa zúčastňoval na práci v Komisii známkovej tvorby Federálneho ministerstva spojov. V jeho známkovej tvorbe prevládajú motívy prírody, kultúrne výročia a udalosti, SNP, významné osobnosti. Mnohé jeho známky boli ocenené vydavateľom, palmami víťazstva a popredným umiestnením v anketách o najkrajšiu poštovú známku alebo ďalšími medzinárodnými i domácimi oceneniami.

Svoje bohaté skúsenosti dal Jozef Baláž do služieb vydavateľa známkov aj po osamostatnení Slovenska. Je autorom návrhu prvej slovenskej známky a aktívne sa zapájal do práce oboch Komisii známkovej tvorby pri MDPT SR.

Váženy majstre, pri príležitosti Vášho vzácného životného jubilea Vám želáme skoré uzdravenie a potom sviežosť, veľa ďalších tvorivých síl a zdravia! Zároveň prijmite naše poďakovanie za všetku krásu a oduševnenie, ktoré ste vložili do Vašich návrhov na poštové známky. Pod tieto želania a poďakovanie sa za redakčnú radu, redakciu a čitateľov časopisu Zberateľ podpisuje Jozef Soukup.

MARTIN ČINOVSKÝ • 50

Akademický maliar Martin Činovský sa narodil 8. marca 1953 v Levoči. Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u profesora Albína Brunovského a na Ecole Nationale Supérieure des Arts v Paríži. Má umeleckú aspirantúru v odbore rytectva poštových známkov, pri ktorej mu bol školiteľom slávny český rytec Josef Herčík. Martin Činovský (dnes už môžeme povedať, že ako zakladateľ slovenskej ryteckej školy) vstúpil do sveta známkov - československých - v roku 1986 príležitostnou známkou k MS vo volejbale žien a pripomeňme, že stál aj pri zrode prvej poštovej známky Slovenskej republiky v roku 1993. Zatiaľ z posledných známkov jeho tvorby, výtvarnej aj ryteckej, uvedme aspoň výplnárň jeho rodnej Levoče a druhé vydanie známky Prezident Rudolf Schuster. Zberateľom sú známe jeho úspešné známky, ocenené ministrom dopravy, pôšťa a telekomunikácií SR, víťazstvá v anketách o najkrajšiu poštovú známku alebo ocenenia v medzinárodných súťažiach. Máme pred očami nádherné rytecké prepisy portrétov Andreja Hlinku, Izabely Textorisovej, Alexandra Dubčeka, Ludovíta Štúra, Albína Brunovského alebo Sv. Otca Jána Pavla II. a Ukrižovaného z Veľkonočnej emisie roku 2000.

Jeho organizátorská práca sa výrazne prejavuje v realizačnej komisii známkovej tvorby aj v pedagogickej činnosti (nomen omen) pri vedení oddelenia tvorby cenín a rytectva na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave.

M. Činovský

Pri príležitosti jeho životného jubilea, okrúhlej päťdesiatky, Martinovi Činovskému želá celá slovenská filatelická obec veľa zdravia, ostrý zrak a pevnú ruku, aby aj naďalej viedla jeho rydlo k dokonalým líniam a tvorbe krásnych známkov na pošte. Želanie oka každého zberateľa a milovníka krásy ocelovýtiny □ **Ján Mička**

Za Katarínou Stromovou

Začiatkom marca nás zastihla smutná správa: Pani Katka, ako ju priatelia a známi familiárne volali, 7. marca 2003 podľahla ťažkej a dlhej chorobe vo veku nedožitých 81 rokov. Do povedomia zberateľskej verejnosti sa zapísala ako dlhoročná a svedomitá pracovníčka Poštu, odkiaľ v roku 1979 ako vedúca predajne na Obchodnej ulici v Bratislave odišla do dôchodku. Vystupovanie Kataríny Stromovej (čítaj Štrómovej), v predajni Poštu bolo na vysokej profesionálnej úrovni, k zákazníkovi sa správala korektné, zdvorilo a nikdy jej nechýbala ochota zberateľovi poslužiť aj dobrou radou. Vyše dve desaťročia svojou prácou dokazovala, že pre ňu aj v socialistickom obchode platila zásada „Náš zákazník - náš pán“.

Zbieraní známkov sa nevenovala, zdalo sa, že na ňu pôsobí „choroba z povolania“. Vravievala, že v rodine jeden filatelista úplne stačí (myslela tým na svojho manžela, Geju Stroma, ktorý bol významným bratislavským zberateľom najmä v oblasti aerofiliate). Ale aj pani Katka známky zbierala, len o tom nehovorila a svoju zbierku nikomu neukazovala. Bola to zbierka len „pre seba“, pre vlastnú radosť, potešenie oka i duše. Bolo aj na čom oči nechať - vari v troch hrubých zásobníkoch sa skveli krásne známky s námetom kvetov z celého sveta.

Rozlúčiť sa a posledné Zbohom dať pani Kataríne Stromovej, rod. Jakubovej, pôvodom z Myjavka, prišla jej rodina, priatelia a známi do bratislavského krematória 14. marca 2003. Jedna z kvietov vyždarála posledný pozdrav redakcie i za tých, ktorí na pani Katku aj odstupom rokov radi a s úctou spomínajú □ **Viliam Kučera**

Zo sentencií Luda Visokaya

Nezabúdajme, že aj burza je ženského rodu
Vedel riadne rýpať, no na ryctva to nestačilo
Filatelia je najmenšie umenie pre najmenej ľudí
Iba u nás sa zúbky neobrusujú
Aj známky môžu byť korupčné
Mnohé známky potrebujú zámk
Filatelia je krehkosť závislá na mnohom
Filatelia vyžaduje skôr plechový zadok ako talent
Iba mŕtvý nechce na filatelii získať

DOFRANKOVANÉ POŠTOVÉ LÍSTKY VYDANÍ Z ROKOV 1869 A 1871

Dezső Soóky

V uhorskom poštovom vestníku (RENDELVÉNYEK) č.11 z 10. septembra 1869 bolo uverejnené oznámenie, že 1. októbra budú vydané korešpondenčné lístky s natlačenu známkou s maďarským a nemeckým textom, ktoré za jednotné poštovné 2 nové graciare budú prepravené na každé miesto rakúsko-uhorskej monarchie. V ohlásený deň boli dané do poštovej prevádzky lístky s maďarským a nemeckým názvom LEVELEZÉSI LAP resp. CORRESPONDENZ-KARTE. Tieto boli - spolu s rakúskym variantom - prvými poštovými lístkami na svete. Kresba natlačenej známky je zhodná so známku vydania z roka 1867 a na lístku má žltú farbu. Používanie lístkov bolo upravené v Poštovom vestníku (RENDELVÉNYEK) č.7/1870, kde bolo zdôraznené, že poštové lístky sa môžu používať iba vo vnútroštátnej poštovej preprave.

Ten istý vestník pod novým názvom RENDELETEK TÁRA vo svojom vydaní do dňa 4. februára 1871 oznamuje, že 15. februára budú vydané nové poštové lístky. Platnosť predchádzajúcich lístkov - s dvojmesačným predĺžením - skončila 31. mája 1871. Na vyhotovenie nových poštových lístkov bol použitý svetlo-žltý papier a „prvá dvojgraciarová“ kameňotlačová známka („po kiahňach zjavená“ tvár Františka Jozefa). Používanie lístkov osobitne s maďarským a nemeckým textom sa skončilo a nové poštové lístky mali jednotný maďarsko-nemecký text. Ich tlač z viedenskej štátnej tlačiarne prevzala budapeštianska štátna tlačiarň. Tieto lístky sa používali do 31.12.1876.

Od 15. septembra 1870 bolo možné poštové lístky posielat aj do nemeckých štátov (Severonemecký zväz, Bavorsko, Württembergsko, Bádensko) a veľkokniežatstva Luxemburg. Poštovné bolo stanovené na 5 graciarov. O rok neskôr, od 1. augusta 1871 bolo používanie poštových lístkov rozšírené aj medzi monarchiou a Belgickom, Dánskom, Anglickom, Nemeckým Nizozemskom (Holandsko), Nórskom, Portugalskom, Švajčiarskom, Švédskom, Španielskom a Spojenými štátmi americkými. O osem dní neskôr aj do Francúzska. Ďalej od 1. januára 1874 do Turecka a do miest kráľovských poštových úradov v Turecku (Levanta), ako aj do Talianska, Tripolisu a Tunisu, potom od 15. marca do Rumunska a 18. novembra do Egypta. Tieto opatrenia boli publikované v poštových vyhláškach (RENDELVÉNYEK 15/1870, RENDELETEK TÁRA 14/1871, 15/1871, 1/1874, 9/1874 a

41/1874). Zmeny nastali aj vo výške poštových poplatkov. Poštové poplatky do vymenovaných krajín boli rovnaké ako za listové zásielky, do Levanty a Rumunska boli 4 graciare. Zmeny nastali v priebehu rokov 1872 a 1873: Poštové poplatky boli od 1.7.1872 znížené do Nemecka na 2 gr, od 1.1.1873 do Švajčiarska na 4 gr, od 1.12.1873 do USA na 5 gr (oznámené v RENDELETEK TÁRA 18/1872, 1/1873 a 41/1873). Poštovné poštových lístkov do zahraničia od 1.7.1875 bolo jednotné - 5 gr do všetkých štátov Svetovej poštovej únie (UPU).

Spomenuté údaje môžeme nájsť v nedávno vydané štúdiu dvoch erudovaných filatelistov Dénesa Czíróka a Karl Enderódiho: Ungarische Zusatzfrankaturen auf den Korrespondenzkarten 1869 und 1871 (Maďarské doplnkové frankatúry na poštových lístkoch 1869 a 1871, pozri recenziu J. Tekela v Zberateľovi 1/2003, s.38-39 - pozn. redakcie). Autori v spolupráci s 10 domácimi a 14 zahraničnými významnými filatelistami spracovali v publikácii mnoho cenných poznatkov o uvedených celinách. Význam štúdie spočíva predovšetkým v tom, že doterajšie tradičné zberateľské poznatky rozšírili aj o hladiská ich použitia. Tie sú o to zaujímavejšie, že v tom čase neexistovali poštové lístky pre zahraničie, ani lístky určené na doporučené alebo expres zásielky. Preto bolo lístky potrebné na predpísanú výšku poplatku dolepovať ďalšími známkami.

Obr.1 - Poštový lístok CORRESPONDENZ-KARTE dofrankovaný zelenou 3 graciarovou známkou (vydanie z roku 1867), odoslaný z Prešova (Eperjes) 11. októbra 1869 do Ascherleбену

Poštové lístky vydania 1869 a 1871 sú aj na Slovensku obľúbeným predmetom zberateľského záujmu, preto sa ďalej zmienim predovšetkým o tých, ktorých používanie súviselo s územím Slovenska. V publikácii je zaznamenaných 119 poštových lístkov, z toho 18 exemplárov sa dotýka aj územia Slovenska. Autori opísané lístky rozdelili do niekoľkých skupín:

POŠTOVÉ LÍSTKY VYDANIA 1869

a) Použitie poštových lístkov vydania 1869 v období ich platnosti (od 1. októbra 1869 do 31. mája 1871)

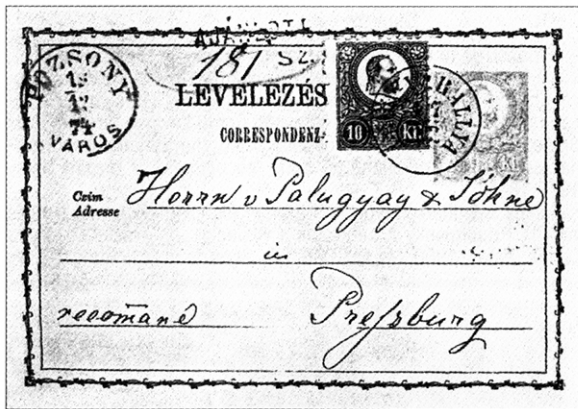
Dofrankovanie poštových lístkov v počiatočnom období sa vykytovalo najčastejšie preto, že niektoré pošty nepoznali ich zvýhodnenú tarifu. Preto 3 gr známkami lístky dofrankovali na poplatok za list. V ešte väčšej miere dôvodom dofrankovania bol poplatok 10 gr za doporučenú zásielku, ktorý bol uhrádzaný buď jednou 10 gr alebo dvoma 5 gr známkami. Podľa predpisov dofrankované známky bolo treba nalepiť na zadnú stranu lístka, ale v prevažnej miere boli známky nalepené na adresnej strane. V publikácii sú uvedené 1 + 2 exempláre. Lístok majúci vzťah k Slovensku sa v tejto skupine nenachádza.

b) Použitie poštových lístkov vydania 1869 do nemeckých štátov

Aj z nich sú známe 3 lístky. Dofrankované sú známkami 3 gr zelená, rok vydania 1867. Lístok s najstarším dátumom pochádza z územia Slovenska: CORRESPONDENZ-KARTE bol odoslaný 11.10.1869 z Prešova (Eperjes) do Ascherleбену (obr.1).

c) Použitie poštových lístkov vydania 1869 po skončení ich platnosti

Poštové lístky po 31.máji 1871 sa stali neplatnými, avšak samotné lístky zostali použiteľné takým spôsobom, že na ich ľavý roh sa nalepila 2 gr známka vydania z roku 1871. Pôvodne natlačenú známku pošty buď znehodnotili alebo ich nechali nepovšimnúť. V publikácii sú uvedené tri takéto exempláre, ani jeden však nemá súvislosť so Slovenskom.

Obr.2 - Poštový lístok s maďarsko-nemeckým textom dofrankovaný 10 gr známkou odoslaný doporučené z Oravského Podzámku (ARVA-VARALLYA) do Bratislavy (PRESSBURG, POZSONY)

d) Použitie poštových lístkov vydania 1869 dofrankované kameňotlačovou známkou 2 gr vydania 1871

Takýchto lístkov z vnútroštátnej poštovej prepravy je známych 18 kusov. S najstarším dátumom pochádza lístok z územia Slovenska: Lístok s nemeckým textom CORRESPONDENZ-KARTE bol podaný v Dolnom Kubíne (ALSÓ KUBIN) 7.8.1871. Lístok s maďarským textom LEVELEZÉS LAP bol podaný v Preseľanoch (PERESZLÉNY) 29.10.1871 adresovaný do Viedne. Dňa 15.11.1871 lístok s nemeckým textom bol vypravený z Vrbového (VERBÓ).

Lístky s nemeckým textom boli použité aj 11.8.1873 s podaním v Leviciach (LÉVA) a v neidentifikovateľnom roku (22. apríla?) prepravený vlakovou poštou Pešť-Košice číslo 10 (PEST-KASSA).

Vo vnútroštátnej poštovej prevádzke boli použité aj 4 rakúske lístky s orlicou CORRESPONDENZ-KARTE, ktoré boli v Rakúsku v obehu do 31.10.1881 a ich používanie niektoré maďarské pošty tolerovali. Tieto dopĺňa jeden maďarský lístok s označením MAGYÓVÁR, ktorý bol dofrankovaný známkou vydania 1874 s kresbou listovej obálky. Jeden z nich bol 2. októbra 1876 poslaný do Košíc (KASSA).

POŠTOVÉ LÍSTKY VYDANIA 1871

Platnosť týchto lístkov trvala dvakrát tak dlho ako 20 mesiacov trvajúca platnosť lístkov vydania z roku 1869. V dôsledku toho aj výskyt týchto lístkov je väčší ako predošlých. Tieto lístky bolo možné posielat okrem Nemecka aj do iných vyššie vymenovaných štátov.

a) Dofrankované známky vydania 1867

Známky vydania roku 1867 v čase vydania nových poštových lístkov boli v platnosti ešte do 31. júla 1871. Z obdobia medzi 15. februárom a 31. júlom 1871 autori predložili dva lístky dofrankované týmito známkami. Jeden pošta kvalifikovala ako list, pravdepodobne preto, lebo na adresnej strane bol odtlačok firemnej pečiatky! Druhý lístok bol omylom dofrankovaný, lebo bol adresovaný do Nemecka, ale kapošvárska pošta nevedela, že poštovné do Nemecka bolo pred 18 dňami znížené z 5 na 2 grajciare.

b) Dofrankované kameňotlačovými známkami vydania 1871

Autori uvádzajú sedem takýchto lístkov. Štyri adresované do Nemecka dofrankované kameňotlačovými známkami 3 gr, ďalej dva doporučené lístky s 10 gr známkami a jeden odoslaný do Viedne prefrankovaný 3 gr kameňotlačovou známkou. Z týchto jeden lístok pochádza z dnešného územia Slovenska, a to z Banskej Bystrice (BESZTERCZEBÁNYA) odoslaný 24. septembra 1871 do Braunschweigu

c) Zmiešané dofrankovanie kameňotlačovými a meditlačovými známkami

Autori z týchto predstavili dva príklady, ale ani jeden bezchybný. Na jednom je kameňotlačová známka silne poškodená. Druhý, so vzťahom k Slovensku, bol podaný z Áradu 26. októbra 1874 do Ružomberku (LIPTÓ ROSENBERG). V tomto prípade

sa na lístok dodatočnou manipuláciou dostala kameňotlačová známka na miesto jednej odlepenej meditalačovej známky. Dofrankované bolo 5 + 5 gr ako poplatok za doporučenú zásielku.

d) Dofrankované meditalačovými známkami

Tieto poštové lístky sú v publikácii zastúpené v najväčšom počte (59 kusov). Prvú skupinu z nich tvoria vnútroštátne prepravené lístky (30). Okrem toho 3 lístky tvoria podskupinu v mieste prepravené R-zásielky. Druhú podskupinu tvoria R-zásielky odoslané mimo miesta podania, ktoré sú dofrankované 2x 5 gr ako doporučený poplatok. Pri uvedených lístkoch sme sa nestretli s lístkami so vzťahom k Slovensku. Iná situácia je pri doporučených lístkoch na väčšiu vzdialenosť dofrankované 1x 10 gr známami. Z nich je v publikácii evidovaných 22 kusov, z nich 5 so vzťahom k Slovensku. Tri sú odoslané v rámci slovenského územia - Bardejov-Prešov (BÁRTFA-EPERJES), Švedlár-Levoča (SVEDLÉR-LŐCSE) a Oravský Podzámok-Bratislava (ÁRVA-VÁRALLYA-POZSONY, obr.2), jeden zo Stakčína do Budapešti (SZTAKCSIN-BUDAPEST) a jeden z Miškovca do Jelšavy (MISKOLCZ-JOLLSVA). Z týchto 22 lístkov najneskorší dátum má práve lístok odoslaný z Oravského Podzámku do Bratislavy, ktorý už spadá do obdobia požívania známok s kresbou listovej obálky (17.12.1874). Ďalšiu podskupinu reprezentuje jediný lístok odoslaný ako náhla (expres) zásielka dofrankovaná 3x 5 gr meditalačovými známkami. Aj podskupina expres-doporučených zásielok je zastúpená jedným exemplárom dofrankovaným 25 gr meditačovou známkou.

Druhú skupinu tvoria dofrankované poštové lístky odoslané do zahraničia. Ich výskyt je 29 kusov. Z nich 10 je adresovaných do Nemecka, konkrétne 8 kusov s dofrankovaním známkami 3 gr podľa tarifu platným pred 31.7.1872 a dva 2 kusy rovnako dofrankované po tomto dátume, kedy tarifa bolo znížená, a tým boli lístky prefrankované. Okrem ôsmich kusov dva lístky sú zafarené doplatným z dôvodu použitia firemných známok. Z obdobia 5 gr poštovného sú známe aj dva lístky od rovnakého odosielateľa, ktoré sú prefrankované po jednom grajciari. Jeden lístok adresovaný do Nemecka bol podaný v Solivare (SÓVAR/SÁROS M.). Počet odoslaných lístkov do Švajčiarska je 12, z nich až na jednu výnimku sú so správnym 2 gr dofrankovaním. Z nich jeden bol podaný v Žabokrekoč nad Nitrou (NYITRA-ZSAMBOKRÉTH) dňa 25. 10.1874 do Bernu. Aj spomenutá výnimka

má slovenskú súvislosť: Poštový lístok podaný v Komárne (RÉV. KOMÁROM) 23.9.1874 do Bazileja (BASEL), na ktorom namiesto jednej 2 gr známky je nalepená 5 gr a 3 gr známka, tzn. prefrankovaná o 6 gr (obr.3). Tri lístky sú prepravené do Rumunska, všetky so správnym dofrankovaním vo výške 2 gr. Do Srbska odoslaný lístok je len jeden z roku 1874. Podľa autorov ich výskyt by mal byť väčší. Podobne aj lístok odoslaný do Francúzska je len jeden, na ktorom je však odstránená 3 gr a jedna z dvoch 10 gr známok, takže na lístku zostala iba druhá 10 gr známka.

Obr.3 - Prefrankovaný poštový lístok podaný v Komárne (RÉV. KOMÁROM) 23. septembra 1874 do Bazileja (BASEL)

Napokon je tu aj skupina poštových lístkov vydania roku 1871, ktoré boli dofrankované známkami vydania 1874 s kresbou listovej obálky. Známych je 6 lístkov. Z nich jeden je odoslaný z Budapešti do zahraničia, jeden z poštového úradu Levanty odoslaný cez Brašov do Budapešti, jeden odoslaný ako vnútroštátna doporučená zásielka a tri odoslané po dobe ich platnosti v rozpätí rokov 1877-1881.

Článok ukončím výzvou: „Slovenskí filatelisti! Polovačka môže začať!“ Pripomienky k publikácii a výsledky „polovačky“ očakáva Czirik Dénes, 8900 ZALAEGERSZEG, Pacsirta u. 9/1, Hungaria ■

Zaujímavá kompozícia dobovej pohľadnice s kresbou Sv.Štefana v podobe známky na pamätnom hárčeku, ktorý vydal Maďarský zväz filatelistov (MABEÖSZ) k 73. Dňu poštovej známky

OKIENKO ŠPECIALISTU

RUBRIKA PRE ŠPECIALIZOVANÝCH
ZBERATEĽOV SLOVENSKÝCH
POŠTOVÝCH ZNAMOK

Miroslav Gerec

BLAHOŽELANIE 7 Sk

Príležitostná známka „Blahoželanie“ v štandardnej úprave priehradkových listov (50 známok v PL) bola vydaná 14. februára 2003. Vytlačaná bola na stroji Wifag 3 v dvoch obdobiach. Základná tlač prebehla v piatok 7. 2. 2003 (prehliadnuté boli listy s číslami 58674, 61838 a 65910). Dotlač bola urobená v utorok a stredu 11. a 12. 2. 2003 (prehliadnuté boli listy okolo čísla 39800 z druhého dňa). Podľa údajov tlačiarne, publikovaných v časopise „Filatelie“ sa pred touto známkou, v pondelok 10. 2. 2002 i po jej dotlači tlačili české známky z emisie „Tradície ľudovej tvorby - čipky“ (v čase písania tohto príspevku - pred ich vydaním - sme ešte nemali od českých zberateľov potvrdené presné údaje). Emisný plán uvádza vysoký náklad známky - 5 miliónov kusov, takže je možná aj ďalšia dotlač tejto známky.

Použitý bol štandardný španielsky papier a perforačná zostava s malým priemerom otvorov. Dátum tlače a číslo listu sú na okrajoch PL umiestnené o niečo vyššie (pravdepodobne boli posunuté pred tlačou

zo šitkovk spomenutých českých známok) - dátum je vľavo od ZP 16-21 a číslo listu je vľavo od ZP 31-36.

Prvou zaujímavosťou známky je tmavší a sýtejší odtieň hĺbkotlačových farieb známok tlačeneých 11. 2. 2003, najmä v porovnaní so známkami zo základnej tlače.

Druhou zaujímavosťou - a zároveň odpoveďou na zdanlivo nelogický priebeh tlače - je oprava valca pre ocelotlač. Na známkach zo základnej tlače, tlačeneých 7. 2. 2003, sa totiž vyskytujú tenké čierne body a čiarky po celej ploche obidvoch PL, čím vznikol dojem našedlej farby papiera. Pravdepodobne ide o stopy narušenia obvodu tlačového valca pre ocelotlač, ktoré mohli vzniknúť pri povodni v lete roku 2002. Preto pred ďalšou tlačou bol tento valec opravený (odchrómovaný, vyleštený a opätovne pochrómovaný), takže niektoré doskové chyby (DCH) sú menej výrazné alebo úplne zmizli.

Pri popise DCH sú výraznejšie chyby tlačené tučnými písmenami a pri chybách v čiernej ocelotlačovej farbe je uvedený stav pred opravou valca a po nej.

Priehradkový list 1

Nové autotronové značky (AZ). Štvorcová farebná testovacía stupnica (FTS) s číslami pred svetlomodrú farbu na pravom okraji dole. Svetlomodrý bod vľavo od ZP 1/26.

Zvislá čierna čiarka vľavo od ZP 1/1 a 1/26, vpravo od ZP 1/10, šikmá čierna čiarka vpravo dole od ZP 1/50.

DCH ZP 1/19 Krátka šikmá ružová čiarka vpravo dole od prvého písmena „S“ nápisu „SLOVENSKO“.

DCH ZP 1/30 Zvislá čierna čiarka v pravom dolnom rohu známky (v perforácii, v dotlači menej výrazná).

DCH ZP 1/35 Krátka šikmá ružová čiarka na pravom okraji, vpravo od mena autorky.

DCH ZP 1/34 Tenká zvislá čierna čiarka na hornom okraji známky nad písmenom „S“ skratky meny „Sk“ (v dotlači nie je).

DCH ZP 1/40 Tenká zvislá čierna čiarka na hornom okraji nad ľavým kvetom (v dotlači menej výrazná), krátka zvislá čierna čiarka na pravom okraji známky vpravo od nominálnej hodnoty „7“ (v perforácii, v dotlači menej výrazná).

DCH ZP 1/41 Krátka tenká zvislá čierna čiarka v písmene „V“ a medzi písmenami „VE“ nápisu „SLOVENSKO“ („Sk“ (v dotlači nie sú).

DCH ZP 1/49 Ružový bod medzi písmenami „SK“ nápisu „SLOVENSKO“.

Priehradkový list 2

Štvorcová FTS s číslami na pravom okraji - pre ružovú farbu hore a pre žltú farbu dole. Dva ružové body vľavo dole od ZP 2/46, svetlomodrý bod pod ZP 2/46. Zvislá čierna čiarka vľavo od ZP 2/1, 6, 11, vpravo hore od 2/5, vpravo od ZP 2/5, 15, 2/30 (3x) a vpravo dole od ZP 2/50 (2x).

DCH ZP 2/4 Tenká krátka šikmá čierna čiarka v druhom písmene „O“ nápisu „SLOVENSKO“ (v dotlači menej výrazná).

DCH ZP 2/11 Krátka vodorovná ružová čiarka na pravom okraji známky pri písmene „K“ mena autorky.

DCH ZP 2/12-17 Tenká šikmá čierna čiarka medzi známkami vpravo od rozmeriavacieho krížika (v perforácii, v dotlači nie je).

DCH ZP 2/15 Tenká šikmá čierna čiarka medzi písmenami „VE“ nápisu „SLOVENSKO“ (v dotlači nie je).

DCH ZP 2/25 Zvislá čierna čiarka v spodnom lupienku prostrednej ruže (v dotlači menej výrazná).

DCH ZP 2/27 Tenká krátka zvislá čierna čiarka vľavo od písmen „EN“ nápisu „SLOVENSKO“ (v dotlači menej výrazná).

DCH ZP 2/35 Tenká krátka šikmá čierna čiarka medzi písmenami „KO“ nápisu „SLOVENSKO“ (v dotlači menej výrazná).

DCH ZP 2/40 Tenká krátka šikmá čierna čiarka na hornom okraji známky pri 5. perforačnom otvore sprava a nad skratkou meny „Sk“ (v dotlači nie sú).

DCH ZP 2/42-47 Dlhá tenká šikmá čierna čiarka z praveho dolného rohu ZP 2/42 ku skratke meny „Sk“ na ZP 2/47 (v dotlači nie je).

DCH ZP 2/48 Dlhá tenká, takmer vodorovná čierna čiarka vľavo od skratky meny „Sk“ (v dotlači nie je).

DO ZP 2/49 Tenké obrisy okolo písmen „OV“ nápisu „SLOVENSKO“ (stopy nepresnej moletáže, v dotlači nie sú).

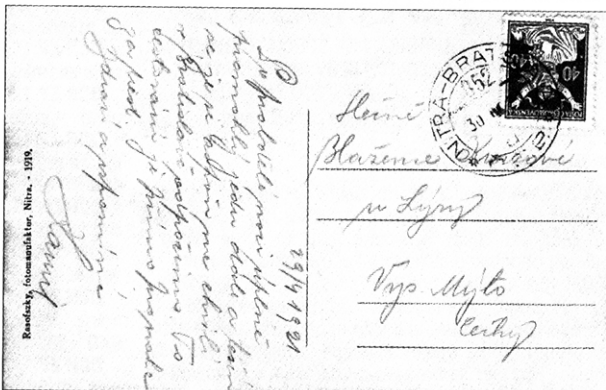
DCH ZP 1/30, DCH ZP 2/25 a DO ZP 2/49 sú vyobrazené na druhej strane obálky. Poznatkami o doskových chybách prispel Ing. M. Kulich z Trenčína.

☐ gerec.miro@pobox.sk

VLAKOVÁ POŠTA NITRA - BRATISLAVA 852

Jozef Tekeľ

roku 1920, nepochybne súvisí s potrebou priameho poštového spojenia Nitra y Bratislava. Takéto spojenie neexistovalo do rozpadu monarchie.

Poprevratové obdobie (1919-1920) je mimoriadne zaujímavé pre poštového historika, a ani po ôsmich desaťročiach nie sú známe odpovede na niektoré otázky. Rozpad Rakúsko-Uhorskej monarchie sa odrazil na nevyhnutnosti prebudovať sieť vlakových pôšt na území Slovenska tak, aby spĺnila hlavné požiadavky jedného z nástupníckych štátov. Pôvodná železničná a poštová sieť bola orientovaná na Budapešť, a preto nový štát (Česko-slovenská republika) musel urýchlene vykonať aspoň provízorne zásahy.

Nález neznámej pečiatky vlakovkej pošty, ktorá nie je registrovaná v monografii [1], patrí medzi významné udalosti z pohľadu poštovej histórie Slovenska.

Pripomeniem nedávny nález [2], keď sa podarilo doložiť existenciu neznámej pečiatky vlakovkej pošty KOŠICE-ZILINA / 967 z roku 1919. Dnes mám príležitosť predstaviť zberateľskej verejnosti nález celistvosti z 30. apríla 1921 (obr. s odťahom neznámej pečiatky NITRA-BRATISLAVA / 852 / Č.S.P./a. Monografia teoreticky pripúšťa existenciu pečiatky tejto vlakovkej pošty, ale jej existenciu sa podarilo preukázať s odstupom 80 rokov. Je zaujímavá táto pečiatka?

Služobná pomôcka [3] z roku 1919 nepozná túto vlakovú poštu. Uvádza iba vlakovú poštu NITRA-GALANTA / 851 (a späť) a NITRA-RADOŠINA / 856 (a späť). Vlakové pošty boli podriadené poštovému úradu Nitra 1. Táto skutočnosť naznačuje úsilie riaditeľstva pôšt a telegrafov v Bratislave o zabezpečenie kvalitného poštového spojenia medzi Nitrou a Bratislavou. Pripomínam aj skutočnosť, že Bratislava sa stala 4.februára 1919 hlavným mestom Slovenska a Nitra bola sídlom župana Nitrianskej župy. Súčasne v Nitre pôsobilo veliteľstvo 7. československej divízie (talianskych légii) a v Nitre pôsobila česko-slovenská poľná pošta 50 (25.1.1919 - 25.9.1919). Existencia vlakových pôšt (851, 852), ktoré vznikli v

Prax ukázala, že predstavenstvo vlakových pôšt v Nitre bolo od polovice 20. rokov minulého storočia zachované iba pre vlakovú poštu 856, neskôr aj 857, NITRA-RADOŠINA (a späť). Vlakové pošty NITRA-BRATISLAVA / 851, resp. 852 (a späť) zanikli po krátkom období (1920-1921), ale už v roku 1926 vznikla nová vlaková pošta BRATISLAVA-NITRA / 810 (a späť), ktorá podliehala poštovému úradu Bratislava 2 ■

Literatúra:

- [1] Votoček, E., Československá poštovní razítka 1919-1939, Praha 1988
- [2] Tekeľ, J., Zberateľ 7/2002, s.32
- [3] Soznam listovacích prehľadov vlakových pôšt na Slovensku, RPAT, Bratislava 1919

Francúzske víťazstvo dopravnej techniky

Tak nazývajú francúzski inžinieri a konštruktéri v oblasti dopravnej techniky dva vynikajúce dopravné prostriedky posledných rokov. Je to lokomotíva a celá vlaková súprava typu Le TGV premávajúca na rýchlikových tratiach Francúzska. Za druhý vynikajúci technický úspech je považované zdokonalené supersonické (nadzvukové) britsko-francúzske lietadlo typu Concorde. Obidva dopravné prostriedky sú zobrazené na vlani vydaných známkach. Obe známky majú nominálnu hodnotu 0,46€ □ Zc

K jubileu švajčiarskych železníc

Sté výročie vzniku Švajčiarskych spolkových železníc (1902-2002) pozdravila vlani poštová správa štyrmi príležitostnými známkami. Sú na nich zobrazené moderné lokomotívy alebo celé vlakové súpravy na osobnú i nákladnú dopravu. Poštové známky majú nominálnu hodnotu 70 R, 90 R, 1,20 Fr a 1,30 Fr. Prekvapenie je, že známky pre Švajčiarsko vytlačila viacfarebnou hlbokotlačou holandská tlačiareň, a nie niektorá zo svetoznámych domácich tlačiarň □ Zc

Vzhľadom na viaceré ohlasy a ďalšie otázky čitateľov súvisiace s príspevkom 55 rokov vydávania FDC (Zberateľ č.2/ 2002), som sa rozhodol voľne nadviazať na tento článok a uviesť niektoré skutočnosti, ktoré by mali vysvetliť záujem o zbieranie FDC a tiež dokumentovať na viacerých príkladoch o možnostiach špecializovaného zbierania FDC.

P. T.

Pri vydávaní príležitostných známok dá ministerstvo pošt napísať vystykúntou pro každého účastníka novinové služby vždy tiež vkusné upravenou obálku prvného dňa vyplaceno nově vydanou obálkou a oraženou razítkem prvného dne vydání.

Tyto obálky budú tlačené ocelotiskom v náklade celkového počtu účastníkov novinových služieb. Neprejte-li si, aby Vám novinová služba tyto obálky dodávala, oznamte to laskavě písemně svému poštovnímu úřadu novinových služieb.

Zároveň dovolujeme si upozorniti, že při nové úpravě prodeje poštovních cennin k účelům sběratelským, platné od 1. ledna 1947, bylo přihlíženo ke všem získaným zkušenostem a ke všem odůvodněným přáním sběratelů. Informace Vám podá ochotně každý poštovní úřad. Prodejní cena této první obálky prvného dne s nalepenou známkou 2,40 Kčs je 5 Kčs. Svoji adresu na obálku laskavě napíšte.

POŠTOVNÍ ÚŘAD NOVINOVÉ SLUŽBY

1

2

ČESKOSLOVENSKÁ POŠTA

Na úvod len zopakovanie známych skutočností, že oficiálne vydávanie obálok prvého dňa (First Day Cover - FDC) sa v Československu začalo 1. 1. 1947, a to k emisii Dvojročnica. V obálke bol vložený listok s dopĺňujúcimi informáciami (obr.1). Vo vydávaní FDC sa od roku 1993 pokračuje na Slovensku aj v Českej republike v rovnakom formáte obálok (163 x 115 mm), aký sa začal používať v roku 1989.

3

ČESKOSLOVENSKÁ POŠTA

Začiatky vydávania spomínam preto, že presne s týmto dátumom sa začala medzi zberateľmi polemika o tom, či obálky prvého dňa sú plnohodnotný filatelistický materiál alebo ide len o umelý výrobok bez filatelickej hodnoty. V týchto súvislostiach možno pochopiť zberateľov klasických známok, ktorí v rámci svojho záujmu o materiály z obdobia vydávania prvých známok, obálky prvého dňa odmietali. Zrejme z dôvodu chýbajúcej patiny času

a chýbajúcich znakov základného poslania poštových známok - ich využitia v poštovej prevádzke. Na druhej strane by však určite neodmietli celistvosť so známkou prvej rakúskej emisie s dátumom poštovej pečiatky 1.6.1850!

Chcel by som však obhajovať názory druhej strany, ktorá vydávanie FDC považovala za vhodné doplnenie zbierky. Je totiž veľa zberateľov, ktorí známku vnímajú aj po stránke jej umeleckého spracovania a výtvarnej hodnoty, a preto predmetom ich zberateľského záujmu je všetko, čo so známkovou tvorbou súvisí. Obálky prvého dňa celkovou svojou kompozíciou sú tým atribútom, ktorý vo väčšine prípadov spĺňajú tieto požiadavky zberateľov. Je na nich známka (prípadne viac známok jednej emisie alebo celá emisia), pečiatka vyhotovená so vzťahom k obrazu známky a dopĺňujúca kresba v ľavej časti obálky, ktorá je ďalším malým umeleckým dielom. Kresby na obálkach prvého dňa možno zaradiť narovň s pôvodnou známkovou tvorbou, keď v mnohých prípadoch predstavujú aj neprijaté návrhy na známku.

Z hľadiska špecializovaného zbierania známok obálky prvého dňa poskytujú dokumentačný materiál prevažne zo začiatku tlače známok, pretože na prípravu obálok treba určitý čas. FDC musia byť pripravené v deň vydania známok a navyše vyžadujú manuálnu prípravu spočívajúcu v nalepení známok a ich opečiatkovaní.

Na základe týchto skutočností možno vo viacerých prípadoch výskytu rozličných odchýlok známok (doskové chyby, typy, druhy papiera) zistiť, ktorý variant známky charakterizuje prvé obdobie ich tlače. Napríklad II. typ známky Pof. 1217 (15 h z emisie motýle) alebo variant znám-

ky Pof. č. 2104 (40 h z emisie UPU) na papieri *bp* sa bežne vyskytujú na FDC, a teda pochádzajú z prvého obdobia tlače týchto známok.

Na svoje si môžu prísť aj zberatelia pečiatok, keď na obálkach prvého dňa sú väčšinou odťažky pečiatok, určené len na tento účel. Zároveň sa vyskytujú aj pečiatky s rozlišovacími znakmi

(číslce alebo písmená), pričom na niektorých z nich sú zo zberateľského hľadiska aj zaujímavé odchýlky. Napríklad na obálkach vydávaných k 40. výročiu čs. poštovej známky boli použité pečiatky s rozlišovacími znakmi a, b, c, d, pričom len na pečiatke s rozlišovacím znakom d je správny text, keď v nápisе za základnou číslovkou 40 nie je bodka (obr.2). Chyba iného charakteru v rámci použitej pečiatky sa vyskytuje na FDC emisie Socialistické poľnohospodárstvo z roku 1951, keď na malej časti nákladu je dátum v pečiatke 2.4.1951, pričom známky boli vydané 28.4.1951. Dňa 2.4.1951 boli vydané letecké známky Československé kúpele, avšak FDC nebola k tejto emisii oficiálne vydaná. Na obálke prvého dňa známky č.260 z emisie Prvé slovenské gymnázia vydané v roku 2002 je v pečiatke dátum 20.3.2001. Vyskytujú sa aj obálky, na ktorých pečiatky na známkach chýbajú. Ďalšou zaujímavosťou na obálkach prvého dňa (najmä zo začiatkov ich vydávania) sú rôzne kombinácie známkov viacznámkových emisii. Ide o FDC s jednou známkou (vo väčšine vo výške tarifu za list v ďalšej doprave) alebo s celou emisiou známkov a tiež ich vylepenie na obálke v rôznom poradí (obr.3). Zvláštnosťou sú aj dve rovnaké známky 3Kčs emisie Pražský hrad 1985 (obr.4), keď správne má byť 2 a 3 Kčs.

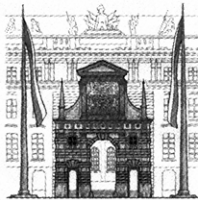
Iný spôsob špecializácie predstavuje hľadanie typov a doskových chýb na známkach vylepených na FDC. V tejto oblasti prím hrajú o bálky s II. typom známky 1174 („Orszách“) a typy známkov I. emisie krojov (Pof. 840-843). V tomto prípade sa môžu vyskytovať obálky s týmito kombináciami známkov (obr.5 na 1. str. obálky): Všetky známky I. typu, so známkom II. typu 60h, 1,60Kčs, 2Kčs (teda 3 rôzne), s dvoma známkami II. typu (60h+2Kčs, 1,60Kčs+2Kčs, 60h+1,60Kčs) a s tromi známkami II. typu (60h+1,60Kčs+2Kčs). Celkove sa teda môže vyskytnúť až 8 rôznych kombinácií, pričom najmä tá posledná, ak sa predloží, môže predstavovať svojim spôsobom unikát. Ako vieme, známky boli tlačene v PL s desiatimi známkami, pričom II. typ známky 2Kčs je na každom PL (ZP 5), II. typy známkov 60h a 1,60Kčs sú na ZP 1 druhej dosky.

Zo známejších doskových chýb možno na FDC nájsť napríklad škvrnu pri hodnotovom údaji známky 5Kčs (ZP 1) emisie k MDŽ z roku 1951 (obr.6), tretí reflektor na známke 3Kčs emisie Poľnohospodárstvo z roku 1952 a mnohé ďalšie.

Odlíšnosti možno nájsť aj na samotných obálkach, napríklad FDC k 150. výročiu narodenia Puškina sa vyskytuje v dvoch variantoch, to a s iniciálkami autora a bez nich, FDC k výstave PRAHA 1950 má 2 typy, ktoré sa viditeľne rozlišujú v kresbe znaku.

Možnosť špecializovaného zbierania sú teda rozsiahle, a to som ešte nespomenul vy-

4

6

PRAHA
MEZINÁRODNÝ DEN ŽEN
8. III. 1951

ČESKOSLOVENSKÁ POŠTA

Dosková chyba na nalepenej známke 5Kčs na FDC - škvrna pri hodnotovom údaji (ZP 1)

7

K 950. VÝROČÍ SMRTI
SV. VOJTĚCHA
23. 10. 1947

ČESKOSLOVENSKÁ POŠTA

Praha 10 - Hrad
119

Pan
Dr. Miroslav Jež 11,
přednosta odd. P/2,
Praha VII.,
Kostelní 42.

MINISTR POŠT

406

Nápis a poradové číslo na zadnej strane FDC

dania FDC na zadnej strane s nápismi MINISTR POŠT a poradovými číslami (obr.7), pričom spomínaná 1.obálka sa vyskytuje aj v odlišnej farbe kresby, a to v modrej.

Pochopiteľne, že tento prehľad o možnosti špecializácie zbierania FDC nemôže byť vyčerpávajúci, len naznačí možnosti, prečo sú aj tieto na prvý pohľad menej hodnotné materiály zberateľsky zaujímavé a príťažlivé. Ich dostatočný výskyt na trhu a prijateľné cenové relácie by mohli podnietiť ďalší záujem o ich zbieranie. Jedným z dôvodov by mohla byť hoci len ich výtvarná hodnota ■

CHYBY A OMYLY NA STAROVEKÝCH A STREDOVEKÝCH MINCIACH

V úvode tohto príspevku by sa žiadalo napísať „mýliť sa je ľudské“, ale ako vysvitne z nasledujúcich riadkov, nie je to v tomto prípade tak jednoznačné.

V odbornej i populárnej numizmatickej literatúre sa z času načas vyskytujú správy venované chybám na minciach, najmä v nápisochoch. Mnohokrát je ťažké posúdiť, či ide o chybu spôsobenú technickým prevedením, alebo či ide o neznalosť rytca, ktorý iba „prepisoval“ podľa predlohy písmo a možno ani, a týka sa to hlavne starovekých razieb, nevedel čítať.

Rozličné chyby a omyly vyskytujúce sa v opisoch mincí nie sú záležitosťou modernej doby. Objavujú sa rovnako ako na razbách starovekých, tak aj na stredovekých i novovekých razbách.

Omyly v opisoch a nápisochoch na minciach sa vyskytujú sporadicky v počiatkoch mincovníctva, kedy - ako som vyššie uviedla - boli mnohí rytci kolkov zrejme analfabeti. Zriedkavejšie nachádzame chyby na rímskych minciach doby cisárskej z prvých dvoch storočí nášho letopočtu. Avšak udalosti odohrávajúce sa v nasledujúcich storočiach do istej miery uvoľnili morálku v mincovniach Rímskej ríše, najmä v provinčných mincovniach a mincí s chýbnymi opismi pribúda.

Obr.1 - Averz a reverz dukáta Karola VI. (1711-1740) z roku 1736. Na reverze v slovnom spojení PATRONA REGNI sú prehodené písmená - RGENI!

Obr.2 - Detail predchádzajúcej mince - prehodené písmená RGENI

Sakými chybami a omylmi sa najčastejšie na minciach stretávame? Ide napríklad prehodenie a zámena písmen (napríklad na obr.2 je RGENI namiesto správneho REGNI alebo na obr.3 je obrátené písmeno N v opise). Sú prípady, kedy je na minci vynechané písmeno v mene panovníka alebo v texte.

Na stredovekých minciach sa pomerne často vyskytuje prehodenie arabských číslíc v letopočte (obr.4, obr. 5, obr.6, namiesto 1703 je na minci 1073, namiesto

1706 je 1076). Takéto chyby sa tiež vyskytujú pri označení nominálnej hodnoty rímskymi číslcami (obr.7 - namiesto XV je na minci VX - vyobrazenie na 2.str. obálky).

Obr.3 - Detail mince s obráteným písmenom N v slove PATRONA

Obr.4 - Leopold I. (1657-1705) duarius 1703. Na reverze sú prehodené číslice v datovaní na 1073

Obr.5 - Detail predchádzajúcej mince - prehodené číslice

Obr.6 - František II. Rákóczi (1703-1711) poltura 1706. Na averze mince sú prehodené číslice v letopočte (1076)

Stávajú sa tiež prípady, kedy „vypadne“ rytcovi na razbe signatúra mincovne alebo tento zabudne na iný dôležitý znak vo vyobrazení, ktorý na mincu patrí. Niekedy sa podarí rytcovi vyrobiť nielen jednu, ale aj dve chyby na tej istej minci (obr.8).

Je pochopiteľné, že čím je mladšie obdobie, tým sú omyly na minciach zriedkavejšie, čo je logickým dôsled-

kom technicky dokonalejšej razby a určite tiež prísnejšej kontroly v mincovni. Avšak aj napriek technickej kontrole pri razbe mincí, niektorým veľmi kurióznym chybným razbám sa podarilo predať len preniknúť do obehu. Pravidelnosť razby môže byť niekedy porušená chybným umiestnením razidla (posunutím so stredom k okraju) alebo najčastejšie tzv. dvojrazom, svedectvom buď druhotného úderu kladiva, alebo posunutím razidla, ktoré nebolo dobre upevnené. A tak chybným vypuncovaním alebo vyrytím obrazu a opisov na razidlách vznikali a vznikajú chyby a omyly na minciach. Takéto mince sa tiež stávajú predmetom zberateľského záujmu a majú svoju numizmatickú hodnotu.

Obr. 10 - Gallienus (253-268) Ag antoninianus. Na reverze mince v opise je v slove VICTORIA namiesto C písmeno R

Obr. 8 - Leopold I. (1657-1705) 3-grajciar 1699. Na reverze mince sú dve chyby. Obe spočívajú v obrátenom tvare písmena N. Jedno obrátené N je v opise v slove PATRONA a druhé v skratke mincovne, ktorá správne má byť NB

Pretože chyby a omyly nie sú na minciach tak časté (niekedy ich dokonca aj prehliadneme), pokladá zberateľ každý takýto „objav“ s chybou v opise alebo datovaní za numizmatickú kurióznosť, zberateľskú zvláštnosť a vie ju náležite oceniť. Ukážky mincí s chybami v našom príspevku, nie sú vyčerpávajúce a samozrejme môže existovať aj veľa iných. Mince pri ich získaní si preto treba pozorne prezrieť, dôkladne prečítať opisy a nápisy a možno sa tak stretneme s ďalšími prípadmi chýb a omylov. Za uverejnenie mincí v tomto príspevku vďačím práve zberateľom, ktorí takéto mince vlastnia a touto cestou im za ich zapožičanie dakujem ■

Ukážky chybných opisov na starovekých rímskych minciach z druhej polovice 3. storočia n. l.:

Obr. 9 - Trebonianus Gallus (251-253) Cu antoninianus. Na reverze v opise mince je v slove VBERITAS (UBERITAS = meno bohyně bohatstva) namiesto písmena B písmeno D

Obr. 11 - Salonina (+ 268) Ag antoninianus. Na dvoch reverzoch mincí tejto panovníčky je opise slova IVNO chyba. V prvom prípade je to obrátené písmeno N. V druhom prípade sú v slove IVNO prehodené písmená, čím rytec docielil chybné VINO. (Treba poznamenať, že sa v latinských opisoch na starovekých a stredovekých minciach písmeno U písalo v tvare písmena V).

Literatúra:

- [1] Nohejlová - Prátová, Em., 1986: Základy numismatiky, Praha, s.132-133
- [2] Chvojka, J., 1988: Chyby a omyly na minciach. Numismatické listy, 43, 5-6, s. 170-171

Nie je hláska ako hláska

V Zberateľovi číslo 11/2002, s. 3 sme mohli zistiť, že Slovenská pošta, š.p., vydala druhú sériu obrazových poštových lístkov. Keď som celý článok prečítal, zistil som, že pri vymenovaní zobrazených slovenských hradov a zámkov sa stala chyba na lístku B 4/02. Je na ňom napísaný názov „Thökolyho hrad - Kežmarok“. Hrad bol pomenovaný podľa rodu Thökölyovcov, dlhoročných majiteľoch hradu. Áno chyba je pri mene Thököly. Myslel som si, že je to iba tlačiarenská chyba, ale po obdržaní týchto obrázkových poštových lístkov som zistil, že aj na tejto celine sa opakuje tá istá chyba - je na nej uvedený názov „Thököly“ namiesto „Thököly“. Je to veľká chyba, najmä keď si uvedomíme, že písmeno „ö“ je v maďarčine i v nemčine samostatné písmeno, ako každé iné. Preto teda v tomto prípade neide len o tie dve body na „o“, ale o úplne iné písmeno.

Podobným prípadom by sme mali venovať väčšiu pozornosť. Knieža Thököly, i keď odpočiva v sarkofágu nového evanjelického kostola v Kežmarku, už protestovať nebude, ale to nás neopravňuje k tomu, aby sme jeho vážene meno uvádzali nesprávne □ J.N., Kežmarok

PAMÄTNÉ MEDAILY Z ROKU 1865

Anton
Fiala

k zjazdu Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov a
k otvoreniu Priemyselnej, historickej a umeleckej výstavy v Bratislave

Pre mestá boli výstavy vždy dôležitou udalosťou a ich usporiadanie malo aj hospodársky a spoločenský význam. Bola to práve Bratislava, ktorá v druhej polovici 19. storočia zaznamenala veľký rozmach priemyslu a poriadanie výstav bolo vítanou príležitosťou vlastnej prezentácie. Bratislava opäť privítala výstavné podujatie (v roku 1862 bola v Bratislave poľnohospodárska výstava), a to v dňoch 27. augusta až 19. septembra roku 1865 pri príležitosti XI. zasadnutia (zjazdu) Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov.

Priemyselnú, historickú a umeleckú výstavu zorganizoval prípravný výbor pod vedením magistrátneho radcu Jozefa Gratzla a podporili ju Obchodná a priemyselná komora, mestské a župné úrady, ako aj jednotliví obyvatelia mesta. Výstava sa konala v atraktívnom prostredí Grassalkovichovho paláca a v priľahlých záhradných priestoroch. Menšia časť exponátov bola umiestnená v budove Kráľovskej právnickej akadémie. Zameranie expozície bolo upriamené na priemysel a remeslá, úžitkové a výtvarné umenie, historické a archeologické artefakty. K výstave bol vydaný katalóg a veľké množstvo propagačného materiálu.

Pri príležitosti XI. zasadnutia Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov, ktoré sa súčasne konalo s výstavou, vydali pôsobivú medailu (existujú doposiaľ aj razidlá), ktorú obdržali domáci a zahraniční účastníci. Autorom medaily je známy medailér W. Seidan.

1. Pamätná medaila vydaná pri príležitosti XI. zasadnutia Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov v Bratislave v roku 1865 (obr.1).

■ **Lična strana medaily:** V poli v jednoduchej páskovej kartuši v hornej časti uhorská koruna a pod ňou nápis: A / MAGYAR ORVOSOK ÉS / TERMÉSZET VIZSGÁLÓK / XI. GYÜLÉSÉNEK / 1865. Nápis uzatvára erb mesta Bratislavy. Okolo nápis: POZSONY SZABAD - KIRÁLYI VÁROSA.

■ **Rubová strana medaily:** V poli studňa so sediacou sovou, pri ktorej sedia dve alegorické ženské postavy. Postava vpravo má okolo ramena obtočeného hada a drží v pravici misku. Postava zľava drží

v ruke lupu. V hornej časti nápis: SCIENTIA MOTV - CLARIOR a v spodnej časti označenie autora: W. SEIDAN INV. FEC. Meď, priemer 45 mm.

Obr. 1 - Pamätná medaila vydaná pri príležitosti XI. zasadnutia Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov v Bratislave v roku 1865

Prípravný výbor ocenil úspešných vystavovateľov expozície ocenením, a to Čestným diplomom I. a II. stupňa a pochvalným uznaním. Predpokladá sa, že ocenení vystavovatelia dostali aj medailu vydanú pri príležitosti zasadania Spoločnosti lekárov a prírodovedcov.

Doposiaľ sa nehovorilo o vzácnej závesnej medaile, ktorú vydal prípravný výbor k vyššie spomínanej bratislavskej Priemyselnej, historickej a umeleckej výstave, ktorú si návštevníci výstavy mohli zakúpiť, prípadne ju obdržali ocenení vystavovatelia. Autor tejto medaily nie je známy.

Obr. 2 - Pamätná závesná medaila vydaná pri príležitosti otvorenia Priemyselnej, historickej a umeleckej výstavy v Bratislave v roku 1865

2. Pamätná závesná medaila vydaná pri príležitosti otvorenia Priemyselnej, historickej a umeleckej výstavy v Bratislave v roku 1865 (obr.2).

■ **Lična strana medaily:** V poli nápis MAGYAR ORVOSOK / ÉS / TERMÉSZET / VIZSGÁLÓK / 1865 (X. *) ÉVBEN / POZSONYBAN / TÖRTÉNT / ŐSZEJÖVE / TELÉNEK EMLÉKÉUL.

■ **Rubová strana medaily:** V poli uhorský znak s kráľovskou korunou. Zinková kompozícia, priemer 25 mm.

Predpokladá sa, že uško medaily slúžilo na stuhu vo forme maše v mestských alebo v uhorských farbách. Vzhľadom na jednoduché a skromné prevedenie medaily sa predpokladá, že mohla byť vyrazená vo firme D. Adler v Bratislave, prípadne v kremnickej mincovni ■

) Pozn.: V texte medzi letopočtom 1865 a slovom **ÉVBEN je málo čitateľný znak pripomínajúci podčiarknuté písmená IK (pozri zväčšený detail), ktoré v maďarskom jazyku majú význam predložky „v“ (v tom prípade celý riadok by sme mohli preložiť ako „v roku 1865“)*

Literatúra:

- [1] Francová, Z.: Bratislavská výstava v roku 1865 a jej exponáty v zbierkach Mestského múzea. In: Bratislava XII. Bratislava 2000, s.111-131.
- [2] Komora, P.: Hospodárske a všeobecné výstavy v Uhorsku v II. polovici 19.storočia. In: Zborník SNM LXXXIX - História 35. Bratislava 1995, s.15-62.
- [3] Katalog der Industrie-, Kunst- archäologischen Ausstellung, die bei der Gelegenheit der Versammlung der ungarischen Aerzte und Naturforscher in Pressburg veranstaltet wurde. Pressburg 1865. Druck von Alois Scheriber.
- [4] Komora, P.: Medaily hospodárskych výstav do roku 1900. In: Pamiatky a múzea 2. Bratislava 1998, s.53-56.
- [5] Wagnerová, O. - Mayerová, A.: Katalóg múzea mesta Bratislavy. Bratislava 1933.

Moderné sochárske diela na známkach Kanady

Kanadská poštová správa predstavila na dvoch známkach dve sochárske diela vytvorené na parkovú vyzdobu. Diela sa svojim poňatím od seba diametrálne líšia. Zatiaľ čo Charles Daudelin sa reprezentuje hypermodernou soľptúrou z betonových stavebných prvkov s fontánou vo Winnipegu, Leo Mol (pôvodom Ukrajine) svojim realistickým súsoším lesných robotníkov umiestneného v jednom z Parížskych parkov, si získal obľubu svojou dynamičnosťou. Autorkou oboch známok vytlačenných súťažou je Quebečanka S. Morinová. Tlač šesťfarebný ofset, nominálna hodnota oboch je 48 c □ Zc

Umelecké diela na francúzskych známkach

Francúzsko vo svojom permanentnom, každoročne vydávanom emisnom rade s umeleckými dielami, vydalo vlni dve známky. Na jednej z nich je dielo juhoamerického maliara Fernanda Botera s doteraz nevídaným námetom. Na známke je zobrazená olejomalba s jednoduchým názvom „Tanečníci“. Vidíme na nej tancujúci pár dvoch značne objemných postáv v dobrej nálade. Umelec je aj sochárom a jeho diela podobného

charakteru sa tešia veľkému záujmu na výstavách napríklad v USA, ale aj v Paríži a mestách Južnej Ameriky. Detail z malby pre známku vybral sám autor žijúci

v Paríži. Znáмка vytlačenná päťfarebnou hlbokotlačou bola vydaná vlni v apríli. Druhá známka v emisnom rade Umenie, ktorá bola vydaná vlni v októbri, prináša krásny autoportrét mladej francúzskej maliarky Elisabeth Vigée-Lebrunovej (1755-1842). U nás je málo známa, vo svojej vlasti patrí medzi kráľovné výtvarného umenia. Tešila sa obľube najmä medzi aristokraciou, počnúc kráľovnou Francúzska, ktorá sa ňou nechala portretovať. Znáмка je vytlačenná štvorfarebnou medietlačou v jenných farbách. Nominálna hodnota oboch známok je 1,02 € □ Zc

Baletné umenie a diskusia okolo dvoch rúk

Živé, často protirečivé názory vyslovili filatelisti i výtvarníci z oblasti známokovej tvorby na jeseň minulého roka, keď Francúzsko vydalo príležitostnú známku na propagáciu baletného umenia. Mladý grafik E. Pignon-Ernest vyjadruje toto umenie veľmi originálnym a pritom jednoduchým obrazom podávajúcich rúk účinkujúcich. Vlni na známke je zobrazená ženská ruka, vpravo mužská. Výtvarník uviedol, že týmto zobrazením chcel zdôrazniť vývoj choreografie baletu od klasiky k súčasnému modernému poňatiu tanca. Na známke je aj zaujímavý riešený kaligrafický nápis umenia. Kolegov grafikov prekvalil pôvodnosťou obrazu, filatelistov okrem toho i graficky nevyužitou plochou známky na tento zaujímavý námet. Jedni i druhí majú svoju pravdu. Čosi nového to predsa je. Nominál je 0,46 €, tlač päťfarebná hlbokotlač □ Zc

RAKÚSKE CELINY

120 rokov poštových sporiteľní v rakúskej časti monarchie

Zrejme nielen s určitým nadhľadom a porozumením, ale aj primeranou hrdosťou sa pracovníci pošt pozerajú na svojich predchodcov pri spomienke na začiatky organizovaného preberania vkladov od obyvateľstva prostredníctvom poštových úradov. Vývoj bankovníctva na začiatku druhej polovice 19. storočia bol oproti dnešným rozvinutým formám sporenia, úverovania a finančného podnikania na kapitálovom trhu len v začiatkoch a sústreďoval sa prevažne na menej náročné bankové operácie, ktoré nevyžadovali veľké množstvo disponibilného kapitálu. I napriek týmto skutočnostiam a s ohľadom na mieru efektívnosti podnikania, banková činnosť v oblasti sporenia bola zameraná najmä na obhospodarovanie vyšších vkladov majetnejších vrstiev obyvateľstva a podnikateľov, ktorí mohli realizovať svoje úspory po desiatkach a stovkách zlatých.

ústrety zriadením poštových sporiteľní. V rakúskej časti monarchie bola poštová sporiteľňa zriadená vo Viedni na základe ríšskeho zákona č.86 zo dňa 28.5.1882. Oficiálne sa nazývala „K. K. POSTSPARCASSEN - AMT“ (voľne preložené C. k. poštový sporiteľný úrad). Jej úlohou bolo vykonávať finančné operácie prostredníctvom na tú dobu už hustej siete poštových úradov, ktoré slúžili ako zberne. Od 1.1.1883 preberala vklady od 50 grajciarov do tisíc zlatých, ktoré úročovala 3 percentami.

Obr.2 - Sporiteľný listok SK - 17, nemecký text vydania 1883, natlačená známka 5 grajciarov VI. emisie

Organizačne bolo sporenie zabezpečené tak, že ten kto chcel usporiť 50 grajciarov, si zakúpil poštový sporiteľný listok, ktorý predávali na všetkých poštách a v obchodoch s poštovými ceninami. Predaná cena takéhoto lístka bola 5 grajciarov, čo bola zároveň cena vytlačenej známky na prvom poličku. Natlačená známka bola totožná s bežnou výplatnou známkou, a preto poštový sporiteľný listok je poštovou ceninou. Každých ďalších ušetrených 5 grajciarov sa k úsporám postupne pridávalo formou zakúpenia výplatných známok do zvyšných deväť prázdnych poličok. Ak takýmto spôsobom bolo ušetrených 50 grajciarov, listok prevzal poštový úrad ako vklad. Na pravú stranu lístka, ktorá slúžila na potvrdenie vkladu, ručne napísal číslo vkladu, názov poštového úradu a potvrdil správnosť prevzatia odtlačkom dennej poštovej pečiatky. Potom listok znehodnotil prederaním všetkých 10 poličok so známkami.

Znehodnotený listok pošta archivovala ako finančný doklad pre prípad reklamácie. Zároveň bola majiteľovi vydaná vkladná knižka s vyznačením počiatočného vkladu 50 grajciarov. Do vkladnej knižky sa pripisovali alebo odpisovali peňažné čiastky pri predložení ďalšieho lístka alebo výbere peňazí v hotovosti. Pošta poslala Poštovému sporiteľnému úradu vo Viedni písomné oznámenie o prevzatí platby od vkladateľa. Ten vkladateľovi do 14-dní na jeho adresu avizoval na predtlačnom poštovom a zároveň bankovom formulári potvrdenie o zaevidovanom vkladu a celkovej sume na konte. Táto povinnosť vyplývala zo IV. odstavca Pravidiel uvedených vo vkladnej knižke (obr.1).

Obr.1 - Potvrdenie o vklade 5 zlatých zo dňa 13.9.1884 s vyznačením celkovej výšky vkladu 12 zlatých, zaslané majiteľovi vkladnej knižky č. 112317 páňovi Baarovi do Štramberku

Menej majetným vrstvám, ktorých úspory sa dali rátať v grajciarochoch, rakúske ministerstvo financií v roku 1882 vyšlo v

Vklady z konkurenčných dôvodov voči ostatným bankám zákon č. 86 upravoval tak, že vkladateľ v priebehu jedného týždňa mohol predložiť maximálne tri lístky na pripísanie vkladu. V prípade prekročenia celkovej úspory tisíc zlatých na knižke, poštový sporiteľný úrad vyzval majiteľa knižky, aby svoje úspory znížil na povolený limit. Ak tak vkladateľ neurobil do jedného mesiaca, sporiteľňa zakúpila pre neho štátne dlhopisy vo výške presahujúcej povolený limit - najmenej však v nominálnej hodnote 200 zlatých. Kúpna cena sa zároveň odpísala z konta ako platba na zakúpenie cenných papierov, ktoré sa majiteľovi uložili v sporiteľni. Ako protidoklad mu bola vystavená rentová knižka na zakúpené ceny.

A. A. Postsparkassen-Amt. C. k. spořitelni úřad poštových.

Postsparkarte — Poštový lístok úsporný.

Zur Ersparung von Beträgen bis 1 Krone. — aby úspory byti mohli obnosy až do 1 koruny.
Beim zur Aufhebung von 9 Briefmarken à 10 h. — Muso bu přilpazí 9 známek listových po 10 h.

	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.
Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.	Stielmarke à 10 h aufzuleben. Zde přilpazí se listovní známka za 10 h.

Des Einlagebüchchels

Nr. _____ A

Buchstabelle

Datum: _____

(Bkham.) D. S. Nr. 9 A. (11.) aus 1900.

Obr.3 - Sporiteľný lístok SK - 58, nemecko-české vydanie 1900, exp. séria nákladu D.S. Nr.9 A (11) ex 1900, natlačená známka 10 halierov

Celú akciu so zavedením poštových sporiteľných lístkov do praxe sprevádzala náležitá osвета a reklama. Poštová správa dala vytlačiť zvláštne propagačné poštové sporiteľné lístky v podstate totožné s originálom, kde 5 grajciarová známka bola prečiarknutá a na listok bol vytlačený text MUSTER (vzorec), v pravom dolnom rohu bol vytlačený vzor poštovej pečiatky (K.K.Postamt Ebelsberg 16.1.1883), na zadnej strane bol podrobný výklad pravidiel sporenia.

E. K. POSTSPARKASSENAMT C. K. SPORITELNI ÚŘAD POŠTOVNÍ

POSTSPARKARTE ZUR ERSPARUNG VON BETRÄGEN BIS 1 KRONEN
POŠTOVNÍ ÚSPORKA K ÚSPORĚNÍ OBNOŠŮ AŽ DO 1 KORUNY

Beim zum Aufheben von 9 Briefmarken à 10 h. — Muso bu přilpazí 9 známek poštových po 10 h

				Vom Postamte auszufüllen, welches diese Sparkarte als Einlage angenommen hat
				Des Einlagebuches:
				Nr. _____
				Buchstabe _____
				Ausgabestelle _____
				Datum: _____

(Bkham.) D. S. Nr. 9 A. (15.) aus 1913

Obr.4 - Sporiteľný lístok SK, nemecko-české vydanie 1908, exp. séria D.S. Nr. 9 (15) ex 1913, natlačená známka 10 halierov

Prvé vydanie sporiteľných lístkov ako oficiálnych poštových cenín sa datuje na koniec roka 1882 s tým, že do platnosti vstúpili od 1.1.1883. Lístok mal natlačenú známku 5 gr vydania roku 1867, vytlačený bol na tvrdom kartónovom papieri a bol vydaný vo všetkých ôsmych zemských jazykoch tak, ako to bolo zvykom na rakúskych celinách od roku 1871. Na zadnej strane bol návod na ich správne použitie (obr.2).

Ďalšie poštové sporiteľné lístky s natlačenými výplatnými známkami z rokov 1883, 1890 a 1900 nasledovali v rýchlom slede za sebou v súlade so zvyšujúcim záujmom o túto formu sporenia. Posledné vydanie s jubilejnou známkou cisára Františka Jozefa I. 10 halierov bolo

dané do obehu v období rokov 1908 až 1916 celkom v 16 nákladoch. Počas používania týchto lístkov od roku 1883 do konca roka 1916 bolo daných do používania 46 nákladov rôznych vydaní. Jednotlivé vydania sa okrem natlačenej známky rozlišovali aj rozmermi lístka: Prvé vydanie malo rozmery 210 x 88 mm, ďalšie vydanie 158 x 78 mm a posledné vydania od roku 1908 mali rozmery 180 x 90 mm. Jednotlivé vydania sa líšili aj formou usporiadania textu na zadnej strane. Najpodrobnejší návod na použitie bol natlačený na prvom vydaní, ďalšie už mali stručnejší návod. Rozdielna bola aj celková úprava prednej strany lístka, najmä jej pravej strany na záznamy s číslom vydanej série na spodnom okraji, rokom tlače a jazykovou kombináciou (obr.3 a 4).

Celinárske katalógy evidujú poštové sporiteľné lístky len v nepoužitom stave, pretože použité po prevzatí a znehodnotení poštovým úradom boli archivované a po určitej dobe skartované. Z tohto dôvodu sa do rúk verejnosti nemali vôbec dostať. V časopise Filatelie však J. Nekvasil uverejnil ukážku použitého lístka nemecko-českého vydania 1899, ktorý bol podaný na pošte Kráľovské Vinohrady 1. dňa 10. 6. 1899 s tým, že tento lístok pochádza zo zbierky J. Lešetického. Samotné meno a funkcia, ktorú tento zberateľ zastával napovedá, akým spôsobom sa asi k tejto prísne archivovanej cennine dostal. Ďalšia mne známa ukážka je vyrobená v poslednom vydaní špecializovaného katalógu U. Ferchenbauera. Nemecký lístok vydania 1904 použitý na pošte Graz 6. dňa 16. 3. 1910.

Záverom možno konštatovať, že takáto forma drobného sporenia sa stala v druhej polovici a na začiatku 20. storočia veľmi populárnou a Poštový sporiteľný úrad významnou finančnou inštitúciou. Už v roku 1884, rok po svojom vzniku, dosiahol 3,311 tisíc peňažných vkladov v čiastke vyše 64,7 miliónov zlatých. V roku 1913, tridsať rokov po svojom vzniku, mal vyše 2,3 miliónov vkladateľov s vloženou sumou vyše 2,7 miliárd korún □ L.K.

Literatúra:

- [1] Ferchenbauer, U.: ÖSTERREICH 1850-1918, Handbuch und Spezialkatalog, Wien 2000
- [2] MICHEL: Ganzsachen - Katalog Europa West 1990
- [3] Polišínský, M.: Sté výročí vzniku poštovních spořitelien, Filatelie č.19/1992

Poštový úrad Štvrtok na Žitnom ostrove používal v období 1. ČSR (od roku 1920) dvojazyčnú pečiátku I. typu (ČSP) so slovensko-maďarským názvom ŠTVRTOK NA ŽITNOM OSTROVE / CSALÓKÓZCŰTÖRTÖK, teda tak nás aspoň učí 17. diel Monografie. Pohľad na reálny odtlačok pečiátky však hovorí o niečom inom - v maďarskom názve chýba druhé písmeno „S“, pomenovanie teda znie: CSALÓKÓZCŰTÖRTÖK. Maďarsky nehovoriaci rytec si rozdiel pravdepodobne nevnímal, asi bol, chudák, rád, že sa mu toto dosť krkolomné (či skôr jazykolomné) slovo ako-tak podarilo dostať do dolného medzirkúžia a pečiátka zrejme bez problémov prešla aj výstupnou kontrolou.

Štvrtockému páňovi poštmajstrovi (pravdepodobne maďarsky hovoriacemu) to však už jedno nebolo - veď v maďarčine to chýbajúce písmenko spôsobilo asi to isté, čo v slovenčine odstránenie mäččeňa. A predstavte si, že by ste mali deň čo deň odtlačať na listy pečiátka, na ktorej by bolo „stvrtok“ namiesto „štvrtok“. No bavila by vás taká robota? Nebavila asi ani pána poštajstra. Upozornil síce vrchnosť na chybu, aj žiadal nápravu, ale ktože by ho v tej dobe počúval - práce s novými pečiatkami bolo nad hlavu a tak mu odkazovali, aby bol rád, že vôbec nejakú pečiátku má. Nečudo, že to po rokoch pána poštajstra „dožralo“ a rozhodol sa rázne zaprotestovať.

Ukážka otočenej číslice v dátumovom mechanizme pečiátky ŠTVRTOK NA OSTROVE / CSALÓKÓZCŰTÖRTÖK z roku 1924, 1925 a 1927

Stačilo otočiť jedno koliesko v dátumovom mechanizme a ajhľa! - koncová číslica vročenia je už naruby! To si musí predsa každý všimnúť a určite sa nájde zopár „vrtákov“, ktorým bude na hlave stojaci dátum prekážať a snád sa aj posťažujú poštovej vrchnosti, akéže to pečiátky dovolí na úradné písomnosti odtlačať. No a na to pán poštajster čakal - veď keď vadí drobná chybička v dátume, ako by nemohla vadieť „hrúbka“ v označení obce - zvlášť na jazykovo a politicky citlivom území? Takto si aj on prihreje svoju polievocku a hádam si poštárske panstvo konečne dá povedať a dodá bezchybnú pečiátku. Nebude už veru musieť chodiť do práce vystresovaný z pomyslenia na chybný pracovný nástroj. Protest začal v roku 1923. Ubehol deň, dva, tri, týždeň, mesiac, rok... a nič. Nuž čo sa dá robiť, v proteste sa

bude pokračovať. A tak otočená číslica v letopočte strašila aj v rokoch ďalších. Prišiel však 1. január 1926, keď pán poštajster po dôkladnom vyčistení pečiátky od farby a nečistôt a presunutí dátumu predpisovo skontroloval kvalitu odtlačku - a odrazu sa zháčil! Neveril vlastným očiam - na odtlačku čítal rok (19)29! Nuž protest-neprotest, tu už by ho mohla vrchnosť popožehávať, že posunul kalendár o tri roky dopredu a ťažko by dôvodil, že išlo o drobný omyl. Poznal on veru kadejakých pravotárov, čo by mu ten chybný rok spočítali. A tak sa radšej rozhodol, že v roku 1926 protestnú akciu preruší. Ostatne, nech vidia, že on má dobrú vôľu.

Ale nič to nepomohlo, oprava pečiátky očividne nikoho nemrzela a tak od roku 1927 bola už sedmička opäť na „svojom“ mieste - dolu hlavou. Tentoraz si ale pán poštajster povedal, že nepopustí, aj keby mal kalendár posunúť o sto rokov dopredu! Príchod Nového roka 1928 ho však riadne schladil. Nech akokoľvek krútil s dátumovým kolieskom, stále sa naňho vyškierala osmička. Nuž opäť - tentoraz nedobrovoľne - musel svoj „truc“ prerušiť. Ale veď on jej - poštárskej vrchnosti - na rok opäť ukáže...! Neviem, či ukázal, pečiátka z roku 1929 je tak nedbalo odtlačená, že sa vo vročení vôbec nedá rozpoznať, či sa deviatka zmenila na šestku. Alebo žeby toto bola úplne nová forma protestu pána poštajstra?

Nevedno, milý čitateľ, ako to celé dopadlo. Zrejme nijako, pretože v priebehu 1929. roka bola pošta premenovaná a dostala novú pečiátku II. typu s legendou ŠTVRTOK NA OSTROVE / CSÜTÖRTÖK (jej odtlačok som zatiaľ nevidel a tak neviem posúdiť, či opäť nebol dôvod na protest). Nevedno ani, či na poste vo Štvrtku na Ostrove slúžil pán poštajster alebo pani poštajstrová a či prevrátená číslica vo vročení dennej pečiátky skutočne predstavovala protienvie sa vrchnosti za jej nevšímavosť voči oprávneným potrebám národnostnej menšiny. Jedno však isté je - odtlačky pečiátok sú tu a keď ich zoradíme v chronologickom slede, javí sa naša báika dosť pravdepodobne.

Alebo to bolo úplne inak? Nech už je pravda akákoľvek, táto epizódku ukazuje, že aj tak vážna vec, akou je história poštovníctva, môže mať aj úsmevný rozmer □ **M. Bachratý**

PRIŤAŽKÝ POŠTÁRSKY TEST IQ

Významné výročia, resp. leto počty Slovenská pošta vo viacerých prípadoch pripomenula našej verejnosti sériou príležitostných poštových pečiatok (PPP). Posledným takýmto prípadom bolo 10. výročie Slovenskej republiky. Desiatročie SR je zároveň etapou 10-ročného jestvovania Slovenskej pošty. Obidve výročia budú našej verejnosti okrem iného - pripomínať dve série odtlačkov PPP. Grafické riešenie PPP 10 rokov SR je takmer identické s PPP 10 rokov Slovenskej pošty (okrem textovej časti sa odlišujú iba tým, že v PPP Slovenskej pošty je namiesto erbu príslušného krajského mesta v trojvrší situovaná poštárska trúbka a odlišná bola aj farba odtlačkov).

Vzhľadom na to, že série PPP sú zo zberateľského hľadiska vizuálne celkom pôsobivé, v prijateľnom predstihu (16. decembra 2002) som na jednotlivé krajské pošty zaslal žiadosť o spracovanie celistvostí pripomínajúce 10. výročie SR. V liste som podrobne popísal svoju predstavu o úprave obálky do podoby celistvosti so známku vydanou k tomuto výročiu na Nový rok. Vďaka „úžasnej“ informovanosti našej verejnosti Slovenskou poštou o blížiaci sa úprave poplatkov (rozumej zvyšovaní) za poštové služby od 1.1.2003, som pochopiteľne uvádzal, že chcem obálku upraviť do podoby 20-korunovej doporučenej RE-zásielky riadne (teda zavčasu) odoslanej z tej-ktorej krajskej pošty. Možno by bolo všetko dopadlo tak, ako som chcel, ale... Ale dňom 1.1.2003 sa poštové sadzby zmenili a (aj) pre samotných poštárov to bola pohroma. Keďže poštám som zaslal peniaze na 20-korunové poštovné, od Nového roka jestvovalo iba jedno-jediné správne riešenie vzniknutého stavu, a to celistvosť v podobe doporučeného (R)-listu 2. triedy o hmotnosti do 50 gramov. Obálky (celistvosti) mali teda obsahovať 20-korunovú známku 10 rokov Slovenskej republiky, R-nálepku a odtlačok(ky) príslušnej PPP. Nič viac, nič menej.

Aký bol výsledok? Nech sa páči (začnem z východu, ale nie pre to, že som Východniar):

1. Košice: Známky za 16 Sk, RE-nálepka. Predosielam, že to je jediná správne spracovaná celistvosť, ale chcel som novoročnú známku a okrem toho ušetrili na mne 4 Sk.

2. Prešov: Použitá správna známka 20 Sk, nalepená R-nálepka, ale k tomu nesprávne ešte aj nálepka 1. trieda.

3. Banská. Bystrica: Správna známka - a dost!, teda bez označenia druhu listovej zásielky. List mi bol doručený naozaj „zavčasu“ - 22. januára 2003 (darmo, vylúčenie rébusu chcelo svoj čas).

4. Žilina: Známka tiež správna a ako predtým, obálka

tiež bez označenia druhu zásielky, ale - asi kvôli pestrosti - odtlačok pečiatky je v čiernej farbe!

5. Trenčín: Známky spolu za 23 Sk (SP mala stratu 3 Sk), z ktorých 2-korunová bola dodatočne natesno dolepená k odtlačku pečiatky, čo bol zrejme dôsledok prípravy celistvosti ešte pred „dňom D“, z čoho vyplýva, že aj v Trenčíne boli informácie o zdražovaní „správne načasované“. Obálka je doplnená ešte R-náplekou a odtlačkom 1. trieda. Táto zásielka ako jediná mi bola doručená zavčasu - 3.1.2003!

6. Nitra: Použitú dve známky Nitrafila a jedna 1 Sk (SP prerobila 1 Sk), RE-nálepka a nálepka 1. trieda (doposiaľ som nepochopil, ako RE ide dohromady s 1. triedou). Ako špecialita - odtlačky PPP 10 rokov Slovenskej pošty (Nitrancania, chápem vašu snahu o svoju propagáciu, ale chcel som PPP 10 rokov SR).

7. Trnava: Tri známky po 7 Sk (tiež prerobili 1 Sk) a podobne ako v Nitre - RE-nálepka a tiež označenie zásielky 1. triedy, ale - a to je tiež fajnová osobitosť - pridaný aj jeden odtlačok PPP 10 rokov Slovenskej pošty (asi podľa predstavy, že čím viac, tým lepšie!)

8. Bratislava: NIČ (čítajte, prosím, doslova VEĽKÉ NIČ)! Dodnes som z Bratislavy nič neobdržal - ani list, ani peniaze a ani ospravedlnenie. Nuž čo. SP asi potrebovala rok 2003 začať sponzorským príspevkom v podobe mojich 20 korún.

Vážení priatelia, teraz už je úplne zrejmé, prečo som zvolil toto poradie pôšt - výsledky neplánovaného testu IQ mali svoju gradáciu. Urobme si ich súhrn:

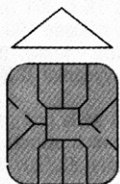
- ani jednej z pôšt nemožno uprieť snahu splniť moju požiadavku (teda okrem Bratislavy - alebo snaha bola, ale nevedeli ju pretažiť do skutkov?),

- iba na tri celistvosti (37,5%) boli použité mnou požadované „výročné“ známky,

- v polovici prípadov bola použitá vyššia alebo nižšia sadzba (a teda aj iné známky) ako som požadoval a ako som zaplatil,

- iba jedna celistvosť bola správne označená, a to z Košíc, ale, žiaľ, nie s požadovanou známku. Najbližšie k „vylúšteniu rébusu“ boli v Prešove (škoda tej malej modrej nálepky navyše).

Podčiarknuté a spočítané: **Ani jedna z ôsmych krajských pôšt nedokázala správne a kompletne spracovať celistvosť**, ktorá by obsahovala jednu známku 10 rokov Slovenskej republiky a 20 Sk, odtlačok(čky) k nej príslušnej príležitostnej poštovej pečiatky v červenej farbe a R-nálepku!!! Myslí, že k tomu naozaj už niet čo dodať MKR

MALÉ OKIENKO TELEKARTISTU

/60/

RUBRIKA PRE ZBERATEĽOV
TELEFÓNNYCH KARIET

Marián Jobek

Telefónna karta k obhajobe titulu majstra sveta v ľadovom hokeji

Opäť sa blíži obdobie, kedy sa dá s veľkou pravdepodobnosťou očakávať, že na Slovensku vypukne hokejový ošiaľ. Bude navyše umocnený tým, že slovenská reprezentácia na tohtoročných Majstrovstvách sveta v ľadovom hokeji vo Fínsku v tomto najrýchlejšom kolektívnom športe bude obhajovať svoje historické prvenstvo z roku 2002. Na podporu a pripomenutie si tohto pre Slovensko najvýznamnejšieho športového úspechu v jeho novodobých dejinách, sa rozhodla médiálna agentúra MEDIAROLL, s.r.o., v spolupráci s hokejovým zväzom a s telekomunikačnou spoločnosťou PosTel, a.s., vydať v marci tohto roku prívätnu PIN kartu GlobalPhone, ktorou si tieto neopakovateľné chvíle znovu pripomenieme. Našich hokejistov budeme do Fínska vypravádzať s nádejou na obhajobu svetového prvenstva.

Jeden z návrhov reprodukuje na prvej strane obálky. Karta má nominálnu hodnotu 250 a plánovaný limitovaný náklad 1.000 kusov. Zatiaľ je ešte len v štádiu rokovania aj návrh, aby bola vo veľmi obmedzenom náklade táto karta súčasne vydaná aj v špeciálnom folderi. Blížšie informácie na www.mediaroll.sk mj

Telefónne karty vybraných krajín sveta - Česká republika (IV. časť)

Vo viacerých predchádzajúcich číslach MOT som sa venoval problematike slovenských TK. Preto považujem za vhodné „zmeniť“ tému a po čase vyhovieť aj záujmom zberateľov, ktorí sa venujú zbieraní zahraničných TK. V dnešnej rubrike sa po dlhšej dobe vrátim k TK Českej republiky. Pripomením, že naposledy som sa im venoval v MOT 28 (Zberateľ 7-8/2000), v MOT 30 (Zberateľ 10/2000) a v MOT 31 (Zberateľ 11/2000). Keďže odvtedy uplynuli viac ako 2 roky, je prirodzené, že za takýto dlhý čas pribudlo viacerých nových TK.

V poslednej, III. časti som opisoval aj niektoré vydané TK, ktoré podľa Katalógu Pěnkava 2000 mali číslovanie verejných TK **vyššie ako C 297 pod názvom „VRTBOVSKÁ ZAHRAĎA“**. Po vydaní TK sa zistilo, že na zadnej strane je nesprávny názov „VRBOVSKÁ ZAHRAĎA“, a nie správny názov „VRTBOVSKÁ ZAHRAĎA“. Český Telecom situáciu riešil stiahnutím karty z obehu, jej odbalením, vyhotovením dodatočnej správnej verejnej prítláče nepravidelného tvaru „VRTBOVSKÁ ZAHRAĎA“ a následným dodaním na trh. Tento stav však nastal až po mnohých mesiacoch. Túto kartu v tej dobe zhaňali všetci zberatelia, ktorých zaujímalo skompletovanie

generálnej zbierky verejných TK Českej republiky. TK s 50 jednotkami alebo 175 Kč má zachované aj naďalej objednávacie číslo 61/11.99/100 000. Touto úpravou však došlo aj k zmene charakteru tejto TK. Zo štandardnej verejnej TK sa stala TK s verejnou prítláčou. Keďže v katalógu Pěnkava sú TK s verejnými prítláčami katalogizované samostatne, aj táto TK dostala nové katalogové číslo PC 2 (pozri katalóg Pěnkava 2001, kategóriu „PC. Verejné prítlčky“, str.88). V dôsledku toho bolo potrebné vypustením tejto TK zmeniť aj dovtedajšie číslovanie verejných TK. Preto sa stalo, že všetky pôvodné katalogové čísla vyššie ako C 297 sa **posunuli o jedno číslo smerom dolu. Táto zmena sa týkala pôvodného číslovania od čísla C 298 po číslo C 321 na číslo C 297 až C 320.**

To je veľmi dôležité vedieť, ak slovenskí zberatelia komunikujú len pomocou katalogových čísel s českými zberateľmi a hlavne so zahraničnými zberateľmi, že v tejto časti došlo k zmene a posunu. Tým sa dá predísť potenciálnemu nedorozumeniu.

Až týmto vysvetlením možno nadviazať na informácie v III. časti TK Českej republiky, uverejnené v MOT 31. Hneď prvou TK, ktorej sa táto zmena dotkla a s ktorou začala nová 4-kusová séria „Mince českých a moravských dějin“, bola TK C 297 Denár –Břetislav I. (pôvodne C 298) v náklade 100 tisíc ks. Ďalšou zo série bola TK C 307 Denár – Boleslav II. (pôvodne C 308) v náklade 50 tisíc ks. Séria pokračovala vydaním TK C 327 Denár – Vratislav II. v náklade 50 tisíc ks a bola dokončená vydaním TK C 354 – ruka o náklade 50 tisíc ks. Všetky 4 TK sa vyznačujú vždy síce zaujímavým a jednotným dizajnom - averz a revers historickej mince, ale zvolená základná podkladová farba pozadia je, bohužiaľ, tmavomodrá. Výsledkom je, že je umením nájsť nepoškodenú TK, pretože tmavomodrá farba sa veľmi ľahko poškodzuje. Najnedostatkovejšou je TK C 354.

Začiatkom roka 2000 vyšla prvá TK zo 4-kusovej série „Praveké trilobity“. Pod číslom C 291 bola vydaná prvá TK pod názvom „Trilobiti“. Náklad bol 100 tisíc ks. Nasledovala TK C 298 „Trilobiti“ (pôvodne C 299) v náklade 50 tisíc ks. Vydávanie série pokračovalo vydaním TK C 317 „Trilobiti III.“ (pôvodne C 318) v náklade 100 tisíc ks. Séria bola ukončená vydaním TK C Trilobiti IV.“ (pôvodne C 332) v náklade 50 tisíc ks. Séria už mala podstatne odolnejší povrch TK, a preto nie je až tak zložité, ak sú k dispozícii, nájsť TK v lepšej kvalite. Vzhľadom na zaujímavý námet je však získanie TK C 298 už zložitejšie, ale najnedostatkovejšou je TK C 322.

Od roku 1993 vyšlo v Českej republike pomerne zaujímavý počet TK so všeobecne nazvaným námetom „Automobily (historické aj moderné)“. Postupne mali síce rôzny, ale stále atraktívny dizajn. Na ilustráciu len pripomeniem predtým vydané TK napríklad verejnú TK C 4, C 36, C 48, C 54, C 92, C 105, C 142, C 146, C 153, C 165, C 202, C 220, C 268, C 269, C 272, C 294, C 302 (pôvodne C 303). Posledné štyri mali v rovnakom dizajne kresby automobilov starých niekoľko desaťročí. Ďalšou v tejto sérii bola C 306 (pôvodne C 307) s vyobrazením dnes už historického vozidla Škoda - Sodomka v náklade 100 tisíc ks. Pokračovalo vydanie karty C 323 s ďalším historickým vozidlom Studebaker - Sodomka tiež v náklade 100 tisíc ks. Zatiaľ posledná vydaná TK

s týmto námetom je C 341 s vyobrazením staršej verzie vozidla Praga - Sodomka s nákladom len 40 tisíc ks. Táto je z TK vydaných s týmto námetom súčasne najnedostatkovejšou.

V tomto období boli vydané aj TK na 4-kusovej sérii z vyobrazením fauny z ríše chrobákov. Na TK s vyobrazením TK C 278 Roháč obecný (obyčajný) nadviazalo vydanie TK C 295 Krasec trešňový (presný slovenský ekvivalent názvu mi nie je známy), ďalej C 311 (pôvodne C 312) Pestrokrovečník včelový (presný slovenský ekvivalent názvu mi nie je známy). Všetky tieto TK mali náklad po 100 tisíc ks. Séria bola ukončená vydaním štvrtej TK C 333 pod názvom Svižník polní (slovenský ekvivalent názvu nepoznáme) v náklade 50 tisíc ks.

Rovnako v tomto období boli vydané aj TK s vyobrazením ďalšieho zástupcu fauny, tentokrát na 5-kusovej sérii z ríše motýľov. Na TK s vyobrazením TK C 292 Otakárek fenykľový v náklade 100 tisíc ks, nadviazalo vydanie TK C 305 (pôvodne C 306) Jasoň červenooký v náklade 75 tisíc ks, ďalej nasledovala TK C 316 (pôvodne C 317) Otakárek ovocný v náklade 50 tisíc ks. Nasledovalo vydanie TK C 330 pod názvom Jasoň dymnivkový v náklade 50 tisíc ks. Séria bola ukončená vydaním piatej TK C 347 Pestrokrídlovec podrázčový (obr.1) rovnako v náklade 50 000 ks. Bohužiaľ, netrúfam si naznačiť slovenský ekvivalent názvu ani jednej z týchto TK. Vďaka námetu sú tieto karty atraktívne všetky, hlavne ako výmenný materiál do cudziny. Zo skúsenosti viem, že najnedostatkovejšou sa javí telefónna karta C 330.

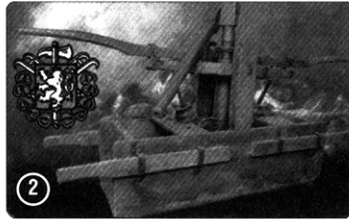
V lete roku 2000 sa objavil na TK Českej republiky ďalší zaujímavý motív na 4-kusovej sérii pod pracovným názvom „História hasičskej techniky“. Prvou bola TK C 308 (pôvodne C 309) pod názvom „Parní hasičská stříkačka“ v náklade 100 tisíc ks, nasledovalo vydanie TK C 321 pod volným názvom „Koněspřežná hasičská stříkačka“ v náklade tiež 100 tisíc ks. Ďalší vývoj v tejto technike zobrazuje C 342 pod názvom „Přenosná hasičská stříkačka na ruční pohon“ (obr.2) v náklade len 40 tisíc ks. Séria bola ukončená vydaním štvrtej TK C 349 pod názvom „Automobilová stříkačka“. Táto TK aj keď vo vyššom náklade - 50 tisíc ks - je relatívne najnedostatkovejšia TK z tejto série.

V lete roku 2000 začala vychádzať aj 3-kusová séria zobrazujúca na averze TK detaily prírody a na reverse detaily zástupcov fauny v nej žijúcich. Sú to repro-

dukcie záberov fotografa Ivana MORINGLA. Prvou bola TK C 301 (pôvodne C 302) pod názvom „MORINGL - břeh potoka“ v náklade 100 tisíc ks, nasledovalo vydanie C 322 pod názvom „MORINGL - louka“ tiež v náklade 100 tisíc ks. Trojkusová séria bola uzavretá vydaním C 346 pod názvom „MORINGL - les“ v náklade 50 tisíc ks.

V lete roku 2000 začala vychádzať aj ďalšia 4-kusová séria pod pracovným názvom „Pražské barokové zahrady“. Prvá z nich zobrazuje Vrtbovskou záhradu, o ktorej som sa zmienil už na začiatku článku. Nasledovalo vydanie C 309 (pôvodne C 310) pod názvom „Černínská zahrada“ v náklade 100 tisíc ks, potom vydanie C 328 pod názvom „Trójska zahrada“ v náklade 100 tisíc ks a séria bola ukončená vydaním C 348 pod názvom „Valdštejnská zahrada“ (náklad 50 tisíc ks).

V rovnakom období sa objavuje ďalšia 4-kusová séria, na ktorej sú zobrazované z vtáčej perspektívy nasnímané fotografie Jiřího BERGERA zachytávajúce historické centrá známych českých miest. Prvou bola TK C 310 (pôvodne C 311) pod názvom „TELC“ (náklad 100 tisíc ks), nasledovalo vydanie TK C 326 pod názvom „TÁBOR“ v náklade tiež 100 tisíc ks. Nasledovalo vydanie TK C 340 pod názvom „PLZEN II“ (náklad 40 tisíc ks). Po veľmi dlhej dobe od vydania (asi 2 roky) bola zo skladov expedovaná posledná z TK tejto série a to TK C 350 pod názvom „KUTNA HORA“ v náklade 50 tisíc ks. Zo skúsenosti viem, že najnedostatkovejšou z tejto série je stále TK C 340.

Na jeseň roku 2000 sa objavuje ďalšia nová 3-kusová séria na ktorej sú zobrazované fotografie Jiřího HURINA zachytávajúce známe české historické zámky. Prvou bola TK C 324 pod názvom „ORLÍK“ (náklad 100 tisíc ks), nasledovalo vydanie TK C 343 pod názvom „FRYDLANT“ v náklade 40 tisíc ks. Séria bola ukončená vydaním TK C 352 pod názvom „BLATNÁ“ (náklad 50 tisíc ks). Aj tu zo skúsenosti viem, že najnedostatkovejšou z tejto série je stále TK C 343.

Ku koncu roka 2000 začínajú vychádzať ďalšie veľmi atraktívne 4-kusové série, ktorá bola vydaná pod pracovným názvom „História plzenských električiek“. Prvou z nich bola TK C 329 pod názvom „Motorový vůz č. 18“ v náklade 100 tisíc ks. Nasledovala TK C 344 pod názvom „Tramvaj T 1“ v náklade 40 tisíc ks. Potom bola síce vydaná, ale veľmi dlho blokovávaná na sklade TK C 351 známa pod názvom „Tramvaj - Trabuko“. Nikedy začiatkom roka 2002 sa jej malá časť nakoniec dostala síce na trh, ale krátko nato celá podstatná časť zásob bola technicky zlikvidovaná, pretože začiatkom roku 2002 boli v Českej republike zavádzané už TK pod názvom „TRICK“ s novým euročipom a pre Český Telecom už nebolo žiaduce na trh dodávať TK s pôvodnými čipmi. Je viac ako isté, že táto TK má už teraz a v budúcnosti bude mať medzi zberateľmi vyššiu hodnotu, ako TK s porovnateľným nákladom a námetom (podľa posledného cenníka z katalógu Pěnkava z jesene roku 2002 to je napríklad u TK 1, kvality 400 Kč a TK 2. a 3. kvality 300 Kč). Séria bola ukončená vydaním TK C 353 pod názvom „Tramvaj T3“ v náklade 50 tisíc ks. Vzhľadom na atraktívnosť námetu všetky tieto TK sú medzi zberateľmi TK vyhľadávané, ale jednoznačne najnedostatkovejšou je bezsporné vyššie spomínané „Trabuko“ □ mj (Pokračovanie v budúcom čísle)

PREHLAD PRÍLEŽITOSTNÝCH PEČIATOK FEBRUÁR 2003

Jozef Soukup

Poradové číslo, dátum, miesto použitia, text pečiatky, autor výtvarného návrhu a farba odtlačku pečiatky

01 ■ 7.2.2003 Nitra 1:
2. FILATELISTICKÝ PLES
NITRAFILA 2003 ●
F.Horniak ● Čierna

02 ■ 14.2.2003 Mojmirovce: 150 ROKOV POŠTY ●
F.Horniak ● Čierna
03 ■ 15.2.2003 Donovaly: EURÓPSKY POHÁR PSÍCH ZÁ-
PRAHOV ● Grafická úprava p.Duša?

K 30.výročí zavedení PSČ v Československu

Poštovní směrovací čísla (PSČ) byla u nás zavedena v roce 1973. Je to systém, který má usnadnit a urychlit třídění a tedy i doručení poštovních zásilek. Tedy taky nahradit namáhavou ruční práci. Jeden z prvních těchto japonských strojů byl instalován v Bratislavě. Praktičnost pětimístní podoby směrovacích čísel má své výhody a byli ponechána v obou republikách i po rozdělení Československa. Při příležitosti tohoto jubilea jistě bude vhodné malé poobhlédnutí po historii zavádění PSČ.

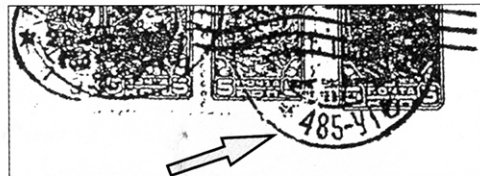
První pokus o použití směrovacích čísel byl učiněn v Německu již v roce 1941. Jeho podoba měla jenom dvě číslovky a u některých byla ještě doplněna písmeny „a“ nebo „b“. Nejdřív se používaly pro třídění balíků, v roce 1943 pak i pro zásilky listovní. To platilo i pro tehdejší Protektorát Čechy a Morava. Čísel bylo použito 24 a s pomocí uvedených písmen bylo pojmenováno 32 oblastí. Pro další používání směrovacích čísel musíme přeskóčit až do roku 1961. Souviselo to se zaváděním strojového třídění. Samostatně si tento systém vytvořila SRN i NDR. V roce 1993, po sjednocení Německa, směrovací čísla se rozlišovali předřazením písmena „W“

(West) a „O“ (Ost). Bylo tedy přikročeno k sjednocení číselných kódů a přešlo se na pět čísel. Podle vyjádření Německé pošty tento systém má dostatečnou rozlišovací kapacitu, protože prý umožňuje 100 tisíc variant. Na vyšší stupeň mechanice pak přešla vytvořením tzv. Briefcentra pro zpracovávání zásilek.

Německá poštovní razítka se 4-místným a 5-místným PSČ a razítko střediska pro zpracovávání zásilek

I když používání PSČ má v Německu delší tradici, zkoušelo se modernějšího třídícího systému již dříve v Sovětském svazu. Na Ukrajině bylo zahájeno používání směrování zásilek již v roce 1932. Je odlišný proti nám známým systémům, jak je popsáno výše. Sestával ze tří částí. První a třetí část byla složena ze skupiny čísel, ve střední bylo písmeno. V tomto případě to bylo písmeno „U“ (azbukou). Tedy počáteční písmeno názvu sovězové republiky. Prvé číslo pojmenovávalo místo a část třetí oblast, či její část a u větších míst třeba městskou čtvrť (používání středního písmene vede k úvaze, že se počítalo se zavedením pro celé území Sovětského svazu). Byl to vlastně seznam pošt, který začínal PSČ 1U1 a končil 486U53. Používali se na razítkách i R-nálepkách. Systém byl používán do léta roku 1939, kdy byl zrušen.

Ukrajinské razítko s uvedením PSČ

Třetí ukázkou, která se ubírá odlišným směrem a kterou vám chci představit, jsou USA. Tam začínaly také s pětimístným číslem nazývaným ZIP-kód. Později bylo číslo rozšířeno o další čtyřmístnou skupinu označovanou ZIP+4. Tím přešli na podrobnější třídění, která vzhledem na rozlehlost krajiny byla asi potřebná. První dvě čísla nové skupiny již určovala část města a zbývající dvě již ulici nebo podnik. Ani tím to neskončilo. Byla přidána další dvě čísla. To již bylo označení konkrétního adresáta. Takže v současnosti je jejich směrovací číslo jedenáctimístné.

Třídění provádějí ulovce střediska. Pro ně, kteří podávají větší počet zásilek a mají je předtříděny podle systému ZIP+4, pošta poskytuje slevu.

Směrovací čísla jsou strojově převáděna do provedení podobné pilce, složené z kratších či delších čárek. To umožňuje strojové čtení podle klasického dvojkového

systému počítače. Nula - jednička, krátká a dlouhá čárka. Pro označení a rozlišení jednotlivého čísla je zapotřebí těch čárek pět, které pak vyjadřuje konkrétní číslo. Ovšem tom převezení může mít každá poštovní správa vlastní, odlišné. Nebo tam čárka být ani nemusí, ale je tam meze- ra rovnající se jednomu kroku nástřiku čáry.

AKRON OHIO 443 12/18/90 PM DCR2

SDUTH JERSEY NJ 080 PM 02/06/91 #3

Ukázka z používání amerického systému PSČ

Otázkou je, jak jsou možnosti PSČ využívány. V Čechách PSČ vyjadřuje doručovací poštu, případně velký úřad či podnik a jeho schránku. Takže podrobnější třídění se již dělá klasicky, ručně. V Německu je to asi podobně. Jak to pracuje v USA se můžeme jenom domýšlet. Aby bylo možno využít výhody dané jedenáctimístným číslem, vyžadovalo by to odpovídající stroje vybavení. To i v bohaté Americe by asi byla velká investice. Ani by se to nemohlo vyplatit všude, snad velké konglomeráty jako New York, Chicago a pod.

Technický rozvoj se ani v budoucnu nezastaví, a proto můžeme předpokládat, že systémy směrovacích čísel taky doznají další zdokonalení.

□ Karel Holoubek

Letecká pošta Trenčín-Trnava

Lístok prepravý príležitostným letom Trnava-Trenčín

V rámci Krajskej filatelickej výstavy s medzinárodnou účasťou LAUGARICIO 2003 sa dňa 2.3.2003 uskutočnila príležitostná letecká preprava pošty na trase Trenčín-Trnava. Poštové zásielky boli prepravé lietadlom KATANA DA 20 OM-HLS, ktoré pilotoval Lubomír Hlaváč. Na opečiatkovanie známok na zásielke sa používala výstavná pečiatka LAUGARICIO 2003 a pečiatka k jubileu Trenčianskeho Klubu filatelis- tova. Okrem toho zásielky boli opečiatkované modrým kašetom s textom PRÍLEŽITOSTNÝ LET / TRENCÍN-TRNAVA / LAUGARICIO 03 a čiernou pečiatkou leteckej spoločnosti SEAGLE AIR, ktorá prepravu zabezpečovala. Odlet z letiska v Trenčianskych Biskupiciach bol o 12,30 hod. a prílet na letisko Aeroklubu v Bolerázi bol o 13,00 hod. Príchod zásielok potvrdzovala dennou pečiatkou pošta 917 02 Trnava 2 (pozri obr. na druhej strane obálky).

Rovnakou dennou pečiatkou pošty Trnava 2 boli opečiatkované známky na zásielkach prepravých spiatčným letom do Trenčína. Okrem toho boli zásielky opečiatkované aj červeným kašetom s textom TRNAVA POZDRAVUJE LAUGARICIO 2003 a čiernou pečiatkou leteckej spoločnosti SEAGLE AIR. V mieste príchodu boli zásielky opečiatkované príležitostnou poštovou pečiatkou používanou k jubileu trenčianskeho KF 52-19. Poštové uzavery lietadlom sprevažal Jozef Korany. Táto, v poradí už piata príležitostná letecká preprava zásielok, iste spestrí aerofilatelistické zbierky □ kŷ

Do diskusie na tému spoločných vydání

Analýza D.Sóokyho o nevyužitých príležitostiach vydania poštových známok, ktorým hovorme „spoločné“ je viac ako obdivuhodná (Zberateľ 10/2002, str.27-29). Je vidieť, že autor má dobrý prehľad o tom, čo sa vo filatelistickom svete deje. Ale i o tom, čo sa nedeje a mohlo by sa diať.

V našom tisícročnom spoluzití boli ve- ci i zlé. A sú aj dnes. Ale dovolím si tvr- diť, že ich mnohonásobne prevyšujú veci dobré - inak by tieto národy neboli mohli prežiť vpády Tatárov a Turkov a ich plie- nenie a miesto našich kresťanských kostolov by sa tu všade týčili minarety.

Námety na spoločné vydanie známok by som mohol rozviesť do ohromnej šír- ky. Boli tu maliari, botanici, spisovateľ Mikszáth Kalmán - rodák zo Sklabinej, autor takých diel ako Obliehanie Bystrice a Dáždnik svätého Petra, Madách Imre - rodák z Dolnej Strehovej, kde v tichu kaštieľa písal Tragediu človeka. Kaštieľ je tu stále a Mikszáthov most medzi Slo- venskom a Maďarskom v Darmotách na rieke Ipeľ aj dodnes slúži a nerozdeľuje - ale spája! A čo básnici ako Petőfi - rodi- čia majú korene tiež zo Slovenska, aj študoval tuším v Banskej Štiavnici. Tom- pa Mihály - rodák z Rimavskej Soboty bol evanjelickým farárom a celý život prežil v Chanave, kde je i pochovaný. A česká spisovateľka - autorka slávnej Ba- bičky, žila aj v maďarskom meste Balas- sagyarmat, kde má pamätnú tabuľu. Tu predsa opísavala život slovenského i ma- ďarskeho ľudu. A odtiaľto navštevovala maďarské dediny na okolí a rovnako i slovenské. Veď dedinky Selešťany, Zá- horce, Želovce akoby kameňom dohodil. A prešla celý hont, okolie Banskej Bystrice, navštívila Harmaneckú papierenň, kto- rá už vtedy bola slávna. Dostala sa i do

Genera. A tak vznikli „Obrázky ze Slovácka“. A v Maďarsku pôsobil aj slávny Tešedík!

No sú tu ešte ďalšie osobnosti. V histórii vôbec ako prvý ministerský predseda Maďarska gróf Baththyányi Lajos sa narodil v Bratislave v roku 1809. A tu sa narodil aj Rázga Pál. V Bratislave sa narodil aj generál Aulich Lajos v roku 1792, ďalší generál Lahner György sa narodil v Banskej Bystrici 6.októbra 1795 a ešte Dessewffy Arisztid je zase rodákom z Čakanoviec neďaleko Košíc. Všetci traja boli v roku 1849 popravený v Arade! Ale svojich 13 popravených martýrov mala aj Bratislava, nielen Arad!

Námetov je skutočne nepreberné množstvo, ktorými sa slovenská, ale i maďarská strana môže zviditeľniť. Dokonca viac ako trenciánsky hrad! A keby sa všetky minuli, treba si zobrať zakladajúce listiny našich miest a máme námetu na spoločné vydanie známok na ďalších aspoň dvesto rokov! Osobne som rád, že sú to práve filatelisti, ktorí majú širší rozhľad po takmer polstoročnej izolácie od sveta. A na záver ešte tri poznámky:

- Máme aj ďalších susedov s bohatou tradíciou a nielen susedov - kde máme načo spomínať.

- Spoločné vydania nemusia byť len pri výročiaci. To nikde nie je napísané, veď ani sám život sa neskladá len z výročí, sú aj všedné dni a sú rovnako vzácné! Čakať na výročie 20-30 rokov? Dnes je moderná doba! Každý deň je rovnako vzácný!

- Polemika o tom, čo má obsahovať obraz námetu spoločnej známky a či majú byť rovnaké - viete, na tom tak veľmi málo záleží! Michal Kiššimon

RECENZIE

SEREĎ - DEJINY MESTA

Na sklonku roka 2002 vyšlo dlhšie avizované monografické dielo o Seredi. Od roku 1991 sa rôzne tímy snažili zostaviť takúto publikáciu, ale až kolektívnu dvadsiatich štyroch autorov pod vedením PhDr.Evy Vrabcovovej a Mgr.arch.Rastislava Petroviča sa podarilo temer 400 stranové dielo dotiahnuť do konca. Spolu s terajšími i bývalými Seredčanmi, ale i s ľuďmi, ktorých na spoluprácu získali osobnými kontaktmi, vznikla reprezentatívna kniha monografického charakteru. Prvá časť je venovaná lokalizácii Serede a zachytáva vývoj dejín od praveku po rok 1960. Najstaršie archeologické nálezy sú staré viac ako 30 tisíc rokov. V stredoveku malo mesto dôležitú úlohu na dolnom Považí, keď jej dominantou bol Šintavský hrad. Ďalší rozmach mesta nastal po revolúcii v roku 1848, najmä výstavbou cukrováru a železnice. Zložitá obdobia rokov 1918-1945, keďže Sereď leží na rozhraní národnosti zmiešaného územia, je popísané citlivo a s nadhľadom, podobne ako povojnové obdobie. Druhú časť knihy tvoria ucelené tematické kapitoly, ktoré sa venujú cirkevným dejinám, dejinám židovskej komunity a činnosti rôznych kultúrnych spolkov. Text celej knihy je spravidzaný množstvom ilustrácií, fotografií a reprodukcií dobových pohľadníc. Vďaka dotácii mesta je rozsiahla publikácia, tlačená na kriedovom papieri, predávaná v dostupnej cene - na vrátnici mestského úradu obce si ju možno zakúpiť za 450 Sk Michal Zika

KATALÓG LAUGARICIO 2003

Krajská filatelistická výstava s medzinárodnou účasťou LAUGARICIO 2003 v Trenčíne bola usporiadaná pri príležitosti 10.výročia Slovenskej republiky a Ozbrojených síl SR, 75.výročia konania prvej filatelistickej výstavy na Slovensku a 40.výročia Klubu filatelistov 52-19. Jubileum klubu sa ako červená niť vinie aj obsahom výstavného katalógu.

Po úvodnej časti s informačnými údajmi o výstave, sa čitateľ môže podrobne zoznámiť s históriou klubu (Jozef Korený), prehľadom významených členov (Ladislav Hanzen), najstaršími trenciánskymi poštovými pečiatkami (Michal Kiššimon), prehľadom prezentácie exponátov členov na filatelistických výstavách (Jozef Korený) a prehľadom trenciánskych príležitostných pečiatok 2000-2002 (Ing.Ivan Kubela). Zo zberateľského hľadiska najzaujímavejšiu časť tvorí prehľad poštových známok, celín, pečiatok, kašetrov a ďalších filatelistických materiálov s vojenskou tematikou vydaných na Slovensku v rokoch 1993-2002. Texty sú bohato ilustrované, najmä časti z histórie klubu.

Na stránkach katalógu je sústredený účtyhodný počet informácií, ktoré filatelistickej umožňujú spoznať nielen históriu jedného z dvoch trenciánskych filatelistických klubov, ale aj mnohé filatelistické aktivity v celo-slovenských i zahraničných súvislostiach vkn

POŠTOVÉ LÍSTKY ČR a SR 1993-2002

Pri Zväze maďarských filatelistov (MABÉOSZ) je utvorená odborná pracovná skupina zberateľov zahraničných známok, ktorá zastrešuje aj sekciu zberateľov českých a slovenských známok. V rámci tejto pracovnej skupiny vychádzajú aj Filatelistické zošity - jednoduchou technikou vyhotovené praktické príručky pre zberateľov. Nedávno vydaný 5. zväzok edície je venovaný českým a slovenským poštovým lístkom vydaným v rokoch 1993-2002. Autor Dr.Dezso Sóoky v ňom na štyroch stranách podáva zasvätený prehľad o všetkom podstatnom, čo sa v ČR a SR vydalo a akým smerom sa vývoj v tejto oblasti uberal. Na 8 stranách je vyobrazených vyše 60 ukážok poštových lístkov (škoda, že ich reprodukcia je dosť nekvalitná).

Jednoduchý, útlý zväzoček, ktorý však zberateľovi českých alebo slovenských poštových lístkov vie poskytnúť veľa zaujímavých informácií vkn

ERRÁTA

V prvom tohtoročnom čísle Zberateľa v článku NAJZAUJÍMAVEJŠIE RETUŠE PRVÝCH ČESKOSLOVENSKÝCH VÝPLATNÝCH A NOVINOVÝCH ZNÁMOK (Zberateľ 1/2003, str.16) sme pod obrázkami číslo 1 so známkami Hradčany 3 h fialová, nedopatrením nesprávne uviedli 20. známkové pole pre normálnu známku, doskovú chybu i retuš. Aj keď zo znenia článku vyplýva, že ide 90. známkové pole, prosíme v uvedenom texte pod obrázkami číslo ZP opravíť na 90.

Autorovi článku i čitateľom sa za vniknutú chybu ospravedľujeme. Redakcia

CEZ ATLANTIK NIELEN NA VODE (1)

V. K. Németh

Pani Eva Lechnerová v poslednej časti svojho článku „Imperator a tie druhé...“ (Zberateľ, 9/2002) sa v pôvodnom texte dotkla aj katapultovej pošty, pretože sa týkala lodí, o ktorých písala. Keďže je to zaujímavá téma, zaslúži si pozornosť samostatným článkom. Preto redakcia po dohode s autorkou riadky o katapultovej pošte z jej príspevku vypustila. V tomto článku sa pokúsím aspoň stručne načrtnúť tematiku katapultových letov, ktorá je nesmierne zaujímavá ale aj veľmi rozsiahla, zložitá a zo zberateľského hľadiska prifažlivá, ale náročná.

„Dostať stroj hore“ • V súvislosti s katapultovou pošťou bude vhodné sa aspoň stručne zmieniť o histórii vzťahu letectva a katapultu. Pristavme sa najprv pri slove katapult. Ním sa v staroveku nazývala vrhacia zbraň. V súčasnosti sa s ním môžeme najčastejšie stretnúť ako zariadením na núdzové opustenie lietadla pilotmi v prípade zlyhania lietadla. V tomto článku bude hlavnú rolu katapult ako zariadenie určené na odštartovanie lietadiel na veľmi krátkej dráhe. Jednoduchými slovami sa katapult dá opísať ako rampa alebo vodiace lišty, na ktoré sa lietadlo umiestni a upevní na katapultovacie zariadenie. V momente štartu lietadla, keď jeho motor(y) dosiahli maximálny výkon (tah), je súbežne spustené katapultovacie zariadenie, ktoré lietadlo doslova vyvrstí dopredu. Súčtom vlastnej motorickej sily a výkonu katapultu lietadlo dosiahne také veľké zrýchlenie, ktoré po opustení katapultu mu umožní pokračovať v lete už vlastnou silou. Čiže katapult je zariadenie, ktoré pomáha „dostať stroj hore“. Preto katapultovacie zariadenie našlo uplatnenie všade tam, kde na štartovanie lietadla nebola k dispozícii dostatočne dlhá rozjazdová dráha alebo nebola takmer žiadna - ako v prípadoch, keď lietadlá chceli vzlietnuť z paluby lodí.

Začalo to pri Kitty Hawk • Malú exkurziu do minulosti začnem historickými letmi bratov Wrightovcov v roku 1903, ktorí ako prví na svete uskutočnili pilotovaný let lietadlom s vlastným motorovým pohonom. Už aj preto, že v tomto roku si pripomíname 100. výročie ich historického letu 17.12.1903 pri Kitty Hawk v Severnej Karolíne. Ale aj preto, že pri štarte svojho prvého lietadla používali katapultovacie zariadenie.

Prvé lietadlo Orvilla a Wilbura Wrightovcov „Flyer“ poháňal benzínový štvorvalcový motor len s malým výkonom 8,8 kW, ktorý potreboval pomoc dostať lietadlo do vzduchu. Preto na štartovanie zostrojili jednoduché katapultovacie zariadenie. Fungovalo na princípe padajúceho ťažkého závažia. Lietadlo štartovalo z vozika na drevenej 18 metrov dlhej kolajnici. Na konci kolajnice bola postavená veža a na jej vrchol sa vytiahlo závažie, ktoré pomocou lán a súkolí bolo zapojené na vozík. Pri štartovaní bolo závažie spustené a sila získaná z jeho voľného pádu pomohla lietadlu rýchlo nadobudnúť potrebnú rýchlosť.

Prifažlivosť vodných plôch • S vývojom lietadiel a výkonnejších motorov už nebolo nevyhnutné používať katapult, na štart a pristávanie na pevnine začali prevládať kolesové podvozky. Aviatikom, ako sa letcom začalo hovoriť, nemohol ujsť pozornosť taký vhodný priestor na štartovanie a pristávanie lietadiel, akým boli rozľahlé hladiny riek a morí. Navyše, využitie vodných plôch umožňovalo dostať sa lietadlami aj na také miesta, kde pre neprístupný alebo členitý terén sa lietadlá s kolesovým podvozkom dostať nemohli. Preto vývoju vodných lietadiel (hydroplánov) bola venovaná prinajmenšom rovnaká pozornosť ako lietadlám pozemným. Tak vznikali mnohé lietadlá s plavákmi upevnenými pod krídlami alebo s takou konštrukciou trupu, pomocou ktorého mohli štartovať a pristávať na vodnej hladine, a preto sa im začalo príhodne hovoriť lietajúce člny. Tento výpočet treba už len doplniť lietadlami s takou konštrukciou podvozku, ktorý im umožňoval štart a pristávanie na zemi i na vode. V takomto prípade sa hovorí o obojživelných lietadlách.

Pokusy na palubách lodí • Letectvo sa rozvíjalo nevidaným tempom a získavalo obrovskú popularitu vo väčšine krajín sveta. Dnes by sme mohli povedať, že, priekopníci letectva sa stali celebritami. ktorým média venovali takú mimoriadnu pozornosť, že pomaly konkurovali aj dianiu na kráľovských dvoroch. Nech mi je odpustené, spomeniem iba

Obr.1 - Známká USA s portrétom Wilbura a Orvilla Wrighta a ich lietadla „Flyer“, ktorým uskutočnili 17.decembra 1903 svoje historické lety v Kitty Hawk

Obr.2 - Na známke San Marína lietadlo bratov Wrightovcov je vidieť aj konštrukciu štartovacieho zariadenia

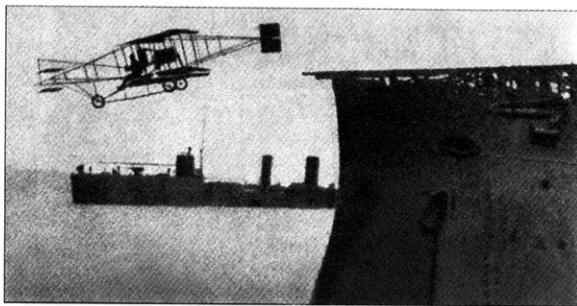

Obr.3 - Glenn H. Curtiss, konštruktér lietadiel s ktorými sa uskutočnili aj prvé pokusy so štartom z paluby lodí

niektoré osobnosti a okolnosti, a to tiež len ako príklady na ilustráciu cesty, ktorá vedie k téme tohto článku.

Sotva dokázali priekopníci letectva zostrojiť prvé lietadlá, už konštruovali a skúšali nové stroje a unášali sa víziami, na čo všetko by sa lietadlá dali použiť. Pritom to bolo to v časoch, keď lietadla

sotva dokázali uletieť zopár nsmelých (kilo)metrov. Keď si uvedomíme, že Američan G. H. Curtiss svojim lietadlom June Bug získal vypísanú cenu za prelet vzdialenosti 1 km len v roku 1908, potom pokusy vzlietnuť z paluby lode o dva roky neskôr musíme považovať za činy mimoriadne odvažné. Prvý pokus sa uskutočnili na parníku „KAISERIN AUGUSTE VICTORIA“, ktorý kotvil pri Bostone. Z plošiny na jeho palube mal J. A. D. McCurdy vzlietnuť na dvojplôšník Curtissa. Najprv pre zlé počasie, potom pre poškodenie vrtné lietadla a nakoniec pre zákaz prístavných úradov sa pokus skončil neúspešne.

Obr.6 - Historický záber z prvého štartu lietadla z paluby lode

Obr.4 - Dvaja famózní priekopníci letectva, ktorí sa do histórie letectva zapísali zlatými literami - Brazílčan Santos Dumont a Francúz Louis Blériot

Obr.5 - Prvý závod vodných lietadiel o cenu J. Schneidera v Monaku v roku 1913 vyhral Maurice Prévost s lietadlom Deperdussin

Lepšie sa darilo Eugène Elymu, ktorého pokus bol úspešný. Tiež štartoval dvojplôšníkom Curtiss z paluby ľahkého krížnika USS „BIRMINGHAM“, ktorý mal na prednej časti vyhotovenú drevenú plošinu. Po odklade štartu dňa 15.11.1910 pre nepriaznivé počasie, sa štart podaril a bol to prvý vzlet lietadla z paluby lode.

Pilotovi E. Elymu patrí aj prvenstvo v pristátí lietadla na palubu lode. Na tento účel bola upravená loď „PENNSYLVANIA“ tak, že cez prístavaciu plošinu boli natiahnuté laná s brzdiciami vrecami piesku o ktoré sa malo hákmi zachytiť pristávajúce lietadlo. Pokus sa uskutočnil 18.1.1911 a bol úspešný.

Pokusy so štartmi lietadiel z lodí robili aj vo Veľkej Británii. Koncom roka 1911 a začiatkom roka 1912 Charles R. Samson vzlietol na lietadle typu Short S.27 z paluby lode „AFRIKA“. Na tento účel boli na lodi vyhotovené dve mierne sklopené žlabovité kolaje, z ktorých Samson štartoval. Podobné pokusy v roku 1912 sa uskutočnili aj z lodí „HYBERNIA“ a „HERMES“.

Opäť sa stal aktuálnym katapult, pravda už vo vylepšenej podobe. Konštruktéri uvažovali s využitím tohto zariadenia na štartovanie lietadiel z lodí. Prvý takýto katapult skúšalo americké námorníctvo v Annapolis v roku 1912, keď z pontóna bol katapultovaný Curtissov plavákový dvojplôšník. Pokus sa nevydaril, lietadlo dopadlo do vody a rozbilo sa. Napriek viacerým neúspechom v pokusoch štartov z paluby lodí sa pokračovalo. Osobitne veľkú intenzitu nadobudli po vypuknutí prvej svetovej vojny, keď letectvo začalo mať čoraz väčší význam na plnenie vojenských cieľov. Ešte spomeňme, že do začiatku 1. svetovej vojny sa uskutočnilo niekoľko pozoruhodných pokusov na využitie lietadiel na prepravu poštových zásielok a v jednom prípade aj k pokusu o zavedenie pravidelnej leteckej dopravy osôb.

Lietadlá ako zbrane • Po vypuknutí vojny si námorníctvo začalo uvedomovať význam lietadiel pre vojnové operácie. Stále viac sa požadovalo lietadiel na prieskum, spojenie s pevninou alebo na boj proti vzducholodiam. Preto bolo viacero lodí prerobených na nosičov lietadiel (napríklad britské námorníctvo na nosiče lietadiel prerobilo lode „EMPRESS“, „ENGANIE“, „RIVIERA“, „CAMPANIA“...). Začiatkom vojny vzniklo síce viacero „materských lodí“ s lietadlami na palube, ale ich praktická účinnosť bola veľmi malá.

Obr.7 - Prvé pozemné lietadlo, ktoré vzlietlo z nosiča lietadiel, bol dvojplôšník Bristol Scout z lode H.M.S. „VINDEK“. Bolo to 3.10.1915. Bojový krst mal 2.8.1916 letom proti vzducholodi v Severnom mori

Používanie hydroplánov z paluby lodí sa spočiatku javilo ako veľmi jednoduché. Tie sa mohli z paluby spustiť na vodu žeriavom a z vodnej hladiny odštartovať. Po skončení bojovej úlohy sa mohli vrátiť, v blízkosti lodi pristáť a mohli byť vyzdvihnuté späť na palubu. Lenže na húpajúcej sa morskej hladine spúšťanie a vyzdvihovanie lietadiel technicky nebolo až také jednoduché a spravida tieto činnosti trvali veľmi dlho. Ale čo bolo najhoršie - pri tejto činnosti loď musela byť v klude. A stojacia loď sa stávala ľahkou korisťou nepriateľských ponoriek... Preto sa hľadali iné riešenia. (Pokračovanie)

VEL'KONOČNÉ POHLADNICE

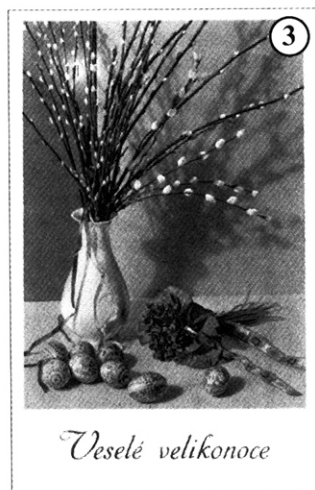
Alexander Urminský

Velká noc je pre kresťanov najvýznamnejším sviatkom roka. Odvíja sa od odsúdenia Ježiša Krista Pilátom, cez ukrižovanie až po zmŕtvychvstanie a nanebovstúpenie. S touto tematikou je pohľadníc veľmi veľa. Túto sakrálnu tematiku veľkonočných pohľadníc možno zbierať osobitne a v tomto príspevku sa jej nebudem venovať. Niekoľkými vetami a ukázkami priblížim veľkonočné sviatky v súvislosti s inými zvykmi a tradíciami.

Veľkonočné sviatky nadviazali na staršie pohanské sviatky oslavujúce zrod nového života, „zmŕtvychvstanie“ prírody na rozhraní zimy a jari. Časť týchto atribútov prevzalo do svojej symboliky aj kresťanstvo. Niekedy sú prispôsobené pôvodným rituálom tej-ktorej krajiny či väčšej skupiny krajín a národov. Takéto atribúty z predkresťanského obdobia sú často námetom veľkonočných pohľadníc nielen z územia Slovenska, ale aj z ostatných krajín bývalej Rakúsko-Uhorskej monarchie i širšieho regiónu.

Najstarším a univerzálnym symbolom je veľkonočný baránok. Má pôvod ešte v Starom zákone a u Židov sa traduje dodnes. Na secesnej pohľadnici odoslanej v roku 1906 (obr.1) je baránok v umelecko-žánrovom zobrazení. Azda najrozšírenejším atribútom Veľkej noci sú vajčká a popri nich kuriatka (niekedy aj zajačkovia). Všeobecne sú vajčká považované za symbol obnovy - pokračovania života. V stredoeurópskom priestore sa ich farbenie a zdobenie v ľudovej tvorbe dostalo na vysokú umeleckú úroveň. Na pohľadnici z roku 1910 (obr.2) je popri veľkonočnej tematike prezentovaná aj umelecká úroveň ľudového sviatočného obliečenia, kroja.

K ďalším symbolom Veľkej noci patria halúzky jahňade, ktorá sa rozvíja s príchodom jari a kvitne počas celého obdobia, v ktorom Veľká noc býva, teda od polovice marca až do konca apríla. Na pohľadnici z roku 1947 (obr.3) sú „baburiatka“ či „bahniatka“ (určite ich niekde volajú aj

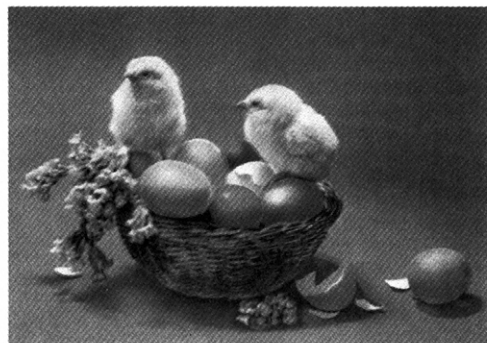
inak) spolu s krásne vymalovanými vajčkami. Na ďalšej žánrovej pohľadnici (obr.4) vidíme kompozíciu kuriatka, červeného vajčká, bahniatok a dievčatka vo veselo ladenej nadsádzke, ktorá však nepôsobí ironicky, ale naopak, je milá a navodzuje príjemnú sviatočnú pohodu. Iný motív, nespočetnekrát opakovaný, ale stále pôbavný je košík s vajčkami a kuriatkami, ktoré prípadne dopĺňajú mašlička či jarné kvietie (obr.5).

Ukážka odpútavania sa od náboženskej symboliky je na pohľadnici z čias socializmu z roku 1960 (obr.6). Je to pohľad na reálnu krajinu - fotografia pasúceho sa stáda oviec na jarnej lúke (podobné pohľadnice môžu byť zaujímavé aj pre regionálneho zberateľa v prípade, ak dokáže vyfotografovanú krajinu identifikovať).

Na ďalších ukázkach pohľadnice zobrazujú rôzne veľkonočné zvyky a tradície. Na pohľadnici vydanéj Lučom Košice (obr.7) vidíme na obraze, nakreslenom pastelovými farbami budúceho mládenca, ako sa zauča šibačke určenej dievčatám a ženám. Na fotopohľadnici z roku 1970 (obr.8) je typická oblievačka. Táto tradícia sa teší veľkej popularite a mládenca oblievajú devy doposiaľ skoro na celom území Slovenska.

Na záver som nechal ukážky, ktoré redakcia vybrala na farebné reprodukcie na 2. strane obálky, aby lepšie vynikli ich farby. Jedna z nich zobrazuje pohľadnicu z roku 1919 (obr.9), ktorá je zaujímavá použitou tlačovou technikou. Strieborná farba vajíčok - kraslíc, koška i oblečenia dámy bola aplikovaná farebnou kovovou fóliou.

Na ďalšej ukážke vidíme obraz A. Frolku, na ktorom je namalovaný mládenec oblečený v ľudovom kroji so šibákom pod pazuchou, uzlíčkom na podarúvanie dobroty a v ruke s červeným vajíčkom (obr. 10). Na poslednej ukážke vidíme obdarúvanie vajíčkami, ako to stvárnil na svojom obraze akademický maliar R. Kremlička (obr.11).

Die besten
Oster-
Eier

5

Veselé veľikonoce

8

Veselé veľikonoce

6

Príjemné veľkonočné sviatky

7

Boli určené šibačom, polievačom, či koledníkom. Obe posledné spomenuté pohľadnice vydala MINERVA Praha v prvej polovici 20. storočia.

V roku 1951 bola vydaná séria 44 kusov pohľadníc s natlačenou známkou K. Gottwald 1,50 Kčs (CPH 44). Pohľadnice navrhli poprední slovenskí maliari ako napríklad Hložník, Struhár, Hála, Kajlich a ďalší. Táto séria je ozdobou každej zbierky veľkonočných pohľadníc.

Pohľadnice k Veľkej noci patria do skupiny žánrových pozdravných pohľadníc a vydávajú sa už vyše 100 rokov. Ich počet sa dá len veľmi ťažko odhadnúť. Iba z nášho územia ich bude iste niekoľko tisíc. Počas ich existencie bola na ich výrobu použitá každá tlačová technika, ich výrobou sa zaoberalo veľa tlačiarň, navrhovali ich fotografi, grafici, maliari a iní umelci. A to snád môže byť jedným z kritérií, podľa ktorých sa zberatelia môžu rozhodnúť pri zbieraní tohto žánru.

Budovanie generálnej zbierky predpokladá zbieranie na desaťročia a potrebuje aj veľa priestoru na uloženie a systém - kartotéku na dokumentovanie takejto zbierky. Na druhej strane môže znamenať aj rekordne veľkú zbierku, hodnú zápisu do Guinnessovej knihy. Priznám sa, aj keď tento námet nezberiam, mal som problém na ilustráciu tohto článku vybrať tých pár kusov z množstva, ktoré sa časom u každého zberateľa nevdokaj nahromadí ■

ČO NEODVIAL ČAS

Každoročne začiatkom mája si pripomíname tragickú smrť veľkej postavy našich dejín, Milana Rastislava Štefánika. Pieta spomienka v tomto roku bude o to významnejšia, že na jeho počesť bude vydaná známka spoločného slovensko - francúzskeho vydania. Pri tejto príležitosti uverejňujeme článok o gen. dr. M. R. Štefánikovi, ktorý začiatkom roka 1990 napísal **Ivan Rumanovský** (1929-2001), významný historik, filmový teoretik a režisér. Uverejnením článku súčasne chceme pripomenúť I. Rumanovského aj ako predsedu Spoločnosti priateľov starobylého Devína, ktorá v rámci svojej činnosti okrem iného usporiadala aj dve zaujímavé výstavy historických pohľadníc Devína, a to v júni 1992 a septembri-októbri 1996.

M. R. Š. Premeny jednej fotografie

Záujem Milana Rastislava Štefánika o fotografovanie prebudil jeho rodák Dušan Jurkovič. Pri svojich štúdiách v Prahe na Výstave architektúry a inžinierstva v roku 1898 si prezrel Kinematograf český Jana Kříženeckého. Štefánik javil o kinematograf mimoriadny záujem a lutoval, že taký jedinečný vynález, ako živá fotografia, predvádzaná na bielej ploche postráda farbu. Odvtedy sa snažil vyrobiť film vo farbách a v Štátnom archíve v Bratislave sa podarilo uchovať Štefánikov popis vlastného výnálezu farebného filmu.

Štefánik, keď chodil po svete, všade, kde sa mu naskýtala príležitosť, fotografoval. V observatóriu pri Paríži sa začal vo zvýšenej miere zaoberať astrofotografiou. V jeho pozostalosti sú fotografie vesmírnych objektov, hmlovín, Mesiaca a pokusy s fotografovaním

Slnka. Sám seba fotografoval pri astronomických prístrojoch i na cestách za zatmením Slnka. Popri krajinárskych fotografiách sú cenné aj snímky z výprav, na ktorých sa zúčastnil, a obrazy najcennejšie sú z Tichomoria, pripomínajúce využitím osvetlenia plenéru obrazy Paula Gauguina.

Neskôr, v čase prvej svetovej vojny, keď pôsobil vo francúzskej armáde ako letec, robil pokusy s leteckým snímkaním terénov i bojísk - stal sa priekopníkom vojenskej prieskumnej fotografie. Ako vojaka ho viackrát fotografovali francúzski, ruskí, talianski i americkí foto-reportéri a v čase, keď pôsobil aj ako diplomat v hodnosti generála, dal si urobiť pozoruhodne komponovaný portrét, dielo, ktoré sa po vojne vrylo do pamäti generácií. V prvom rade preto, že ho dali premalovať a vo veľkom náklade vytlačiť a takto upravené farebné portréty dodávať pre verejné miestnosti úradov a škôl.

Práve tento portrét M. R. Štefánika začal nadobúdať rozličné varianty ako sólový obraz i ako súčasť pozoruhodných kompozícií. Po farebných portrétoch pre úrady a školy to boli známky. Prvá z nich bola vydaná 27.5. 1936 v náklade 94 miliónov 510 tisíc kusov s platnosťou do 15.

12.1939. Do ocele ju vryl B. Heinz a na rotačke ju vytlačili v Prahe. Modifikované bola vydaná aj 50-halierová známka s týmto portrétom s drobnými zmenami.

Podobnú známku s prekresleným portrétom vydali 10. decembra 1945 podľa návrhu J. Schmidta, vyťaženie hlbkotočou v náklade 116 miliónov kusov s platnosťou do 15. apríla 1951. Poslednú panoramatickú známku podľa fotografie v červenej farbe vydali v roku 1969 - tú však pod vplyvom politických udalostí predčasne stiahli z obehu ako ideovo nežiaducu.

Na papierových peniazoch, bankovkách alebo štátočkách sa portrét Milana Rastislava Štefánika vynímal doslova majestátne. Po prvý raz sa objavil na „rašínovskej“ bankovke, najkrajšiu kompozíciu však vytvoril pri vydaní päťdesiatkorunovej štátočky v Londýne počas druhej svetovej vojny.

Po druhej svetovej vojne sa znova vydala „štefánikovská“ bankovka podľa simplicitného návrhu I. Jirka, kde Štefánikov portrét znova vytvoril podľa pôvodnej fotografie a do ocele ho vryl B. Fojtáček. Emisiu vydali 3. 7. 1948 a bankovku stiahli z obehu až v čase dehnostácie osobnosti M. R. Štefánika.

Pre bratislavskú výstavu známok 24. septembra 1937 vydali háčček so známku Podtatranského plesa a Štefánikovej mohly od Dušana Jurkoviča, postavenej na Bradle. Autorom oboch známok je K. Vík, rytcom K. Seizinger. Známky majú vysokú úroveň, sú tlačene ocelotočou z plochej dosky a v nízkom náklade - v podstate to bolo iba gesto pre filatelistov.

Najkrajšiu známku s bradlianskou mohlou a známym Štefánikovým portrétom navrhol Andrej Kováčik počas druhej svetovej vojny, v období konfesijného vyhrotenom, keď vláda pod vplyvom panujúceho katolicizmu nebola veľmi naklonená kultúrnym zónam evanjelickým, a teda ani pamiatke M. R. Štefánika, ktorý bol synom evanjelického duchovného. Potom i preto, že Štefánik - a to bolo všeobecne známe - bol čechofil, žiak a priateľ profesora Masaryka, ktorý sa stal po deštrukcii Rakúsko-Uhorska prezidentom Česko-Slovenska, Benešom po niekoľkých rokoch pozmeneného na Česko-slovensko (známka bola vydaná 4. mája 1939 a mala platnosť iba 1 deň - pozn. red.).

To však už generál Štefánik nežil. Zomrel tragicky a záhadne pri návrate do vlasti 4. mája 1919 v Ivanke pri

Dunaji neďaleko Bratislavy. Už vtedy, v čase celonárodného smútku si letci ako pietnu spomienku dávali na lietadlá ovenčené Štefánikove portréty, ktoré boli inšpiráciou na spomenuté známky i peniaze, aby pri nich robili pietne mítingy.

Štefánikovo dielo doteraz ešte nebolo komplexne zhodnotené a jeho fotografickej činnosti nevenovali historici fotografie žiadnu pozornosť, čo bolo napokon po vydaní pamfletu Historického ústavu SAV „Štefánikovské legendy a vznik ČSR“, napísaného pod náttakom ÚV KSC, nemožné. Štefánikova expozícia v Slovenskom národnom múzeu bola rozobraná, exponáty popredelovali Náprstkovmu múzeu v Prahe, Národnej galérii v Prahe, mnohé knihy, medzi nimi aj dielo Štefánik vo fotografii ideový násilníci z vachcírmi strážcov myšlienkovkej sterility postupne skartovali. Štefánika odsúdili na pozvoľne zabudnutie. Štefánikovu astronomickú spoločnosť slovenskú rozpustili, zatiaľ čo Štefánikovu spoločnosť stihla rozpustiť prvá ľudácka vláda Slovenskej republiky už v roku 1939. Štefánikovu dramatický krúžok, neskôr pričlenený k miestnemu odboru Matice slovenskej v Bratislave, ktorý vychoval prvých profesionálnych divadelníkov, ako Cibor Filčík, Karol Skovay, Gustáv Valach, Július Pántik, Tibor Rakovský, Ludo Ozábal a ďalších i scénických výtvarníkov, zlikvidovali v roku 1946 založením Novej scény. Na index zakázaných artefaktov sa dostali dokonca aj fotografie obrneného vlaku SNP Štefánik. Meno národného hrdinu nášho národa anarchistickej inkvizitor Karol Bacilek nutil historikov zatajovať aj v takých súvislostiach, ako sú historické pomenovania jednotiek vlasteneckých bojovníkov v SNP. „Krycie“ mená dostali Partizánsky oddiel Štefánik v sústave Druhej československej partizánskej brigády J.V.Stalina, Štefánik, slovenský oddiel Nitrianskej partizánskej brigády, Štefánik, štvrtý oddiel Druhého partizánskeho pluku Jana Švermu, Štefánik, štvrtý oddiel vojensko-partizánskej brigády Kriváň, Generál Štefánik, partizánsky oddiel zväzku Stalin, ale predovšetkým Druhá československá partizánska brigáda M.R.Štefánika, v ktorej boli vo veľkom rozšírené aj známe Štefánikove portréty. V Prvej čs. partizánskej brigáde M. R. Štefánika bol Karol Bacilek dokonca komisárom. Keď sa stal ministrom vnútra, dával skartovať dokonca aj fotografie, na ktorých sa objavil dakajky štefánikovsky nápis alebo atribút. Nastalo odstraňovanie Štefánikových pomníkov, jeho meno a portrét odstraňovali z učebníc, aby napokon, ako bájný Fenix znova povstal z popola, ktorý ostal z neho potom, ako ho pohltili plamene neprajníkov.

Ešte pred pádom Bacilkovho ducha, ktorý sa stále vzňášal nad našimi vodami, sa podarilo režisérovi Gejzovi Kendymu vytvoriť televízny dokumentárny film M. R. Štefánik, v ktorom predviedol autentické filmové zábery nášho národného hrdinu i s časťou fotografií jeho i o ňom, čo pretrvali navzdory búrkam a nečasom. Nastal čas, kedy sa s nimi postupne bude zoznamovať okrem odborníkov aj naša verejnosť - aby sme už nikdy nepozabudli ■ (Výtvarníctvo-fotografia-film, číslo 5/1990, str.1-3, skrátene)

Z chorvátsko-maďarských dejín

Chorvátska pošta vydala dňa 14. decembra 2002 príležitostnú poštovú známku s názvom Pacta conventa, ktorej obrazový motív tvoria štyri hlavice Kolomanových stĺpov zvonice chrámu sv. Márie v Zadare z roku 1105.

K významným rokom chorvátskych dejín patrí rok 1102. Po smrti kráľa Zvonimíra roku 1089 sa skončila 300-ročná vláda dynastie Trpimirovičovcov. Na uvoľnený trón sa chceli dostať viacerí hoci aj s využitím vonkajších síl, predovšetkým maďarských kráľov z Arpádovskej dynastie.

Už roku 1091 prekročil maďarský kráľ Ladislav rieku Drávu a podrobil si takmer celé Slavónsko. Ďalšiemu postupu k Jadranskému pobrežiu prekážali horské oblasti, ktoré v tom čase patrili poslednému chorvátskemu kráľovi Petarovi. Sídlom jeho vlády bol Knin. Petarovo vojsko sa stretlo s Kolomanovým (nástupca po Ladislavovi) roku 1097 v horách Gvozd a utrpelo porážku, Petar padol v boji. Roku 1102 bol maďarský kráľ Koloman korunovaný za kráľa Chorvátska a Dalmácie v Biograde na moru.

K tomuto roku sa viaže aj text Pacta conventa alebo Qualiter - podľa prvého slova titulu „Ako a akou zmlouvou kapitulovali Chorváti pred maďarským kráľom“. Najstarší text Pacta conventa zo 14. storočia bol uložený v archíve slávnej rodiny Garagnin-Fangofna v Trogire. Začiatkom 20. storočia sa dostal do Budapešti. Text sa nachádza na konci tzv. Trogirského rukopisu,

diela archidiakona Toma Historia Salonitana, ako osobitný dodatok k jeho kronike. Tento rukopis sa pokladá v staršej historiografii za štátoprávnu zmluvu medzi Chorvátskom a Maďarskom.

Na druhej strane sa však radí ku kontroverzným dokumentom, o ktorého autenticite sa vedú prudké diskusie. Maďarskí vedci sa snažili dokázať, že ide o falzifikát. Chorvátska strana obraňuje zmluvu a chce potvrdiť svoje právo na politickú autonómiu a národnú nezávislosť a ukázať, že Chorvátsko nebolo podrobenou krajinou. Počas ôsmich storočí spoločného života Chorvátov a Maďarov sa podarilo Chorvátsku udržať politickú samostatnosť: Právo na chorvátsky parlament, v ktorom sa po desaťročia navrhovali krajské zákony a vysielali zástupcovia do spoločného maďarsko-chorvátskeho parlamentu a od roku 1868 právo na krajskú vládu kráľovstva.

Touto známku, venovanú 900. výročiu korunovácie Kolomana v Biograde a veľkým medzinárodným vedeckým seminárom s názvom „Chorvátsko-maďarské vzťahy 1102-1918“, konanom v októbri 2002 v Záhrebe, Biograde na moru a Zadare chce Chorvátska pošta upozorniť vedecké, kultúrne a politické inštitúcie sveta na najstaršie spojenie v strednej Európe.

Známkou nominálnej hodnoty 3,50 kn vytlačila viacfarebným ofsetom tlačiareň Zrinski v náklade 300 tisíc kusov.

□ Ivan Lužák

SÚŤAŽ O KVET ZBERATEĽA

4

Vážení čitatelia,
prinášame vyhodnotenie druhého kola súťaže a súťažné otázky štvrtého kola.

■ Vyhodnotenie 2. súťažného kola:

Na 1. otázku, prečo dostali Havajské známky prívlastok misionárske, z 52 účastníkov väčšina odpovedala možnosť „c“ - väčšina známok sa zachovala na korešpondencii misionárov. Pre odpoveď „a“ sa rozhodlo 6 a pre odpoveď „b“ 3 súťažiaci.

Na 2. otázku správna odpoveď na podotázku „a“ mala znieť: Návšteva Sv. Otca vo Vysokých Tatrách sa uskutočnila 3. 7. 1995, na podotázku „b“ mala znieť: Sv. Otec bol hosťom horského hotela Slezsky dom, ktorý leží v nadmorskej výške 1670 m (niekto uvádzal 1650, 1660 alebo 1633 m). Okrem niekoľkých odchýliek v nadmorskej výške, všetky odpovede boli správne.

Na 3. otázku (ktorý článok sa v januárovom čísle Zberateľa najviac páčil), súťažiaci dali pridelili svoje hlasy nasledujúcim článkom: 1.miesto - **Redakcia: Po stopách lode M/S Lednice** (18 hlasov), 2.miesto - **P.Malík: Kedy typ, kedy výrobná chyba?** (17), 3.- 4.miesto - **V. K.Németh: Nahliadnutie do sveta filmu** - a L.K.: **Najväzácnejšie retuše čs. výplatných a novinových známok (2)** (po 14 hlasov), 5.miesto - **A. Urminský: Francúzske inšpirácie** (13), 6.miesto - **P.Hallon: Estónske železničné motívy** (12), 7.miesto - **M.Bachratý: Devízová kontrola v Dubnici nad Váhom** (7), 8.miesto - **J.Korený: 40 rokov Klubu filatelistov 52-19 Trenčín** (11), 9.-10.miesto - **Š.Špičko: Kde bolo, tam bolo a J. Mička: Pár slov o známkových zošitoch** (po 4 hlasy). Hlasy čitateľov dostali ešte ďalšie 4 príspevky.

Zo súťažiacich boli vyžrebovaní títo dvaja výhercovia: **RNDr.Dalma Gyepesová, CSc., Bratislava** (nákupná poukážka firmy Zberateľ na 250 Sk), **Attila Lovász, Galanta** (zásobník na známky, formátu A 4, 8-listový). Srdečne blahozeláme!

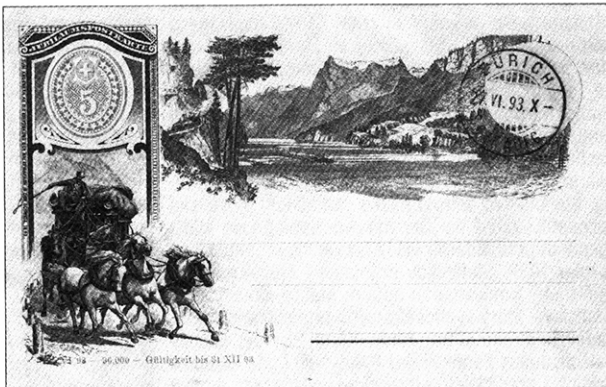
■ 4. - aprílové kolo súťaže o kvet Zberateľa

Prvá súťažná otázka: Na prvej strane obálky vidíme reprodukciu vzácnej švédскеj poštovej známky. Kladieme otázku, či je vzácna preto, že

- a) v tomto prevedení bola vydaná iba pre švédskeho kráľa?
- b) bola vytlačená v odlišnej farbe?
- c) má od ostatných známk rozdielne zúbkovanie?

Druhá súťažná otázka: Na reprodukciu vidíme švajčiarsky obrazový poštový lístok, ktorý bol vydaný pri príležitosti

- a) 250.výročia zavedenia pravidelných poštových liniek v krajine?
- b) 150.výročia zavedenia dostavnikovej pošty?
- c) 50.výročia vydania prvej švajčiarskej známky?

Tretia súťažná otázka: Napíšte názvy troch článkov a ich autorov, ktoré sa vám v marcovom čísle Zberateľa najviac páčili (pripomíname, že vaše hlasy môžete prideliť až trom príspevkom!).

Vaše odpovede s poznámkou „Súťaž“ očakávame do 5. mája 2003. Vopred ďakujeme! Vaša redakcia

Na margo súťažných otázok 2.kola

K súťažným otázkam sme aj dnes vybrali z odpovedí dvoch čitateľov a jeden krátky citát z literatúry.

1 Od roku 1820, kedy prišli prví misionári do Havajského kráľovstva, až do roku 1850, kedy bol vytvorený prvý poštový systém, posielanie listov z havajských ostrovov si vyžadovalo pomoc kapitánov lodí, ktorí doniesli poštu na najbližší poštový úrad na pevnine. Obchodníci a obyvatelia sa obrátili na kráľa Kamehamehu III. so žiadosťou o zaistenie systematického odosielania a prijímania pošty. Výsledkom bolo vydanie prvého poštového dekrétu v decembri 1850. Poštový úrad bol umiestnený v Honolulu s poštmajstrom Henry M.Whitneyom, ktorý si uvedomoval potrebu známok a začala sa produkcia známok v troch hodnotách na starých, ručne obsluhovaných, misionármi zhromaždených strojoch □ **Dalma Gyepesová**

2 Poznamenajme, že 2-centových havajských misionárskych známok sa zachovalo veľmi málo, približne 15 kusov (podľa niektorých autorov až 25 kusov). Všetky sú v použitom stave alebo na cestlistostiach (listoch). Iba jeden jediný exemplár má existovať čistý, v nepoužitom stave. Samozrejme, tak ako všetky svetové známkové rarity, aj havajské misionárske sú opradené mnohými skutočnými i vymyslenými príbehmi. Vybrali sme jeden, ktorý síce nehovorí o známkach, ale o tom, ako vyzeralo doručovanie pošty na Havaji ešte pred zavedením poštových služieb: Keď priplávala loď k ostrovu, poštové zásielky, ktoré loď priniesla, boli vysypané na stól neďaleko prístavnej hrádze. Ak niektorý z obyvateľov ostrova očakával list, išiel k tomuto stolu a prehrabával sa v kope zásielok, či tam neobjaví list pre seba... Možno to bola prvá forma samoobsluhu doručovania poštových zásielok □ (R)

3 Svätý Otec Ján Pavol II., vlastným menom Karol Wojtyła, prvý slovanský pápež, sa narodil 18. mája 1920 vo Wadowiciach v Poľsku. Dňa 16. októbra 1979 ho kardináli v konkláve väčšinou hlasov zvolili za pápeža. Mnoho historických ciest, ktoré Kristov námestník uskutočňoval po celom svete, začal návštevou Mexika a pokračoval v nich raz s väčšou, inokedy s menšou intenzitou, ako mu to jeho zdravotný stav umožňoval. Atentát na Svätého Otca 13. mája 1981 spôsobil, že pápež potreboval celých deväť mesiacov na to, aby opäť mohol uskutočniť ďalšie apoštolské cesty. Po roku 1989 navštívil bývalé Československo a v roku 1995 už samostatné Slovensko.

Svätý Otec Ján Pavol II. navštívil 3. 7. 1995 Vysoké Tatry - horský hotel Sliezsky dom 1670 m pri Velickom plese 1663 m. Velická dolina je dlhá 6 km a leží pod mohutnými zrázmi najvyššieho tatranského štítu Gerlach 2655 m. Dolina je otvorená na juhovýchod, jej záver tvorí pomerne nízky hlavný hrebeň bez výrazného štítu, takže z dolnej časti doliny ho nevidno. Za prvou terasou v ústí doliny leží Velické pleso, z ktorého vyteká Velický potok. Nad plesom na juh stojí hotel Sliezsky dom. Za druhou najväčšou terasou, na ktorej je Velický vodopád Večný dážď, leží zanikávajúce Kvetnicové pleso s plochými trávnatými brehmi. Táto časť Velickej doliny sa volá Kvetnica, je bohatá na typickú kvetenu subalpínskeho pásma. Na tretej terase je Dlhé pleso 1929 m a za štvrtým prahom pod Velickým štítom 2319 m sú dve malé Horné Velické pleska. Smerom hore sprava z úbočia Bradavica 2476 m vybieha do strednej doliny Gulatý kopec 2125 m. Z Velickej doliny vedie výstupová cesta na Gerlachovský štít. Pod Kvetnicovým plesom je značkovaný chodník, časť výstupu na Gerlach je exponovaná, tvorí ju takzvaná Velická prírodná bezpečnečená reťaz, výstup je možný len s horským vodcom. V minulosti nepovažovali Gerlachovský štít za najvyšší, jeho výšku stanovil až Ludovít Greiner z Jelšavy v roku 1839 **□ Jozef Solava**

Ad: Nahliadnutie do sveta filumenie

S prekvapením som zaregistroval vcelku fundovaný pohľad V.K.Németha na filumeniu (Zberateľ č.2/2003). Vo svojom článku vychádzal o.i. aj z materiálov Šperk/Hlinika z roku 1964, ktoré doznali za 40 rokov rad zmien, na ktoré by som rád upozornil. Nie som si istý, či pojem filokartia je správny, francúzske zdroje, z ktorých je odvodená i filumenia poznajú skôr názov „kartofília“.

Všeobecne narastá tlak na posun dôb výroby a objavenia rôznych typov zápaliek. Väčšinou sa niektoré európske krajiny snažia presvedčiť okolitý svet, že sú to zrovna ony, ktoré sa môžu pochváliť prvými vynálezcami a výrobcami zápaliek. Takže pre filumenistov-maximalistov prinášam tieto poopravenia:

1669 - nie Hennig Brandt ale Henning BRAND (španielske zdroje)

1805 - nie Chanel ale CHANCEL

1831 - nie Saurio ale SAURIA (i keď podľa nemeckých zdrojov Saura)

1854 - Lundström - správne 1852 (i keď podľa švédskych zdrojov je za vynálezcu považovaný profesor Gustaf Erik PASCH (1844), z ktorého čerпали neskôr bratia Lundströmovci)

Madar Š. IRINYI - správne János IRINYI, medzi tieto mená by som možno ešte vložil Nemca von Schrottera a rok 1845. Nie nezaujímavou je i výroba zápaliek v Rakúsko-Uhorsku. V dnešnej ČR sa za zakladateľov výroby považujú mená ako V. Scheinost a B. Fürth zo Sušice asi z roku 1839, na Slovensku je to Leopold Schuster z Prešporka a zatiaľ rok 1842. Už v roku 1907 pátral po niektorých zapalovačoch a zapalovačoch zakladateľ múzejníctva na Slovensku Andrej Kmet.

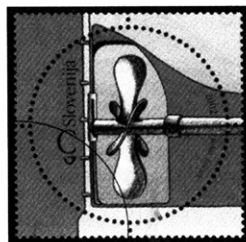
A teraz trochu z novodobej histórie. Zavedenie novodobých noriem EN1783:SAF 1997 ide do takých detailov, že napríklad zápalka by podľa týchto noriem mala mať 3-10 mm plameň po dobu 10 sekúnd. Vzdialenosť drevka od zápalkovej hlavičky musí byť minimálne 27 mm. Bezpečnostné (SAF) zápalky musia vydržať po dobu 30 min. teplotu 180° C bez samovznietenia, u zápaliek typu SAW je táto teplota 130° C.

Celkovo prináša Zberateľ č.2 rad ďalších zaujímavých informácií. Napr. str.5 - Dr.M.Hodža - Jubileum gymnázia - vo výbere SFZ stále aktívne pracuje Dr.Ivan Hodža, ktorého starý otec bol bratom Dr.M.Hodžu. Na str.17 by som v zdrojoch článku „Firma Weltzenkircher...“ opravil v literatúre Wegwesser, správne Wegwieser.

□ Vladimír Gajdoš

Literatúra: Robert Laffont - GUID 1997, Filumenie 4/98, Alte Schachtel č.1 a 4/02, Správy SFZ č.165

Na počesť vynálezcu lodnej skrutky

Český vynálezca Josef Ressel (1793-1857), ktorý po svojich štúdiách iniciatívne zasahoval do rozličných oblastí vedy a techniky, ako je veterinárstvo, lekárnictvo, mechanika, hydraulika i architektúra, sa stal známym najmä ako vynálezca lodnej skrutky (1812). Jeho vynález našiel široké uplatnenie v európskom i americkom lodiarstve. Vo svojich profesiách okrem Viedne pôsobil aj v Benátkach a Terste a dlhý čas aj v Lublani, kde v roku 1857 i zomrel. Bol známy ako všestranný vynálezca, autor vyše 50 patentov. Slovinská pošta pri príležitosti jeho 310. výročia narodenia vydala poštovú známku. Je na nej zobrazená podstatná časť lodnej skrutky. Znamka má formát kruhu vo štvorcovom zúbkovanom orámovaní **□ Zc**

Pobrežie: 15 tisíc kilometrov

Bez nadsádzky možno povedať, že pošta Nového Zélandu patrí medzi najväčších vydavateľov na svete, ktorí vo svojej emisnej politike zaradili na popredné miesto propagáciu domácich prírodných krás. Pohľadom do katalógu sa môžeme o tom ľahko presvedčiť: Už od roku 1898 pravidelne vychádzajú známky Nového Zélandu s geografickými námetmi, a to od roku 1973 v štvorcových a od roku 1991 dokonca v šesťnásťkrových emisiách. Zatiaľ posledným prírastkom je séria s názvom Malebné pobrežie, vydaná dňa 3. júla 2002. Pobrežie tohto ostrovného štátu je skutočne krásne a

rozmanité, od divokých skalných útesov po romantické pláže a pokojné kryté zálivy. Vydanie zachytáva všetky tieto elementy, reprezentujúc nádhru pobrežia, ktorého celková dĺžka je neuveriteľných 15 tisíc kilometrov. Jednotlivé zábery sú spravodlivo rozdelené po troch z každého hlavného ostrova, Severného a Južného.

Severný ostrov je zastúpený snímkami majestátneho Bieleho útesu Tongaporutu, dosahujúci výšku až 245 m (známka nominálnej hodnoty 40 c), obľúbenej hĺbkovodnej rybárskej lokality Lotti Point na Východnom myse (80 c) a slávnej surfovej pláže s čiernym pieskom Papanui Point (2,00 NZD). Južný ostrov sa pred-

stavuje záberom zálivu Curio, známym výskytom fosílií 160 miliónov rokov starého pralesa (90 c), pobrežia Kaikoura s často snehom pokrytými vrcholmi hôr a presláveným možnosťou pozorovania veľrýb a delfínov (1,30 NZD) a zálivu Meyville na Západnom pobreží s vápencovými skalnými vežami, silným príbojom a bujnou vegetáciou (1,50 NZD).

Známky vytlačil štvorfarebným ofsetom Southern Colour Print, Dunedin. Hodnoty 40 c, 90 c a 1,50 NZD a sú k dispozícii aj v samolepajúcej úprave v známkových zošitkoch po 5 alebo 10 kusoch alebo v kotúči 100 ks.

□ Ivan Lužák

Najkrajšia pamätná minca 1993-2002

Národná banka Slovenska pripravila internú súťaž o najkrajšiu slovenskú pamätnú mincu za obdobie rokov 1993-2002. Z počtu 339 oslovených respondentov prišlo do termínu uzávierky 198 hlasovacích lístkov, z čoho 7 bolo neplatných. Hlasy respondentov stanovili nasledujúce poradie prvých desiatich slovenských pamätných mincí (PSM = pamätná strieborná minca, PZM = pamätná zlatá minca):

- 1.miesto - Pamätná jednostranne trimetalová minca k začiatku tretieho tisícročia, 5000 Sk, autor P.Kovačovský,
- 2.miesto - PSM k 500.výročiu začatia razby prvých toliarových mincí v Kremnici, 500 Sk, autor M.Virčík,
- 3.miesto - PSM k 250. výročiu úmrtia Samuela Mikovíniho, 500 Sk, autor M.Virčík,
- 4.miesto - PSM k 100.výročiu narodenia Jána Smreka, 200 Sk, autorka Mária Poldaufová,
- 5.miesto - PSM Tatranský národný park, 500 Sk, autor M.Virčík,
- 6.miesto - PSM k jubilejnému roku 2000, 2000 Sk, autor Š.Novotný,
- 7.miesto - PSM Rok ochrany európskej prírody, 200 Sk, autor M.Ronai,
- 8.miesto - PZM k 500.výročiu začatia razby prvých toliarových mincí v Kremnici, 5000 Sk, autor J.Černaj,
- 9.miesto - PZM Svetové dedičstvo UNESCO Vikolíneč, 5000 Sk, autorka M.Poldaufová,
- 10.miesto - PSM k 150.výročiu príchodu prvého parného vlaku na Slovensko, 200 Sk, autor M.Virčík □ ik

150.výročie pošty v Mojmírovciach

V piatkový večer 14. februára 2003 sa v Mojmírovciach uskutočnila slávnosť, na ktorej si obyvatelia obce i hostia pripomenuli 150. výročie otvorenia pošty vo vtedajšom Urmine. Za účasti predstaviteľov MDPT SR, Ministerstva pôdohospodárstva SR a ďalších hostí, obdobie vzniku pošty predstavil dr.J.Gál a uviedol dokumenty vtedajšieho

hospodárskeho a kultúrneho života obce a regiónu, ktoré boli na výstavke usporiadanej k tejto príležitosti. Okrem iného pripomenul, že Mojmírovce boli už v prvej tretine 19. storočia známymi v Európe aj chovom plemených koňov (v počte 500-600 koňov) a dostihovou dráhou, ktorá bola v roku 1814 pravdepodobne prvou v Uhorsku. V tomto zrebčine sa preslávil arabský plnokrvník Tajár (je na poštových známkach z roku 1993). K výročiu pošty sa používala aj príležitostná pečiatka s kresbou budovy pôvodnej pošty, ktorá sa zachovala dodnes. Súčasťou osláv bolo aj slávnostné uvedenie poštovej známky „Pozdravné blahoželanie“, ktorá bola vydaná 14. februára 2003. Do rámca osláv prispeli aj filatelisti z KF 52-51 v Nitre vystavením filatelistických exponátov a detských návrhov na poštové známky zo základných i umeleckých škôl. Vystavených bolo 7 exponátov dospelých a 5 exponátov mladých filatelistov, ktoré si prezrelo počas týždňa aj 260 detí z mojmírovských škôl. O činnosti krúžkov mladých filatelistov deti oboznámil dr.Gál. Jeho vystúpenie sa stretlo s veľkým záujmom o prácu v krúžku mladých filatelistov prejavilo záujem 38 detí zo základnej školy. Podujatie v Mojmírovciach môže byť podnetom na zamyslenie i návrhom aj pre ďalšie kluby filatelistov, ako propagovať zbieranie poštových známok a rozširovať filateliu □ jms

Lienka - nositeľka šťastia

Lienka patrí medzi najsympatickejšie chrobáčky našej prírody. Nikoho neštípe, ani nijako inak neotravuje, je spojkná so svojim životným údelom. U nás však málokto vie, že v krajinách západnej a severnej Európy ju deti i dospelí považujú za posla šťastia a dobrých želaní vôbec. Pre túto skutočnosť ju vlni v lete vybrala švajčiarska poštová správa za námet príležitostnej známky k blahoželaniam každého druhu. Podľa fotografie F. Klausnitzer a známku pre tlač viacfarebným ofsetom kombinovaným s hĺbkotlačou pripravila B. Baltisová. Nominálna hodnota 90 Rp. Znáмка je upravená ako samolepka nezvykle podlhovastého formátu v desaťkusovom celku (obr. na 1.strane obálky) □ Zc

FIRMA ZBERATEĽ

stále vykupuje

**HODNOTNÉ ZBIERKY I JEDNOTLIVÉ
ZNÁMKY, MINCE A POHLADNICE**

Poradenská služba - Zásielková služba
Diskrétnosť zaručená - Platba v hotovosti

Predajňa:

831 02 Bratislava, Račianska 17

☎ 02 / 44 250 149

e- mail: zberatel @ nextra.sk

Otvorené pondelok až piatok
od 10.⁰⁰ do 18.⁰⁰ hod.

AUKCIE • BURZY STRETNUTIA

Kalendár podujatí s uvedením ich názvu, miesta a termínu konania, prípadne ďalšími informáciami je zostavený podľa podkladov, ktoré redakcii poskytli usporiadatelia podujatia. Za obsah a znenie informácií redakcia neručí.

REGIONÁLNE PODUJATIA

→ 26. apríl 2003 **POPRAD**

VELKÁ HOBBY BURZA POPRAD sa uskutoční 26.apríla 2003 od 7,00 do 13,00 hod. v sálach SOU stavebného na Okružnej ulici v Poprade. Objednávky stolov na ☎ 052/7742531

→ 26. apríl 2003 **KRAKOVANY**

HOBBY STRETNUTIA v Kultúrnom stredisku v Krakovanoch sa budú konať v dňoch 26.apríla, 17.mája, 21.júna, 19.júla, 16. augusta, 20.septembra, 25.októbra, 15.novembra a 13.decembra 2003 • Začiatok stretnutí o 7.00 hod. • Informácie: Jozef Braško, ☎ 0904 367 911 alebo 033 / 7798 490

→ 27. apríl 2003 **BANSKÁ BYSTRICA**

CELOŠTÁTNA FILATELISTICKÁ BURZA sa uskutoční dňa 27. apríla 2003 v priestoroch Domu Slovenského Misijného hnutia, ul. Skuteckého 4 v čase od 8,00 do 12,00 hod. Objednávky stolov na adrese: Roman Šajgal, Podlavická cesta 25, 974 00 Banská Bystrica, ☎ 048 / 413 01 52 • Druhá celoštátna burza sa uskutoční 5.októbra 2003.

→ 27. apríl 2003 **LUČENEC**

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIE ZBERATEĽOV - LUČENEC 2003 - 27.4.2003 od 8.00 hod., hotel PELIKÁN (pri tržnici) • Informácie na ☎ 047 4329 266. Ďalšie stretnutia sa uskutočnia v dňoch 25.5., 29.6., 27.7., 31.8., 28.9., 26.10.a 30.11.2003

→ 1. máj 2003 **RUŽOMBEROK**

VÝMENNÁ BURZA - STRETNUTIE ZBERATEĽOV sa uskutoční 1.mája od 8.00 hod. v Ružomberku, Gymnázium sv. Andreja, nám. A. Hlinku. Ďalšia burza: 22.10.2003

→ 3. máj 2003 **BRATISLAVA**

BURZA ODZNAKOV, MEDAILÍ, MINCÍ A VYZNAMENANÍ sa uskutoční 3. mája 2003 v Spoločenskej sále SK Bratislava-Nové Mesto, Vajnorská 21 od 8,00 do 12,00 hod. • Ďalšie burzy budú v dňoch 7.6., 6.9., 4.10. a 8.11.2003

→ 3. máj 2003 **TRENČÍN**

BURZA STAROŽITNOSTÍ A ZBERATEĽSKÝCH PREDMETOV - TRENČÍN, Výstavisko TMM, a.s., Pod Sokolicami 43, 911 01 Trenčín dňa 3.5.2003 od 7.00 do 12.00 hod. • Vstupné 20 Sk, parkovné 50 Sk, poplatok za stôl 50 Sk. Informácie a rezervácia: Peter Kvasnica ☎ 0905-267 519 alebo Mgr.Darina Masaryková, tel/fax 032-7432 382, e-mail: os22@tmm.sk. Ďalšie burzy: 31.5, 5.7., 2.8., 13.9., 1.11. a 6.12.2003

→ 4. máj 2003 **ZILINA - RADOLA**

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIA ZBERATEĽOV usporiada Galéria Mlyn Antik - KaM Radola č.133 (oproti čerpacej stanice Benzolín), 10 km od Ziliny, v dňoch 4.5., 1.6., 6.7., 3.8., 7.9., 5.10., 2.11. a 7.12. 2003 od 8,00 hod. Aukcie v dňoch 1.6. a 7.12.2003 od 9,30 hod. Kontakt: ☎ 041-421 4026, 0903-175 076, e-mail: antik_kam@pobox.sk

GALÉRIA DERKA®

Predajňa:

Žilinská 11, 811 05 Bratislava

vykupuje a predáva

**hodnotné zbierky
aj jednotlivé kusy známok,
mincí a pohľadníc**

tel.: 02 52621714

tel./fax: 02 52621715

http://www.galeriaderka.sk

Firma

Námestie SNP č.37, ☎ 045 / 5320250-51

Predávame a vykupujeme materiál z oblasti
**filatelie, numizmatiky, notafilie, filokar-
tie, telefónnych kariet**

Zároveň poskytujeme bezplatne poradenskú službu
a ohodnocovanie materiálu.

Pre členov Klubu Filatelie a abonentom časopisu
Zberateľ poskytujeme 5% zľavu

FILATELIA ALBUM

**PREDÁVAME
A VYKUPUJEME
ZBIERKY ZNÁMOK, MINCÍ,
STARÝCH POHLADNÍC,
CELISTVOSTÍ
A OSTATNÝ FILATELISTICKÝ
MATERIÁL**

FILATELIA ALBUM
Lazaretská 11

811 08 BRATISLAVA

telefón / fax: + 421 - 2 - 5296 7411

Ervín SMAŽÁK
Lotyšská 16
821 06 Bratislava
tel.: 02/45246 518

Propagácia športových podujatí na poštových materiáloch (prílače, príležitostné poštové ☺ a strojové príležitostné ☺)

Sprostredkovateľská činnosť vo filatelii. Zásielková služba (novinky SR, ČR).

Ponúkam známky, FDC, celistvosti, katalógy a ostatné poštové materiály na tému Olympia a šport (celý svet).

Vykupujem kvalitný poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Prijímam do komisionálneho predaja poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Členovia SSOŠF pri Slovenskom olympijskom výbore majú **10% -nú zľavu** pri materiáloch firmy ERVO.

ALBUM ZIKA

**NEHLADAJTE MA DOMA,
NÁJDETE MA NA INTERNETE**

www.albumik.sk
MZIKA@HOTMAIL.COM
TEL/FAX.: 02 / 4342 9386

→ 11. máj 2003 KOŠICE

SLOVENSKÁ NUMIZMATICKÁ SPOLOČNOSŤ, pobočka Košice, usporiada dňa 11.5.2003 **CELOSLOVENSKÉ STRETNUTIE ZBERATEĽOV** v priestoroch Ferrocetra (Spoločenský pavilón VSŽ), Trieda SNP 61 od 8,00 do 13,00 hod. Doprava zo železničnej a autobusovej stanice električkou č.6 (výstup na 6.zastávke). Tešíme sa na Vašu účasť!

→ 17. máj 2003 ŽILINA

BURZA ZÁPALKOVÝCH NÁLEPIEK. Spoločná výmenná burza zápalkových nálepiek, škatuliek a obalov sa uskutoční v sobotu 17.5.2003 v reštaurácii SEMAFOR, ul. J.Milca 30, Žilina v dobe 09.00 - 13.00 hod. Ide o jedinú burzu pre rok 2003 na ktorej sa spoločne podieľajú Slovenský filumenistický zväz (SFZ) a Český filumenistický zväz (ČFS). Ďalšia spoločná burza pre rok 2004 bude v ČR. Rezervácia stolov: MUDr. Vladimír MIKLOŠKA, Stárkova 7, 01001 Žilina

→ 18. máj 2003 ŽILINA

TRADIČNÉ ZBERATEĽSKÉ STRETNUTIE: FILATELIA, NUMIZMATIKA, POHLADNICE, CELISTVOSTI, MINCE, TELEF. KARTY a i. sa uskutoční 18.mája 2003 od 7,30 hod. Miesto konania: ZK Slovena Žilina (vedľa futbalového štadióna). Ďalšie stretnutia: 14.septembra a 16.novembra 2003.

→ 25. máj 2003 TRENČÍN

TRADIČNÁ CELOŠTÁTNÁ FILATELISTICKÁ BURZA - TRENČÍN, KULTÚRNE STREDISKO DLHÉ HONY dňa 25. mája 2003 • Ďalšie celoštátne burzy sa v Trenčíne uskutočnia 21.septembra a 9. novembra 2003

→ 8. jún 2003 NITRA

SLOVENSKÁ NUMIZMATICKÁ SPOLOČNOSŤ v NITRE usporiada tradičné **HOBBY STRETNUTIA** (v nedeľu) dňa 8. júna 2003 a 12. októbra 2003 • Nitra, Párovská ul.1 v čase od 7.00 do 13.00 hod.

→ 28. jún 2003 ZVOLEN

ZBERATEĽSKÉ BURZY - FILATELIA, NUMIZMATIKA, FILOKARTIA a i. zberateľské odbory - usporiada Klub zberateľov pri PK Zvolen 28. júna, 27. septembra a 29. novembra 2003, vždy od 8,00 do 13,00 hod. v klubovni PK Zvolen - Podborová. Informácie a objednávky stolov: p.Halama, ☎ 0904 583 381

Burzy a stretnutia zberateľov v ČR

19.4.2003	Brno, Klub MK, Vlhká 21
20.4.2003	Pardubice
26.4.2003	Praha, VŠE Menza, Italská ul.
3.5.2003	Liberec
3.5.2003	Brno, Klub MK, Vlhká 21
10.5.2003	Brno, Klub MK, Vlhká 21
11.5.2003	Vrchlabí, Gymnázium, Komenského
17.5.2003	České Budějovice
18.5.2003	Pardubice
24.5.2003	Praha, VŠE Menza, Italská ul.
31.5.2003	Havlíčkův Brod
31.5.2003	Brno, Klub MK, Vlhká 21
7.6.2003	Liberec
8.6.2003	Vrchlabí, Gymnázium, Komenského
14.6.2003	Brno, Klub MK, Vlhká 21
14.6.2003	České Budějovice
15.6.2003	Pardubice

SIMCO, s.r.o. Vám ponúka:

Balíčky s tematickými známkami z celého sveta s obsahom 25, 50 a 100 rôznych znáмок v cene 40, 80 a 160 Sk, a to napríklad Psy, Kone, Mačky, Praveké zvieratá, Huby a plody, Železnice, Vzducholode a balóny, Lietadlá a mnoho ďalších.

Ďalej ponúkame: 1000 rôznych znáмок v cene 400,-
5000 rôznych znáмок v cene 2250,-
10000 rôznych znáмок v cene 4500,-

Podrobný ponukový list zašleme na požiadanie.

Ponúkame balíček znáмок aj s vyššími katalogovými hodnotami (len Európa) v katalogovej hodnote 1000 EUR len za 10% ceny a to 4200 Sk.

Pri objednávke nad 400 Sk neúčtujeme poštovné ani balné !!!

U nás si môžete vybrať aj z ponuky pomôcok pre filatelistov značky Schaubek, a to: albumové listy rôznych krajín sveta, zásobníky na známky, lupy, pinzety, perové dosky, fólie na FDC, NL atď.

Písomné objednávky môžete zaslať na adresu:

SIMCO, s.r.o., Astrová 1, 010 08 Žilina
alebo na tel. č./ fax: 041/5653 752

NUMIZMATIKA FOLLIS

Mikuláš Tóth, Košice

Vás pozýva na návštevu.
Nájdete nás v centre mesta.

Nákup a predaj:

- mincí ● bankoviek
- medailí ● radov a
- významenaní ● numizmatickej literatúry

Ponúkame:

výkup za hotové - diskrétno jednanie

NUMIZMATIKA - FOLLIS

Mikuláš Tóth, Hrnčiarska 7, 040 01 Košice
(priestory Východoslovenského múzea)
☎ 0042155 / 62 27786

Otvorené:

Pondelok: 12.00 - 17.00 hod.,
Utorok - Piatok: 10.00 - 17.00 hod.

KLUBOVÉ STRETNUTIA

■ **BRATISLAVA** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Dobrovičova ul. 14 (Suvorovov internát) • Každú nedelu od 8.00 do 12.00 hod. ■ **BRATISLAVA** - TELEFÓNNE KARTY • Predajňa VITOŠA, I.p., Špitálska ul., vždy tretí pondelok v mesiaci od 15.30 do 18.00 hod. ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - FILATELIA • Budova COIMEXU, Partizánska cesta 3 • Každý druhú nedelu v mesiaci od 9.00 do 11.00 hod. ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Skutecského 36 • Každý posledný pondelok v mesiaci od 16.00 do 17.00 hod. ■ **KEŽMAROK** - FILATELIA • Centrum voľného času, Starý trh č.25 • Každý prvú nedelu v mesiaci od 9.30 hod. ■ **LEVICE** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Každú druhú a štvrtú nedelu v mesiaci od 9.00 do 12.00 hod. • CK Junior, Sládkovičova ulica ■ **LUCENEC** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA, TELEFÓNNE KARTY • Bufet Malá ryba, L.Štura 6 (pri Lekárni) • 2. a 4. nedela v mesiaci od 9.00 do 12.00 hod. ■ **MICHALOVCE** - FILATELIA • Dom Matice slovenskej, Masa-rykova 42, Michalovce (2.poschodie) • 1x mesačne, každý druhý pondelok o 17.00 hod. (okrem letných mesiacov júl a august) ■ **NOVÉ MESTO nad Váhom** - FILATELIA • Mestské kultúrne stredisko • Každý štvrtok od 18.00 hod. ■ **NOVÉ ZÁMKY** - FILATELIA • Kavárne hotela Korzo, hlavné námestie • Každú druhú a štvrtú nedelu v mesiaci od 9.00 do 12.00 hod. ■ **POPRAD** - FILATELIA • Každá prvá a tretia streda v mesiaci od 17.00 hod. • Pošta Poprad 2, zasadačka na 2.poschodi ■ **PRESOV** - FILATELIA • Čierny orol (PKO), Hlavná ulica č.50/a (I.poschodie, miestnosť nad vchodom) • Každú nedelu (okrem sviatkov a prázdnin) od 10.00 do 12.00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - NUMIZMATIKA • Cteniské schôdze spojené s výmenou numizmatického materiálu. Dom kultúry • Kultúrne a spoločenské stredisko. • Každá prvá streda v mesiaci od 16.00 do 18.00 hod. ■ **RUŽOMBEROK** - FILATELIA • Liptovské múzeum • Každý druhý a štvrtý štvrtok v mesiaci (okrem prázdnin) - október až marec od 17.00 hod., apríl až september od 18.00 hod. ■ **TRNAVA** - KF Tirnavia • Centrum voľného času KALOKAGATIA, Strelecká 1 • Každý štvrtok od 16.00 do 18.00 hod. ■ **VRANOV n/Topľou** - VŠETKY ZBERATEĽSKÉ ODBORY • Mestský dom kultúry, M. R.Štefánika 875 / 200 • Každú prvú nedelu po 15-tom v mesiaci od 10.00 do 12.00 hod. okrem prázdnin a sviatkov □ (R)

ČO PÍŠU INÍ

■ **FILATELIE (ČR) ■ 3 / 2003**

Marcové vydanie časopisu prináša mimo pokračovania seriálu: Československé a české autoפושי od roku 1945 (3. diel), Päcia sa vám „násobničky?“ z pera K. Bláhu, Abeceda filatelistickej - písmeho B či 12. pokračovanie recdie V. Miňařka Spomienky postaršieho nefilatelistu, dva články F. Beneša, ml. Prvý sa zaoberá otázkou možnosti vejprtských falzifikátov i známok starého Rakúska, druhý perforáciu nových znáмок ČR. Zberateľov celín poteší oznam o príprave nového vydania I. dielu katalogu čs. celín 1918-1992. Súčasťou je i výzva čitateľov na spoluprácu a ukážka prvých 8 strán z pripravovaného doplneného vydania - predbežné a súběžné čs. celiny. P. Aksamit sa zaoberá Desiatimi rokmi emisnej činnosti Českej republiky, zvyšok časopisu dopĺňajú informácie o príprave výstavy OSTROPA 2003 (24.-27.4. v Jihlave) a novinky v oblasti znáмок i literatúry □ ik

■ **BÉLYEG VILÁG (Maďarsko) ■ 2 a 3 / 2003**

Februárové číslo otvára svoje stránky zamyslením sa nad námetmi na moderných známkach a čitateľov vyzýva na dis-

kusiu na túto tému. Na ďalších stranách je uverejnená prednáška P. Kallósa o tematickom zbieraní, článok A.Béra o cholerových listoch, o prvých filokartistických časopisoch píše L.Ürmös, o prvých budapeštianskych obchodníkoch so známkami píše M.Rákcsoziová. Novinkou čísla je súťažné Lotto pre mladých filatelistov.

Úvodný článok marcového vydania apeluje na skúmanie a udržanie tradícií filatelistickej organizácie. L. Perneckzy ako o jednotlivých typoch známkových automatov, čo dopĺňa prehľadom ich zavedenia v jednotlivých krajinách. Pre filokatistov L. Ürmös načrel do histórie časopisov a starých albumov na pohľadnice. Časopis prináša informácie o výstave Alpy-Adria, predstavuje námetového zberateľa P. Néviho a výtvarníka J. Vertela, tvorcu viacerých emisií maďarských poštových známok. Súčasne je v časopise vyhlásená anketa o najkrajšiu maďarskú poštovú známku roka 2002. Okrem toho časopis prináša rad ďalších kratších príspevkov v pravidelných rubrikách - medzi nimi aj informáciu D. Soókyho o našom časopise vychádzajú z znenia úvodníka v decembrovom čísle Zberateľa □ vkn

■ SV.GABRIEL (SR) ■ 1 / 2003

Informačný bulletin Spoločenstva kresťanskej filatelie na Slovensku otvára prvé tohtoročné číslo pozvaním na 24. stretnutie SSG v Mojmirovciach (29. 3. 2003). Po úvodných slovách predsedu a tajomníka SSG, informáciách o známkových novinkách s kresťanskou tematikou, bulletin prináša rad zaujímavých článkov, z ktorých vyberáme: Sv. Jozef - ženich Panny Márie a pestún Pána Ježiša (M.Móric, P.P. Rubens - „Stavanie kríža“ (L.Marko), Symboly Panny Márie - fauna (L.Kaľavský). Záver bulletinu patrí kronike SSG a spoločenským rubrikám. Novinkou bulletinu je vedomostná súťaž □ vkn

■ MILITÄR und PHILATELIE (Rakúsko) ■ 205 / 2003

Z obsahu najnovšieho čísla rakúskeho časopisu pre zberateľov militáriu vyberáme: 50 rokov Bundeswehr-u vo filatelii, 20 rokov ARGE Militaria Austria Philatelia (oslavy v dňoch 8.- 12. 4. 2003 vo Viedni), Nemecké celiny z II. svetovej vojny, Nemecký kontingent v KFR, Súčasná poľná pošta v BUNDESWEHR-e □ ký

TALIANSKA REPUBLIKA

Ivan Lužák

Talianska pošta vydala 16. januára tohto roku príležitostnú poštovú známku venovanú filatelistickej výstave s názvom TALIANSKA REPUBLIKA. Táto sa konala v Ríme v paláci Montecitorio od 16. do 21. januára 2003. Obraz známky je rovnaký ako výplatnej známky s nominálnou hodnotou 100 lir z roku 1946 (Mi. 704), znázorňujúcej zjednotenú rodinu a váhu s miskami.

Dokonca i farba známok je rovnaká, a to tmavokarmínová. Zmenil sa iba názov vydavateľa (miesto POSTE ITALIANE je teraz ITALIA) a nominálna hodnota (teraz 0,62 €). Súčasná emisia tak pripomína prevratné zmeny v talianskej spoločnosti v samom závère i po skončení druhej svetovej vojny. Po dobytí Ríma Spojencami dňa 4.júna 1944 nastúpil na čelo kráľovstva ako generálny miestodržiteľ Umberto, syn kráľa Viktora Emanuela III. Po odstúpení svojho otca 9.mája 1946 sa stal na necelý mesiac ako Umberto II. posledným talianskym kráľom.

Dňa 2.júna 1946 rozhodlo totiž obyvateľstvo Talianska 12,7 miliónmi hlasov oproti 10,7 miliónov hlasov o zrušení kráľovstva a zriadení republiky. O 11 dní nato odišiel Umberto II. do exilu. Vládnuce právomoci prevzal ministerský prezident A. De Gasperi dovtedy, kým Najvyšší súdny dvor proklamoval republiku 18.júna 1946. Zákonodarne národné zhromaždenie zvolilo za dočasného prezidenta E. De Nicolu. Od 1.januára 1948 bol prvým prezidentom I.Einaudi.

Známku vydali v TL po 50 ks v náklade 3 mil. kusov a tiež v známkovom zošitku po 5 ks. V strede obalu známkového zošitka je reprodukcia známky z roku 1961 k 100. výročiu zjednotenia Talianska (nominálna hodnota 40 L, Mi.1109), zobrazujúca práve palác Montecitorio - miesto konania spomínanej výstavy. V pravej časti obalu známkového zošitka je ešte ďalšia reprodukcia, a to (nerealizovaného) návrhu známky k 10. výročiu republiky v roku 1956 (nominálna hodnota 25 L).

Rozmery známkového zošitka sú 14x4,8 cm. Motív výplatnej známky z roku 1946 aj Montecitorio paláca bol použitý aj príležitostnej pečiatke prvého dňa vydania emisie. Súčasťou tejto emisie je aj etiketa na prioritné zásielky s nápismi „posta prioritaria / Priority Mail“ vo veľkosti 40 x 14

postaprioritaria
Priority Mail

mm. Vytláčaná je v tmavomodrej farbe negatívnym písmom a vyhotovená v samolepiacej úprave ■

INZERCIA

Podmienky inzerovania: Cena za jeden riadok v rubrike INZERCIA je 20 Sk. Za inzerát zvýraznený rámečkom účtujeme príplatok 35 Sk. Na trikrát opakovaný inzerát poskytujeme 30%-nú zľavu. Abonent časopisu majú v každom čísle prvých 5 riadkov inzerátu zdarma. Úhradu inzerátu, resp. potvrdenku o úhrade treba zasláť na adresu redakcie najneskôr so znením inzerátu. Inzeráty prosíme písať na stroji (počítači) alebo čitateľne paličkovým písmom. Uverejnené sú v najbližšom čísle časopisu v došlom poradí. Komerčné inzeráty resp. reklamy vrátane ich grafickej úpravy účtujeme na základe osobitného sadzovníka, ktorý na požiadanie zašleme, alebo dohodou.

- **KÚPIM POHLADNICE MESTA NOVÉ ZÁMKY** z rokov 1898-1920. Aj zbierku. R. KOPAJ, SNP 46, 940 01 Nové Zámky, ☎ večer 035 642 1416. Z 184
- **PREDÁM SKART: Švajčiarska**, malý formát 100% 1 kg (900 Sk), Anglicko 1 kg (800), veľký formát 100% dovoz z Dánska - Švédsko 1 kg zablombované (3000), Fínsko 1 kg zablombované (3000), Dánsko 1 kg zablombované (3000), Island 100g (1600), Kanada 1 kg (3500). Ručím za kvalitu. Róbert KOPAJ, SNP 46, 940 01 Nové Zámky, ☎ večer 035 642 1416. Z 185
- **KÚPIM BALÍČKY VÝPLATNÝCH ZNÁMOK** vysokých hodnôt 20, 30, 40 a 50 Sk - nové vydania. Róbert KOPAJ, SNP 46, 940 01 Nové Zámky, ☎ večer 035 642 1416. Z 186

■ **KLUB FILATELISTOV 54-01 a ZDRUŽENIE KLUBOV FILATELISTOV KOŠICE PRÍJME A ZAŠLE VÝBERY DO KOLOVANIA.** Informácie na adrese správcu kolovania: Teodor MAGDA, Zborovská 2, 040 01 Košice. Z 187

■ **ZBERATEL ODKUPI AJ CELE ZBIERKY** papierových platielid Československa po roku 1919, tiež platielid okolitých štátov. Zaujímajú ma najmä všetky papierové platielid bývalého Rakúsko-Uhorska od roku 1762 do roku 1918 (aj formuláre a faximilie). Vitám aj neobchodné kontakty - katalogizujem súbor najvzácnejších exemplárov náchádzajúcich sa v súčasnosti na našom území. Vitám každý kontakt, informáciu. Seriózne a diskretne. Píšte na adresu: Luboš ĐURFINA, P.O.Box 24, Pošta č.1, 058 01 Poprad, alebo ☎ 0904 / 607 578, Stačí SMS. Z 188
Ďakujem.

- **PONÚKAM ALBUMOVÉ LISTY** na FDC, pohľadnice, kalendárik, negatívy, diapozitívy, vizitky, TK, cestovné listy, R-nálepky a iné zberateľský materiál. Za knihy a romány do roku 1948, foto hercov, filmové a hudobné časopisy 1950-1980, telefónne karty celý svet. Jaroslav MÜLLER, pp 83, 920 01 Hlohovec. Z 189
- **PO PREDCHÁDZAJÚCEJ DOHODE** príjem i zašlem výbery celín, celistvostí, poštových tlačív z územia Slovenska od predznámkového obdobia po súčasnosť. Dušan EVINIC, Poľská 4, 040 01 Košice. Z 190
- **PREDÁM ČSR II** ★★ **PA 2889** PO nie je v okraji PA kus za 600 Sk, PL 2983 s PV - vynechaným PO medzi ZP 12-17

kus za 80 Sk, PL 2994-2998 za 200 Sk, PL 2961-2964 za 150 Sk. Ján KONIAR, Závadská 8, 831 06 Bratislava. Z 191

- **PONÚKAM PAMÄTNÉ LISTY** - Prenešené pozostalosti A.Hlinku 1939, Osamostenie Slovenska 1939 a rôzne iné! Vojtech ŠARFI, ul. E. B. Lukáča 11, 936 01 Šahy, ☎ 036 741 2425. Z 192
- **VYMENÍM** ☉ **MAĎARSKO** za ☉ **POLSKO** na základe chybenky. Známky ☉ Maďarska sú vhodné pre začiatočníka. Róbert KYTKA, Nová ul.95, 908 74 Malé Leváre. Z 193
- **KÚPIM alebo VYMENÍM známky št. IRAQ, akékoľvek!** ☎ 0907 556 760. Z 194
- **PREDÁM POŠTOVÉ ZNÁMKY ČSR I, ČSR II, SR, ČR** - pozostalost. KOCHANÍKOVÁ, Stúrova 126, 058 01 Poprad. Z 195
- **PREDÁM ZBIERKU Ag mincí ČSR, ČSSR, ČSFR 1947-1993** - 103 ks v troch zachovalých kazetách. Kvalita mincí 0/0 - 1/1. ☎ 055 / 622 56 35 Košice. Z 196
- **KÚPIM ZNL 001a (modrá podlaň).** Cenu rešpektujem. ☎ So, Ne 0907 131 551. Z 197
- **PREDÁM KAT.MICHEL OST 2001/1600 Sk, West 2001/3000 Sk.** Kúpim kval. zbierky sn. Ang., Fr., Por. kol. ★★ aj ☉, Fauna a WWF, Grónsko ★★ a aj ☉ 17/25. Ponúkam ČR a ČR - všetko. D. POLAN, Svätoplukova 23, 058 01 Poprad. Z 198
- **KÚPIM POŠTOU PREPRAVENÉ** čs. celistvosti a celiny s príležitostnými pečiatkami a OVS SOKOL z r. 1921-1954. I.LUŽÁK, Púpavova 2, 841 04 Bratislava. Z 199

Nové medzinárodné odpovedné kupóny

Od januára 2002, po spotrebovaní starších zásob, sa na poštových priehradkách členských štátov Svetovej poštovej únie (SPU) začali objavovať medzinárodné odpovedné kupóny v novom šate. Kongres SPU ešte v roku 1999 v Pekingu rozhodol o podstatnej modernizácii vzhľadu odpovedných kupónov. Najdôležitejšími novinkami sú nový formát (veľkosť poštových lístkov), čiarový kód umožňujúci ľahší predaj cez pokladne so skenerom a časovo obmedzená platnosť na rozdiel od doterajších vyhotovení, ktoré boli neobmedzene vymeniteľné.

Označenie vydavateľskej krajiny bolo už v minulých desaťročiach obsiahnuté v predtlačí, neskôr však odpadlo. Namiesto neho bolo požadované opečiatkovanie kupónu, čo však pre interné zúčtovanie nebolo postačujúce a preto sme teraz zaznamenali opäť návrat k označovaniu krajiny.

Ako príklad možno uviesť odpovedný kupón pochádzajúci z poštového úradu Monaco - Condamine v kniežatstve Monako. Takmer celú plochu lícej strany kupónu zaberá panoráma horského masívu, pričom v popredí

je umiestnený portrét malého dievčatka s listom v ruke. Na ľavej časti je názov a emblém SPU, vpravo je titul a charakteristika ceniny vo francúzskom jazyku. Na rubrovej strane je krátka informácia o použití kupónu v siedmich jazykoch, spomínaný čiarový kód a výrobné číslo. Kupón má označenie vydavateľskej krajiny FR / France, pretože v Monaku pôsobí francúzska La Poste podľa Francúzskych predpisov a s francúzskymi formulármi. Keď však pred niekoľkými rokmi predávala pošta v Monaku francúzske celiny, boli tieto po niekoľkých mesiacoch nahradené inými, vyhotovenými špeciálne pre Monaco. Ako dlho sa teda udržia francúzske odpovedné kupóny na monackých priehradkách nie je známe.

Na niektorých monackých poštách, napríklad na hlavnej pošte v Monte Carlo, boli k dispozícii ešte komcom roka 2002 staršie odpovedné kupóny. Zaujemca o nový druh odpovedného kupónu v Monaku by sa mal pre istotu ešte pred kúpou spýtať, ktoré kupóny majú v zásobe pri tej-ktorej poštovej priehradke - uvádza v závere svojho článku časopis MICHEL-Rundschau v tomto tohtoročnom čísle ☐ **Ivan Lužák**

FIRMA ZBERATEĽ PONÚKA

V tejto rubrike ponúkaný materiál možno zakúpiť v predajni ZBERATEĽ, Račianska 17, 831 02 Bratislava, číslo telefónu 02 / 44 250 149, e-mail: zberatel@nextra.sk, v dňoch pondelok až piatok od 10⁰⁰ do 18⁰⁰ hod. Ponúkaný materiál možno objednať aj písomne, prípadne telefonicky. K cenám účtujeme poštovné a balné. Ceny ponúkaných materiálov platia vždy *len do vydania ďalšieho čísla časopisu Zberateľ*.

ABONENTOM ČASOPISU POSKYTUJEME NA VŠETKY PONÚKANÉ POLOŽKY 5 % ZĽAVU !

Slovenská republika 1995 ★★

(katalóg ZSF 2001)

55	Gazdovský spolok, 9 Sk	10,-
	- - - FDC (1)	19,-
	- - - NL	45,-
56-58	Rok ochrany európskej prírody, 2, 3, 8 Sk	28,-
	- - - FDC (2)	65,-
59	Slovenské národné divadlo, 10 Sk	13,-
	- - - FDC (1)	21,-
	- - - NL	55,-
60	Nitra, 2 Sk	3,-
	- - - FDC (1 s 2 známkami)	20,-
61	MS v ľadovom hokeji, skupina B, 5 Sk	13,-
	- - - FDC (1)	25,-
	- - - NL	35,-
62-63	Osobnosti (Bartók, Bahýľ), 3, 6 Sk	13,-
	- - - FDC (2)	33,-

H 64	L. Štúr, 16 Sk	25,-
	- - - FDC (1, so známku)	35,-
	- - - PT nečíslovaná	50,-
65	EUROPA, Mier a sloboda, 8 Sk	15,-
	- - - PL	180,-
	- - - PL s VChA	1200,-
	- - - FDC (1, známka s VChA)	95,-
	- - - PT, nečíslovaná	230,-

66	Výročie oslobodenia konc.táborov, 12 Sk	13,-
	- - - FDC (1)	30,-
67	Slovenský skauting, 5 Sk	16,-
	- - - FDC (1)	35,-
	- - - NL	85,-
68	Návšteva pápeža Jána Pavla II, 3 Sk	6,-
	- - - FDC (1)	40,-
	- - - NL	85,-
H 69	100.v. org. filatelie na Slovensku, 2x 3 Sk	10,-
	- - - známka z háčeka	4,-
	- - - FDC (1)	22,-
	- - - NL	45,-
	- - - PT, číselovaná	50,-
70	Nová Baňa, 4 Sk	6,-
	- - - FDC (1)	22,-
71-73	Krásy našej vlasti, 7, 10, 15 Sk	40,-
	- - - FDC (3)	70,-
	- - - NL	55,-
	- - - 72 PT číselovaná	130,-
	- - - 73 PT nečíslovaná	100,-
74	100 rokov volejbalu, 9 Sk	10,-
	detto, FDC (1)	24,-
75-76	BIB 1995, 2, 3 Sk	10,-
	- - - FDC (1)	30,-
77	Trenčín, 8 Sk	10,-
	- - - FDC (1)	26,-
78	Spolok sv. Vojtecha, 4 Sk	6,-
	- - - FDC (1)	18,-
79	Clevelandská dohoda, 5 Sk	8,-
	- - - FDC (1)	18,-
80	50. výročie založenia OSN, 8 Sk	12,-
	- - - MPL (8 známok + 2 kupóny)	130,-
	- - - KH, alebo KD	45,-
	- - - spojka zvislá	75,-
	- - - FDC (1)	35,-
81	Vianoce 1995, 2 Sk	5,-
	- - - FDC (1 s 2 známkami)	18,-
82-83	Umenie, 8, 16 Sk	30,-
	- - - MPL (2 ks)	130,-
	- - - FDC (2)	50,-
	Kompletná zostava r.1995 v darčekovom balení	355,-

Rôzne námety

Afganistan 1998, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Afganistan 1999, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Afganistan 1999, Orchidey (6+H)	30,-
Azerbajdžan 1996, Vtáky (6+H)	30,-
Benin 1996, MS vo futbale Francúzsko '98 (6+H)	30,-
Benin 1998, Pravek, blok (9)	30,-

Bulharsko 2001, 100 r.mestskej elektr.dopravy (4)	15,-
Cambodge 1996, Virtuálny Greenpeace (4+H)	24,-
Cambodge 1996, LOH Atlanta '96 (6+H)	30,-
Cambodge 1999, Motýle (6+H)	30,-
Cambodge 2000, Orchidey (6+H)	30,-
Cambodge 2000, Hasičské moderné vozy (6+H)	30,-
Cambodge 2001, Moderné automobily (6+H)	30,-
Cambodge 2001, Huby (6+H)	30,-
Cambodge 2001, Hasičské historické vozy (6+H)	30,-
Congo 1996, LOH Atlanta '96 (6+H)	30,-
Cuba 1996, Vtáky (5+H)	27,-
Cuba 2001, Vtáky, k výstave Hong-Kong 2001 (5+H)	27,-
Guinea Bissau 1988, Rôzna fauna (7)	21,-
Guinea Bissau 1988, Psy (7+H)	33,-

Kampuchea 1987, Hady (7)	22,-
Kampuchea 1989, MS vo futbale Taliansko (7+H)	33,-
Kampuchea 1989, Vodné kvety (Nymphaea) (7+H)	33,-
Korea 1980, J.Kepler - 350.výročie narodenia (H)	20,-
Korea 1987, Kone (4-blok)	15,-
Korea 1991, Huby (5)	17,-
Korea 1991, Alpské motýle (PL so šiestimi zn.)	24,-
Laos 1988, Pravek (5)	16,-
Laos 1993, Motýle (5+H)	27,-
Laos 1994, Vyhynutá fauna (5+H)	27,-
Laos 1994, Hady, jašterice (5+H)	29,-
Laos 1996, Korytnačka (4+PL so štyrmi zn.)	30,-

Madagaskar 1991, Vtáky (7+H)	33,-
Madagaskar 1993, Ostrovná flóra (7+H)	33,-
Madagaskar 1994, Chrobáky (7+H)	33,-
Madagaskar 1994, Dravá zver (7+H)	33,-
Malgasy 1991, Psy (7+H)	33,-
Niger 1979, ZOH Lake Placid (5+H)	25,-
Somali Rep. 1999, Safári (6+H)	30,-
Somali Rep. 1999, Slimáky (6+H)	29,-
S.Tomé e Príncipe 1990, Huby (5+2H)	37,-
S.Tomé e Príncipe 1992, Huby (4+2H)	37,-
S.Tomé e Príncipe 1992, Morské cicavce, WWF (4)	12,-
S.Tomé e Príncipe 1992, Exotické vtáky (5+2H)	35,-
S.Tomé e Príncipe 1992, Motýle (4+2H)	37,-
S.Tomé e Príncipe 1993, Vtáky (5+H)	27,-
S.Tomé e Príncipe 1993, Motýle+kvety (5+H)	27,-
S.Tomé e Príncipe 1993, LOH Atlanta '96 (8+2H)	43,-
S.Tomé e Príncipe 1995, Mačky (8+2H)	44,-
S.Tomé e Príncipe 1996, Mušle, ulity (5+H)	27,-

Tanzánia 1991, Lokomotívy (7+H)	35,-
Tanzánia 1992, Vtáky (7+H)	35,-
Tanzánia 1994, Praveká fauna (7+H)	35,-
Tanzánia 1995, Predátori Afriky (7+H)	35,-
Tchad 1999, Minerály, (6+H)	30,-
Togo 1999, Minerály (6+H)	30,-
Togo 1999, Mačky (6+H)	30,-
Togo 1999, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Uzbekistan 1995, Lietadlá (7+H)	33,-

Zásobníky na známky, skart, hawidky

Zásobník Lindner , formát A 5, 8-listový	195,-
Zásobník Lindner , A 4, 16-listový, čierne listy	490,-
- " - 30-listový	870,-
Zásobník s logom i bez loga Slovenskej pošty , formát A 4, 16-listový, biele listy	á 320,-
- " - 8-listový	á 210,-
Pôvodný čs.skart , hmotnosť ½ kg	210,-
Hawidky čierne , šírka 28, 31, 35, 48, 55, 60, 70 a 90 mm	- balíček 60,-
Hawidky čierne na PL:	
ležadé, veľkosť 175x120mm	- ks 15,-
ležadé, veľkosť 200x175mm	- ks 20,-
stožadé, veľkosť 115x175mm	- ks 15,-
Hawidky biele , šírka 32, 40, 60 mm	- balíček 60,-
Hawidky biele na PL:	
ležadé, veľkosť 175x120mm	- ks 15,-
stožadé, veľkosť 115x175mm	- ks 15,-

ALBUMOVÉ LISTY

Pri objednávaní prosíme vždy uviesť požadovaný ročník, jeho časť (I. alebo II.) a formát (Pofis alebo A 4)! V prípade záujmu o všetky listy jednotlivých ročníkov, tzn. na základné známky, háččky, PL, variácie kupónov a známky z háččkov, treba objednať obidve časti súboru (I.+II.) pretože II. časť listy z I. časti neobsahuje.

Albumové listy firmy Zberateľ SLOVENSKO

Rok	I.časť		II.časť	
	BZ	Z	BZ	Z
1993	19,-	75,-	32,-	120,-
1994	19,-	75,-	48,-	185,-
1995	22,-	75,-	48,-	175,-
1996	22,-	75,-	54,-	195,-
1997	22,-	75,-	53,-	220,-
1998	22,-	75,-	53,-	220,-
1999	21,-	75,-	59,-	245,-
2000	17,-	65,-	48,-	185,-
2001	32,-	95,-	48,-	215,-
2002	22,-	75,-	75,-	285,-

Súbory jednotlivých ročníkov tvoria albumové listy pre:

I. časť - základné známky a háččky,
II. časť - pre PL, varianty kupónov a známky z háččkov.

Listy ponúkame vo vyhotovení bez zasklenia (BZ) a zasklené (Z).

Formáty listov: Pofis a A 4. Ceny oboch formátov sú rovnaké!

Albumové listy ČR

Rok	BZ	Z
1999	125,-	455,-
2000	190,-	495,-
2001	195,-	525,-
2002	185,-	515,-

Formáty albumových listov ČR: Ročník 1999 len formát Pofis, roč. 2000 - 2002 formátu Pofis aj A 4 (cena rovnaká).

Ďalej ponúkame albumové listy formátu Pofis aj A 4:

s nápisom **SLOVENSKO** á 5,-
s nápisom **ČESKÁ REPUBLIKA** á 5,-
bez nápisu (len Pofis) á 4,-
so štvorčekovou potlačou (len Pofis) á 5,-

Obaly na albumové listy

formát A 4 (tzv. Eurobal) - 10 ks 15,-

Pinzety a lupy

Pinzeta Prinz-Solinga (špicatá, lopatkovitá alebo okrúhla) 85,-
Pinzeta Lindner, lopatkovitá 155,-
Lupa Ø 60 mm, zväčšuje 2x + šošovka 5x 95,-
Lupy Magnifier, de luxe (China):
Ø 50 mm, zväčšuje 2,5x 155,-
Ø 90 mm, zväčšuje 2,5x 245,-
Lupa Ø 20 mm v kovovom puzdre, zasúvacia, zväčšuje 10x 395,-

Filatelistické nálepky

Nálepky firmy LINDNER (1000 ks) - balíček á 64,-

Katalógy a odborná literatúra

Filatelistický diár s prílohou (čís. odlišok návrhu známky k 350. výr. založenia Trnavskej univerzity - Peter Pázmány, aut. M. Činovský) 195,-

J. Klim, V. Schödelbauer: Česko-slovensko 1918-39, špeciál. kat. známok a celistvostí (2002) 890,-

Špecializované netto katalógy firmy ZBERATEL - SLOVENSKO (známky, celiny, FDC, COB, CDV, NL, PaL, ZZ, SCO, CM, PT):

Roky 1997-1998 50,-
Rok 1999 29,-
Roky 2000-2001 59,-
Rok 2002 44,-

Novotný: Mince Jozefa I. 1705-1711 195,-

Vlastislav Novotný: Mince Karla VI. 1711-1740, I. vydanie 265,-

Monografie čs. známok:
- 2. diel: Pamätné 1919-1920, PČ 1919, Hospodárstvo a veda 450,-
- 3. diel: Výplatné známky 1923-1929, celiny 350,-

Novotný: MINCE MÁRIE TERÉZIE 1740-1780 (II. dopl. vydanie 2001) 235,-

Novotný: Mince Františka I. (1792-1835) 185,-

Novotný-Moullis: Mince ČR 1918-92, ČR a SR 1993-2003 285,-

Novotný: Mince a korunovačné medaily Ferdinanda V. (1835-1848) 135,-

Novotný: Mince Františka Jozefa I. (1848-1916) 235,-

Novotný-Moullis: PAPIEROVÉ PLATIDLÁ ČR, ČR a SR 1918-1998, farebný 297,-

ZBERATEL'

Mesačník pre filatelistov, numizmatikov, filokartistov, zberateľov TK a iných zberateľských predmetov

Vydáva: Firma ZBERATEL, Bratislava. Reg. číslo Časopisu MK 1188/95 so dňa 1.2.1995 - ISSN 1335-8693

Redakčná rada: Dr. Severín Zrubec (predseda), RNDr. Milan Antala, Dr. Ondrej Földes, Ing. Miroslav Gerec, Ing. Marián Jobek, Ing. Peter Malík, PhDr. Elena Minarovičová a RNDr. Michal Zika

Redakcia: Viliam Kučera - šéfredaktor, Ing. Peter Malík - odborný poradca redakcie a preklad do nemčiny, Anton Kuhlánek ml. - redaktor, RNDr. Milan Antala - jazyková úprava, Mgr. Pavol Ondráška - preklad do angličtiny,

Adresa redakcie: ZBERATEL, Račianska 17, 831 02 Bratislava ☎ 02/44 250 149, e-mail: zberatel@nexta.sk

Príloha:

SLOV-OLYMP, sprav. SSOŠF

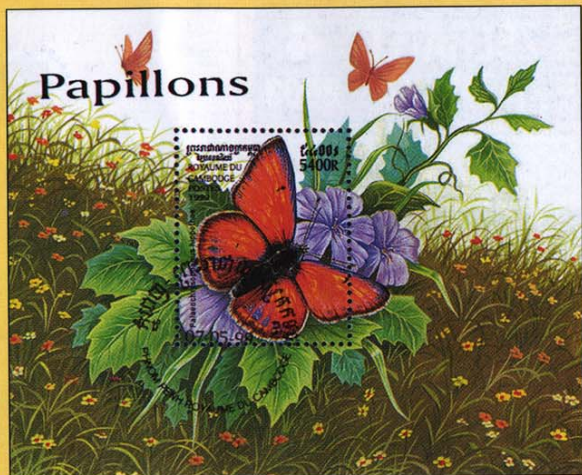
Cena a predplatné: Cena za jeden výtlačok 44 Sk. Pri odbere viac ako 10 výtlačkov vydavateľ poskytuje 20%-nú zľavu. Celoročné predplatné vrátane poštovného na rok 2003 - pre abonentov zo SR 444 Sk, s prílohami 484 Sk, pre abonentov z ČR 695 Sk (570 Kč) s prílohami 755 Sk (620 Kč), pre abonentov z ostatnej Európy 980 Sk (24 €), s prílohami 1100 Sk (27 €), pre abonentov zo záhoria 1300 Sk (35 USD), s prílohami 1450 Sk (39 USD)

Zasielanie príspevkov:

Články na počítačových disketách (WORD) alebo elektronicou poštou (e-mail: zberatel@nexta.sk), napísaným strojom alebo čitateľným písmom. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia. Redakcia si vyhradzuje právo uverejniť aj príspevky, s ktorých obsahom sa nestotožňuje.

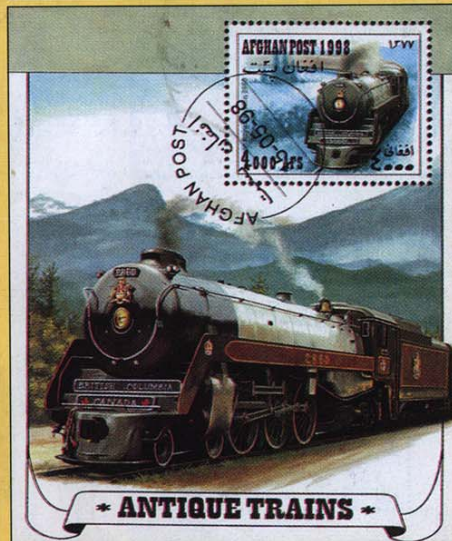
Číslo 4/2003:

Redakčná uzávierka 25. marca, do tlače zadané 7. apríla, dátum vydania 15. apríla 2003.

Paleta námetou

Ukážky © námetových emisí z různých krajín –
ponuka firmy ZBERATEL na str. 43

FIRMA ZBERATEL' 4 PONÚKA 2003

SLOVENSKÁ REPUBLIKA 1995

Ponuka firmy ZBERATEL' ★★ poštových známok a FDC Slovenskej republiky pokračuje rokom 1995 na strane 42. Tu je z ponuky niekoľko ukážok.

